

გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა
საქართველოს სახელით

I შ ე ს ა ვ ა ლ ი

16 თებერვალი, 2016 წელი

თბილისი

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს
ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატა

თავმჯდომარე - გიორგი გოგიაშვილი
მოსამართლეები - მანანა ჩოხელი
ნინო ქადაგიძე

სხდომის მდივანი - ლიანა გელაშვილი

აპელანტი - ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში
(სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია
წარმომადგენელი - შ--- კ-----ი

აპელანტი - ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სსიპ ქონების მართვის სააგენტო
წარმომადგენელი - ი----- ფ-----ი

მოწინააღმდეგე მხარე - პ----- ი-----ა
წარმომადგენელი - მ----- ნ-----ე

დავის საგანი - ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნაწილობრივ ბათილად ცნობა,
ახალი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება - თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილება

II ა დ წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა

1. აპელანტ ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნა - გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

2. აპელანტ ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნა - გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

2. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნებზე მითითება:

2.1. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილებით ვ---- ი-----ს სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 ----ის გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც ვ---- ი-----ს უარი ეთქვა ქ. თბილისში, ი--- ბ----ს ქუჩის მიმდებარედ შ. ნ--- ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე (სხდომის ოქმი №---, საკითხი 32) და მოპასუხეს დაევალა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ - სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

2.2. დასკვნები ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით:

ქ. თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 24 ივნისის №---- განცხადებით მიმართა ვ--- ი----ამ და მოითხოვა ქ. თბილისში, ი--- ბ--ას ქუჩის მიმდებარედ შ. ნ---ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარება. განცხადებას თან ერთვოდა: მეზობლების თანხმობა, საკადასტრო აზომვითი ნახაზი, ფოტოსურათები.

სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ მტკიცებულებას:

- 2015 წლის 24 ივნისის №---- განცხადება.

ქ. თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 ---ის გადაწყვეტილებით (სხდომის ოქმი №---, საკითხი 32) ვ--- ი---ას უარი ეთქვა მოთხოვნილ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე,

ვინაიდან მიწის ნაკვეთზე განთავსებულია ხის დროებითი შენობა -ნაგებობა, რომელზედაც საკუთრების უფლების აღიარება ეწინააღმდეგება მოქმედ კანონმდებლობას. ასევე, მოთხოვნილი მიწის ნაკვეთი მოქცეულია სხვის საკუთრებაში არსებული ტერიტორიის საზღვრებში. მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია ქ. თბილისის თვითმმართველ ერთეულზე.

სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ მტკიცებულებას:

- ქ. თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 ---ის სხდომის ოქმი №---

ქ. თბილისის არქიტექტურის გენერალური გეგმის მართვის განყოფილების სპეციალისტის 2015 წლის 13 ნოემბრის №---- წერილის თანახმად, ქ. თბილისში ბ--ას ქუჩაზე მდებარე 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთი, დედაქალაქის პერსპექტიული განვითარების გენერალური გეგმის მიხედვით, მოქცეულია საცხოვრებელ (სზ-6) ზონაში. ტერიტორია მოქცეულია ---- საკადასტრო ერთეულის საზღვრებში. "დედაქალაქის ტერიტორიაზე მიწის ნორმატიული ფასის დადგენის შესახებ" ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს №6-23 დადგენილების თანახმად, მიწის ნაკვეთი მდებარეობს ვაკის რაიონში, ქვეუბანი ნ---ის მიკრორაიონები. განეკუთვნება №-- ქვეზონას, სადაც ნორმატიული ღირებულება შეადგენს 43 ლარს, ხოლო ქ. თბილისის ტერიტორიაზე ადგილობრივი გადასახადის შემოღების შესახებ" ქ. თბილისის საკრებულოს №1-9 გადაწყვეტილებით გადასახადის წლიური განაკვეთი არასასოფლო -სამურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის ერთ კვადრატულ მეტრზე შეადგენს -0,31.

სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ მტკიცებულებას:

- ქ. თბილისის არქიტექტურის გენერალური გეგმის მართვის განყოფილების სპეციალისტის 2015 წლის 13 ნოემბრის №---- წერილი.

განმცხადებელი ვ--- ი-----ა გარდაიცვალა 2015 წლის 24 ----ს.

სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ მტკიცებულებას:

- გარდაცვალების მოწმობა.

2016 წლის 26 აპრილის სამკვიდრო მოწმობის თანახმად, კ---- ი----ამ, როგორც მამკვიდრებლის პირველი რიგის კანონისმიერმა მემკვიდრემ (შვილმა), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი წესით სრულად მიიღო 2015 წლის 24 ---ს გარდაცვლილი მამის - ვ---- ი-----ას სამკვიდრო ქონება, სამკვიდრო ქონებაში შემავალი აქტივებით და პასივებით.

სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ მტკიცებულებას:

-2016 წლის 26 აპრილის სამკვიდრო მოწმობა

ქართულ-გერმანული ექსპერტიზის ბიუროს 2016 წლის 16 ---ის №--- დასკვნის თანახმად, ქ. თბილისში, ----ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ----ის მიმდებარედ, თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე აშენებული ნაგებობა კვალიფიცირდება, როგორც შენობა.”

სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ მტკიცებულებას:

-ქართულ-გერმანული ექსპერტიზის ბიუროს 2016 წლის 16 ---ის №201--- დასკვნა.

2.3. დასკვნები სამართლებრივ გარემოებებთან დაკავშირებით:

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სარჩელი შეიძლება აღიძრას ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის მოთხოვნით.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ პუნქტის თანახმად, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად ჩაითვლება ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე გამოცემული სამართლებრივი აქტი, რომელიც აწესებს, ცვლის, წყვეტს ან ადასტურებს პირის ან პირთა შეზღუდული წრის უფლებებსა და მოვალეობებს.

აღნიშნული სამართლებრივი ნორმიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ გასაჩივრებული აქტი წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციული-სამართლებრივ აქტს, რომლის კანონშესაბამისობაც სასამართლომ უნდა შეამოწმოს მოცემული სარჩელის ფარგლებში.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ იგი ეწინააღმდეგება კანონს ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილით, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების ან გამოცემის წესის არსებით დარღვევად ჩაითვლება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ამ კოდექსის 32-ე ან 34-ე მუხლით გათვალისწინებული წესის დარღვევით ჩატარებულ სხდომაზე ან კანონით გათვალისწინებული ადმინისტრაციული წარმოების სახის დარღვევით, ანდა კანონის ისეთი დარღვევა, რომლის არარსებობის შემთხვევაში მოცემულ საკითხზე მიღებული იქნებოდა სხვაგვარი გადაწყვეტილება.

სასამართლომ მიუთითა „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ” საქართველოს კანონსა და საქართველოს პრეზიდენტის 2007 წლის 15 სექტემბრის №525 ბრძანებულებით დამტკიცებულ „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესზე“, რომელიც არეგულირებს მართლზომიერ

მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ, აგრეთვე თვითნებურად დაკავებულ სახელმწიფოს საკუთრების მიწაზე ფიზიკური, კერძო სამართლის იურიდიული პირების ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზებული წარმონაქმნების საკუთრების უფლების აღიარების წესსა და პირობებს, განსაზღვრავს იმ ორგანოს უფლებამოსილებასა და საქმიანობის სამართლებრივ საფუძვლებს, რომელიც საკუთრების უფლების აღიარების პროცესში წარმოადგენს სახელმწიფოს, აგრეთვე, ამ პროცესში მონაწილე მხარეთა უფლებამოვალეობებს.

სასამართლომ განმარტა, რომ თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უფლებამოსილია შესაბამისი ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანო, რომელიც უფლებამოსილებას ახორციელებს კომისიის მეშვეობით. კომისია თავის ფუნქციებს ახორციელებს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის VIII თავით განსაზღვრული ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოებისა და ამ კანონით განსაზღვრული წესით.

ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „გ“ პუნქტის თანახმად, თვითნებურად დაკავებული მიწა არის ფიზიკური პირის მიერ ამ კანონის ამოქმედებამდე თვითნებურად დაკავებული სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, რომელზედაც განთავსებულია საცხოვრებელი სახლი (აშენებული ან დანგრეული), ასევე დაინტერესებული ფიზიკური პირის საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის მომიჯნავე, თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთი (შენობა-ნაგებობით ან მის გარეშე), რომლის ფართობი ნაკლებია საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის ფართობზე და რომელიც საკუთრების უფლების აღიარების მოთხოვნის მომენტიდან თავის სახელმწიფოს მიერ არ არის განკარგული. ამავე მუხლის „ვ“ პუნქტის თანახმად, შენობა ეს არის სამშენებლო მასალებისა და ნაკეთობებისგან შექმნილი კონსტრუქციული სისტემა, რომელიც გრუნტთან უძრავად არის დაკავშირებული, ქმნის გადახურულ სივრცეს და შემოსაზღვრულია კედლებით, კოლონებით ან/და სხვა შემომზღუდავი კონსტრუქციებით, გარდა დროებითი შენობისა.

ამავე კანონის მე-2 მუხლის „დ“ პუნქტის თანახმად, საკუთრების უფლების აღიარებას ექვემდებარება ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირისათვის ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზებული წარმონაქმნისათვის სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის, მასზე განთავსებული შენობა-ნაგებობით (აშენებული, მშენებარე ან დანგრეული) ან მის გარეშე, ამ კანონითა და საქართველოს მთავრობის შესაბამისი დადგენილებით დამტკიცებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესით განსაზღვრული პირობებისა და პროცედურის შესაბამისად საკუთრებაში სასყიდლიანი ან უსასყიდლო ფორმით გადაცემა.

მითითებული კანონის 51-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, თვითნებურად დაკავებულ

მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ მოთხოვნის განხილვის საფუძველია დაინტერესებული პირის მიერ წერილობითი განცხადების წარდგენა კომისიაში. ამავე მუხლის მე-3 პუნქტში მოცემულია იმ დოკუმენტების ჩამონათვალი, რაც განმცხადებელმა უნდა წარადგინოს შესაბამის უფლებამოსილ ორგანოში თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ მოთხოვნის დასადასტურებლად.

საქართველოს პრეზიდენტის 2007 წლის 15 სექტემბრის №525 ბრძანებულებით დამტკიცებულ „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესის“ მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, მიწის თვითნებურად დაკავების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია არის ცნობა-დახასიათება უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტის გარეშე, სასამართლოს აქტი, ორთოფოტო (აეროფოტოგადაღება), აბონენტად აყვანის დოკუმენტი, გადახდის ქვითარი ან/და სხვა დოკუმენტი;

სასამართლომ ზემოაღნიშნული სამართლებრივი ნორმის საფუძველზე მიუთითა, რომ თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების მოთხოვნის მოტივით უფლებამოსილ ორგანოს უნდა მიმართოს დაინტერესებულმა პირმა და წარადგინოს მოთხოვნის დასადასტურებლად სათანადო დოკუმენტაცია. განსახილველ შემთხვევაში, ვ---- - ი---- ამ მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს №----- განცხადებით მიმართა და მოითხოვა ქ. თბილისში, ი-- ბ----ს ქუჩის მიმდებარედ შ. ნ----ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარება. განცხადებას თან ერთვის: მეზობლების თანხმობა, საკადასტრო აზომვითი ნახაზი, ფოტოსურათები.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-51.7 მუხლის თანახმად, თუ დაინტერესებული პირის მოთხოვნა საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ არ აკმაყოფილებს ამ კანონით განსაზღვრულ პირობებს ან განცხადებისთვის დართული დოკუმენტებით არ დასტურდება თვითნებურად დაკავების ფაქტი, კომისია იღებს წერილობით გადაწყვეტილებას საკუთრების უფლების აღიარებაზე უარის თქმის თაობაზე.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, კომისიას მინიჭებული აქვს ფართო დისკრეციული უფლებამოსილება, რაც ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-6 მუხლის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, კომისიას ავალდებულებს ეს უფლებამოსილება განახორციელოს კანონით დადგენილ ფარგლებში. ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია განახორციელოს დისკრეციული უფლებამოსილება მხოლოდ იმ მიზნით, რომლის მისაღწევადაც მინიჭებული აქვს ეს უფლებამოსილება.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლზე, რომლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ადმინისტრაციული ორგანოს

ვალდებულებას წარმოადგენს საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა გამოკვლევა. სწორედ საქმის გარემოებათა შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე უნდა იქნეს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილება მიღებული. ამავე კოდექსის 97-ე მუხლით, საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოითხოვოს დოკუმენტები, შეაგროვოს ცნობები, მოუსმინოს დაინტერესებულ მხარეებს, გამოიყენოს აუცილებელი დოკუმენტები და აქტები, მტკიცებულებათა შეგროვების, გამოკვლევისა და შეფასების მიზნით მიმართოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა ზომებს. აღნიშნული ნორმის განმარტებიდან ჩანს, რომ ადმინისტრაციულმა ორგანომ ყოველმხრივ უნდა გამოიკვლიოს, სწორად შეაფასოს საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებები და ისე გამოსცეს ადმინისტრაციული აქტი.

საქმეში არსებული მასალებით და მხარეთა ახსნა-განმარტებების ურთიერთშეჯერების შედეგად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება მიღებულია საქმისთვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე ფაქტებისა და გარემოებების გამოკვლევის გარეშე.

სასამართლომ მიუთითა საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის მიხედვით, წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას.

სასამართლომ ზემოთმითითებული სამართლებრივი ნორმის ანალიზიდან გამომდინარე განმარტა, რომ მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც გამოცემულია წერილობითი სახით, აუცილებელია შეიცავდეს დასაბუთებას. კერძოდ, მასში მითითებული უნდა იყოს ის სამართლებრივი და ფაქტობრივი წანამძღვრები, რომელთა საფუძველზეც გამოიცა იგი. იმ შემთხვევაშიც კი თუ ადმინისტრაციული ორგანო მოქმედებს დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში, იგი ვალდებულია აქტის დასაბუთებაში მიუთითოს იმ გარემოებებზე, რომლებიც საფუძველად დაედო მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას. კერძოდ, ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მიხედვით, თუ ადმინისტრაციული ორგანო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისას მოქმედებდა დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში, წერილობით დასაბუთებაში მიეთითება ყველა ის ფაქტობრივი გარემოება, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისას, ხოლო ამავე კოდექსის 53-ე მუხლის მე-5 ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი არ არის თავისი გადაწყვეტილება დააფუძნოს იმ გარემოებებზე, ფაქტებზე, მტკიცებულებებზე ან არგუმენტებზე, რომლებიც არ იქნა გამოკვლეული და შესწავლილი ადმინისტრაციული წარმოების დროს.

მოცემულ შემთხვევაში, ქ. თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 ---ის გადაწყვეტილებით

(სხდომის ოქმი №---, საკითხი 32) ვ----- ი----ას უარი ეთქვა მოთხოვნილ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე, ვინაიდან მიწის ნაკვეთზე განთავსებულია ხის დროებითი შენობა-ნაგებობა, რომელზედაც საკუთრების უფლების აღიარება ეწინააღმდეგება მოქმედ კანონმდებლობას. ასევე, მოთხოვნილი მიწის ნაკვეთი მოქცეულია სხვის საკუთრებაში არსებული ტერიტორიის საზღვრებში. მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია ქ. თბილისის თვითმმართველ ერთეულზე. სასამართლო განმარტავს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, ვ----- ი-----ას მიერ საკუთრების უფლების აღიარება მოთხოვნილი იყო თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე, რომელიც არის თვითმმართველი ერთეულის საკუთრება. სწორედ აღნიშნულია გათვალისწინებული „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონით. ასევე, სასამართლოს მიაჩნია, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სათანადოდ არ არის შეფასებული სადავო მიწის ნაკვეთზე განთავსებული შენობის საკითხი. საქმეში წარმოდგენილია ქართულ-გერმანული ექსპერტიზის ბიუროს 2016 წლის 16 მარტის №--- დასკვნა, რომლის თანახმად, ქ. თბილისში, ნ---ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე აშენებული ნაგებობა კვალიფიცირდება, როგორც შენობა.”

შესაბამისად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოპასუხეს არ გამოუკვლევია და არ დაუდგენია საქმისთვის მნიშვნელოვანი ყველა გარემოება, რითაც თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიამ დაარღვია საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე მუხლის მე-5 ნაწილისა და 96-ე მუხლის მოთხოვნები, მან ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოსცა საქმისთვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების სრული გამოკვლევის გარეშე.

იმ შემთხვევაში, თუკი სახეზეა გასაჩივრებული აქტით მოსარჩელის კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების შეზღუდვა იმისთვის, რომ შემოწმდეს შეზღუდვის კანონიერება, იგი უნდა იყოს დასაბუთებული და კანონშესაბამისი. დასაბუთების ფაქტორი გადამწყვეტ როლს თამაშობს ასევე დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში გამოცემული აქტის კანონიერების შემოწმებისას, ვინაიდან დასაბუთება იძლევა ამ აქტში გამოხატული ადმინისტრაციული ორგანოს შემზღუდველი ხასიათის გადაწყვეტილების კანონთან შესაბამისობის შემოწმების საფუძველს. ამდენად, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუთების კანონისმიერი ვალდებულება განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება უნდა ეფუძნებოდეს სწორედ შეფასებულ კონკრეტულ ფაქტებსა და საქმის გარემოებებს, რომელიც საბოლოოდ განსაზღვრავს გადაწყვეტილების იურიდიულ შედეგს.

ზემოაღნიშნული სამართლებრივი ნორმათა დანაწესიდან გამომდინარე სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო გადაწყვეტილება დაუსაბუთებელია როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი თვალსაზრისით. იგი გამოცემულია საქმის გარემოებათა სრულყოფილი გამოკვლევისა და შეფასების გარეშე, რის გამოც სასამართლო მოკლებულია შესაძლებლობას შეამოწმოს სადავო ნაწილში ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში

(სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 ---ის გადაწყვეტილების (სხდომის ოქმი №---, საკითხი 32) კანონიერება;

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის თანახმად, თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან მისი ნაწილი ეწინააღმდეგება კანონს და ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას, ან ინტერესს, ან უკანონოდ ზღუდავს მის უფლებას, სასამართლო ამ კოდექსის 22-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით გამოიტანს გადაწყვეტილებას ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის შესახებ, ხოლო მე-4 ნაწილის თანახმად კი, თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის გარემოებების გამოკვლევის და შეფასების გარეშე სასამართლო უფლებამოსილია, სადაო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად ცნოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და დაავალოს ადმინისტრაციულ ორგანოს ამ გარემოებათა გამოკვლევისა და სათანადო შეფასების შემდეგ გამოსცეს ახალი აქტი.

ზემოაღნიშნული გარემოებებიდან გამომდინარე სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად უნდა იქნეს ცნობილი ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 -----ის გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც რომლითაც ვ----- ი-----ას უარი ეთქვა ქ. თბილისში, ი--- ბ---ას ქუჩის მიმდებარედ შ. ნ-----ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე (სხდომის ოქმი №---, საკითხი 32) და მოპასუხეს უნდა დაევალოს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ - სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

3. სააპელაციო საჩივრის საფუძვლები:

3.1. აპელანტ ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის სააპელაციო საჩივრის საფუძვლები:

სასამართლომ არასწორი შეფასება მისცა საქმეში წარმოდგენილ მტკიცებულებებს და არასწორად განმარტა კანონი, კერძოდ:

საქალაქო სასამართლომ არასწორი შეფასება მისცა საქმეში არსებულ ფაქტობრივ გარემოებებს, ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიას არ დაურღვევია კანონის არცერთი მოთხოვნა. სრულად შეისწავლა საკითხი და შესაბამისად მიიღო გადაწყვეტილებაც. 2015 წლის 24 ივნისს ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიას N----- განცხადებით

მომართა ვ--- ი-----ამ, რომელმაც მოითხოვა მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარება, საკადასტრო აზომვითი ნახაზის თანახმად მიწის ნაკვეთის ფართობი შეადგენდა 315 კ.მ.-ს. 2015 წლის 22 -----ს N--- ოქმით (საკითხი 32) ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიამ განიხილა ვ----- ი-----ას განცხადება (ქ. თბილისი, ე---- ბ-----ას ქუჩის მიმდებარედ), მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების საკითხი და მიიღო გადაწყვეტილება აღიარებაზე უარის თქმის შესახებ, ვინაიდან საკუთრების უფლების აღიარება ეწინააღმდეგება მოქმედ კანონმდებლობას კერძოდ: მოთხოვნილ მიწის ნაკვეთზე განთავსებულია დროებითი ნაგებობა.

აპელანტი მიუთითებს „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „ვ“ პუნქტზე, რომლის თანახმად შენობა არის – სამშენებლო მასალებისა და ნაკეთობებისგან შექმნილი კონსტრუქციული სისტემა, რომელიც გრუნტთან უძრავად არის დაკავშირებული, ქმნის გადახურულ სივრცეს და შემოსაზღვრულია კედლებით, კოლონებით ან/და სხვა შემომხლუდავი კონსტრუქციებით, გარდა დროებითი შენობისა; ხოლო ამავე მუხლის „ზ“ პუნქტით განმარტებულია დროებითი შენობა. დროებითი შენობა არის – ანაკრები ელემენტებისაგან შედგენილი, ასაწყობ-დასაშლელი ან/და მობილური სისტემა, რომელიც მიწასთან დაკავშირებულია საკუთარი წონით ან/და მშრალი არამონოლითური ჩამაგრებით და რომელსაც არ გააჩნია მიწისქვეშა სათავსები. მხარის მიერ წარმოდგენილი ფოტო მასალიდან გარკვევით იკვეთება, რომ მოთხოვნილ მიწის ნაკვეთზე განთავსებულია დროებითი ნაგებობა, ფოტო მასალიდან ასევე დგინდება ის, რომ კონკრეტული მიწის ნაკვეთი არის მოუვლელი. გარდა ამისა ტერიტორია სრულად არის მოქცეული საკადასტრო ერთეულში.

საქალაქო სასამართლომ ასევე არ შეაფასა და არ გაითვალისწინა სხვა ფაქტობრივი გარემოებებიც კერძოდ: ადმინისტრაციული აქტის ბათილობის საფუძველი შეიძლება გახდეს, თუ ის ეწინააღმდეგება კანონს და არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები, რასაც კომისიის აზრით ზემოაღნიშნულ შემთხვევაში ადგილი არ ჰქონია.

სასამართლომ სრულიად არასწორად განმარტა კანონი, კერძოდ, „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად „თვითნებურად დაკავებული მიწა–ამ კანონის ამოქმედებამდე ფიზიკური პირის მიერ თვითნებურად დაკავებული სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო–სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, რომელზეც განთავსებულია საცხოვრებელი სახლი (აშენებული ან დანგრეული) ან არასაცხოვრებელი დანიშნულების შენობა (აშენებული), ასევე დაინტერესებული ფიზიკური პირის საკუთრებაში ან მართლობაში მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის მომიჯნავე, თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთი (შენობით ან მის გარეშე), რომლის

ფართობით ნაკლებია საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის ფართობზე, ასევე კერძო სამართლის იურიდიული პირის საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის მომიჯნავე თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთი, რომელზეც განთავსებულია არასაცხოვრებელი დანიშნულების შენობა (აშენებული), რომლის ფართობიც ნაკლებია საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის ფართობზე და რომელიც საკუთრების აღიარების მოთხოვნის მომენტიდან დასაწყისიდან მიერ არ არის განკარგული, გარდა ამ მუხლის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. ამასთან, „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესისა და საკუთრების უფლების მოწმობის ფორმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს პეზიდენტის 2007 წლის 15 სექტემბრის N525 ბრძანებულების მეორე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტით განსაზღვრულია დოკუმენტები, რომლითაც განმცხადებელმა უნდა დაადასტუროს მიწის თვითნებურად დაკავების ფაქტი. ასეთ დოკუმენტებს წარმოადგენს ცნობა-დახასიათება უფლების დამდგენი დოკუმენტის გარეშე, სასამართლოს აქტი, ორთოფოტო (აეროფოტოგადაღება), აბონენტად აყვანის დოკუმენტი, გადახდის ქვითარი ან/და სხვა დოკუმენტები, რომლითაც განმცხადებელმა უნდა დაადასტუროს მიწის თვითნებურად დაკავების ფაქტი. ასევე არ შეაფასა და გაიზიარა მოპასუხის პოზიცია იმასთან დაკავშირებით, რომ განცხადების განხილვის მომენტში დაცული იყო ადმინისტრაციული წარმოების კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნები, ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში 2015 წლის 24 ივნისის N---- -ის განცხადების განხილვისას, განცხადება გადაეგზავნა ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის სსიპ არქიტექტურის სამსახურს დასკვნის წარმოსადგენად, დაინტერესებული მხარე მოწვეული იქნა ზეპირი მოსმენის სხდომაზე, სადაც მას მიეცა საშუალება დაეფიქსირებინა თავისი მოსაზრება და დაედასტურებინა ფლობა-სარგებლობა. ასევე კომისიის მხრიდან შესწავლილი და განხილული იქნა საქმეში წარმოდგენილი ყველა მტკიცებულება და თავისი დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში მივიდა დასკვნამდე,

აპელანტის მოსაზრებით, არ არსებობს აქტის ბათილობის საფუძვლები იმ პირობებში, როდესაც საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლით განსაზღვრული მოთხოვნების შესაბამისად, მოსარჩელემ ვერ დაასაბუთა თუ რატომ ეწინააღმდეგება ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას მიღებული გადაწყვეტილება და კონკრეტულად რა გარემოება არ იქნა გათვალისწინებული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ, რომლის გამოკვლევის და დადგენის შემთხვევაში, შესაძლებელი იქნებოდა სხვა გადაწყვეტილების მიღება.

აპელანტის მოსაზრებით, გადაწყვეტილება ფაქტობრივი გარემოებების უგულვებელყოფის გზით იქნა მიღებული. სახეზეა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე, 394-ე მუხლების მოთხოვნების დარღვევა, რაც სასამართლოს გადაწყვეტილების გაუქმების სამართლებრივი საფუძველია.

3.2. აპელანტ ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს სააპელაციო საჩივრის საფუძვლები:

აპელანტის მოსაზრებით, სასამართლომ არასწორად განმარტა კანონი, გადაწყვეტილება არ არის საკმარისად დასაბუთებული და უნდა გაუქმდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 ----ის გადაწყვეტილებით (ოქმი N-- -) ვ---- ი----ას მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უარი ეთქვა ორი მოტივით: 1. მიწის ნაკვეთზე განთავსებული იყო ხის დროებითი შენობა-ნაგებობა და 2. მიწის ნაკვეთი მოქცეული იყო ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ტერიტორიის საზღვრებში. საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის უარის მეორე მოტივთან დაკავშირებით სასამართლო შემოიფარგლა მხოლოდ იმ განმარტებით, რომ „ განსახილველ შემთხვევაში, ვ---- ი----ას მიერ საკუთრების უფლების აღიარება მოთხოვნილი იყო თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე, რომელიც არის თვითმმართველი ერთეულის საკუთრება. სწორედ აღნიშნულია გათვალისწინებული „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონით.“ აღიარების კომისიის უარის ამ ნაწილში სხვა სახის დასაბუთებული განმარტება/მსჯელობა სასამართლოს თავის გადაწყვეტილებაში არ განუვითარებია და მან მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე, დაუსაბუთებლად გაავრცელა „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოქმედება.

აპელანტის მითითებით, მიუხედავად იმისა, რომ არც კანონის მიზნებში და არც შემდგომ სხვა მუხლებში არ არის ნახსენები, რომ აღნიშნული კანონის მოქმედება ვრცელდება თვითმმართველი ერთეული საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე და კანონში არის იმპერატიული დათქმა საკუთრების უფლების აღიარებას დაქვემდებარებული „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის“ შესახებ, გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებაში სასამართლომ საწინააღმდეგო მიუთითა. აღნიშნული კანონის თვითმმართველი ერთეულის ქონებაზე გავრცელების პრეცედენტი გვხვდება სხვა სასამართლო გადაწყვეტილებებშიც, სადაც სასამართლო განმარტავს, რომ ვინაიდან კანონის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტში (ან საქართველოს პრეზიდენტის 2007 წლის N525-ე ბრძანებულების მე-3 მუხლში) ამომწურავადაა მითითებული მიწის ნაკვეთების ის კატეგორიები, რომლებიც საკუთრების უფლების აღიარებას არ ექვემდებარება და ამ ნორმით არ არის აკრძალული ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარება, კანონის მოქმედება უნდა გავრცელდეს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზეც.

სააგენტოს მოსაზრებით კანონის ასეთი განმარტება დაუშვებელია, ვინაიდან იგი არ შეესაბამება კანონმდებლისა და კანონის ნებას შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ 2011 წლის 9 ივნისის გადაწყვეტილებაში (საქმე №ბს-348-345(კ-11) მიუთითა, რომ „კანონი არის კანონმდებლის მიზნის განხორციელების ინსტრუმენტი და ამიტომ ის უნდა განიმარტოს მიზანმიმართულად. სასამართლომ უნდა

გამოიყენოს განმარტების ისეთი წესები, რომლის მიხედვით კანონი უნდა იყოს განმარტებული კანონმდებლის მიზნისა და მისი განხორციელების შესაძლებლობის ფარგლებში. ამდენად კანონის განმარტებისას, დადგენილ უნდა იქნეს კანონმდებლის ნება და მიზანი, რაც მხოლოდ გრამატიკული განმარტებით ვერ მიიღწევა. სასამართლომ უნდა იხელმძღვანელოს კანონმდებლის განზრახვით, როგორც ნორმის განმარტების საშუალებით. კანონის განმარტება ემყარება გარკვეულ პრინციპებს: ობიექტურობის პრინციპს, რაც გულისხმობს, რომ განმარტება უნდა ეფუძნებოდეს კანონის ტექსტს და გამოხატავდეს კანონმდებლის ნებას; ერთიანობის პრინციპს - ყოველი ნორმა წაკითხულ უნდა იქნეს არა ამოგლეჯილად, არამედ სისტემურად, კანონის ტექსტის ლოგიკურ ჭრილში; გენეტიკური განმარტების პრინციპს - გათვალისწინებულ უნდა იქნეს კანონმდებლის მიზანი და განზრახულობა.“ სამართლის ნორმის განმარტებისას მოსამართლე შებოჭილია როგორც პროცედურული (საპროცესო სამართლის პრინციპი) ისე მატერიალურ-სამართლებრივი შეზღუდვებით (გონივრული გადაწყვეტილების მიღების ვალდებულება), ამდენად სასამართლოს მიერ სამართლის ნორმის განმარტება - ეს უნდა იყოს სამართლის პროფესიონალური, კომპეტენტური და ოპერატიული განმარტება, რომელიც ხორციელდება მატერიალური და საპროცესო ნორმების საფუძველზე იურიდიული ტექნიკის სპეციალურ საშუალებათა გამოყენებით.

სამართლის თეორიაში მიღებულია სამართლის ნორმის ახსნა-განმარტების სხვადასხვა სახე: გრამატიკული, ლოგიკური, ტელეოლოგიური, სისტემური, ისტორიული და ა.შ.

გრამატიკული თვალსაზრისით, საქართველოს კანონი „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საკმაოდ ნათელია, მასში არ არის ბუნდოვანი ტექსტები ამ კანონის მოქმედების გავრცელების არელების შესახებ და კანონი ცალსახად და არაორაზროვნად განსაზღვრავს, რომ ამ კანონის შესაბამისად საკუთრების უფლება შეიძლება აღიარებულ იქნეს მხოლოდ „სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე“.

მოცემული კანონი მარტივად განმარტება ტელეოლოგიური განმარტების გამოყენებითაც, ვინაიდან კანონისა და კანონმდებლის მიზანი პირველივე მუხლში მკაფიოდაა მოცემული, კერძოდ „ამ კანონის მიზანია მართლზომიერ მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ, აგრეთვე თვითნებურად დაკავებულ სახელმწიფო საკუთრების მიწაზე ფიზიკური, კერძო სამართლის იურიდიული პირების ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზაციული წარმონაქმნების საკუთრების უფლების აღიარებით (შემდგომში - საკუთრების უფლების აღიარება) სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ფონდის ათვისება და მიწის ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა.“

აპელანტი მოცემული კანონის და კანონმდებლის ნების განმარტებისას მიმოიხილავს სამართალშემოქმედების იმ ისტორიულ და სისტემურ წინაპირობებსაც, რომელსაც კანონის მიღების დროს ჰქონდა ადგილი.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონი

მიღებულ იქნა 2007 წლის 11 ივლისს. 2007 წლის 11 ივლისამდე პერიოდში საქართველოში მოქმედებდა კანონი „სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ“, ამავე პერიოდში მოქმედებდა საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ქონების შესახებ“. 2007 წლის 11 ივლისს მიღებული იქნა ასევე მეორე კანონიც (N5295) „სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე“, რომლის პირველი მუხლის შესაბამისად „სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს კანონის სათაური შეიცვალა და კანონის სათაური ჩამოყალიბდა შემდეგი რედაქციით: „სახელმწიფო ქონებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ქონების პრივატიზებისა და სარგებლობის უფლებით გადაცემის შესახებ“. ვინაიდან ზემოაღნიშნული ორი კანონის მიღება ფაქტობრივად ერთდროულად მოხდა და „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონში არ იქნა გათვალისწინებული ამ კანონის მოქმედების გავრცელება „ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე“ (ამ ტერმინის არსებობის პირობებში), ბუნებრივია რომ კანონმდებლის მიზანს კანონის მხოლოდ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე გავრცელება წარმოადგენდა. მოცემულ შემთხვევაში ადგილი აქვს არა ხარვეზს კანონმდებლობაში, არამედ კანონმდებლის ნებას - კვალიფიციურ „დუმის“, არ გაეგრძელებინა კანონის მოქმედება თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე. მით უმეტეს, რომ 2007 წლის შემდგომ პერიოდში საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ კანონში შევიდა დაახლოებით 20-მდე ცვლილება, თუმცა არც ერთ შემთხვევაში კანონმდებელს აღნიშნული „ხარვეზი“ არ შეუსწორებია.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის სისტემური განმარტებისას ასევე მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ დღევანდელი მოქმედი კანონმდებლობით სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებთან მიმართებით დაკავშირებულ ურთიერთობებს აწესრიგებს „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონი, ხოლო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს - „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“. „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის, მე-5 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტში განმარტებულია, რომ „კანონის მოქმედება არ ვრცელდება „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებზე“, მაშინ როდესაც „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში“ მსგავსი დათქმა არ არსებობს. შესაბამისად, კანონმდებელი, სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული ქონებისგან განსხვავებით, „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში“ გამონაკლისის სახით ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეული საკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვის განსხვავებულ წესს არ ადგენს.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის სისტემური განმარტებისას გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ კანონის

რეგულირების სფეროა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განსახორციელებელი საჯაროსამართლებრივი ურთიერთობები. ადმინისტრაციული ორგანო მოქმედი კანონმდებლობით შეზღუდულია ნების გამოვლენის თვალსაზრისით, მისი გადაწყვეტილება ნებისმიერ შემთხვევაში უნდა გამომდინარეობდეს მისთვის კანონით პირდაპირ მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებიდან. შესაბამისად, კერძოსამართლებრივი ურთიერთობისგან განსხვავებით „ის რაც აკრძალული არ არის კანონით, დასაშვებია“ მიდგომა საჯაროსამართლებრივ ურთიერთობებში არ გამოიყენება. მსგავსი შინაარსის დათქმაა „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის პირველ პუნქტში, სადაც იმპერატიულადაა განსაზღვრული, რომ „საჯაროსამართლებრივ ურთიერთობებში კანონის ანალოგია გამოიყენება მხოლოდ კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით“. აქედან გამომდინარე ლოგიკა - ვინაიდან კანონის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტი არ კრძალავს, კანონი ვრცელდება თვითმმართველი ერთეულის ქონებაზეც, საფუძველს არის მოკლებული. კანონის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტი ასევე არ კრძალავს ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის განკარგვასაც, თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ საკუთრების უფლების აღიარების კომისიას ასეთ მიწის ნაკვეთებზე შეუძლია საკუთრების უფლების აღიარება. კანონის ამ მუხლში არსებითი მნიშვნელობა აქვს ფრაზას „სახელმწიფოს საკუთრება“ რაც უკვე ავტომატურად გამორიცხავს როგორც თვითმმართველი ერთეულის, ასევე სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე საკუთრების უფლების აღიარებას და ნორმაში ამ აკრძალვის დამატებით ასახვა აბსოლუტურად ალოგიკურია და დატვირთავს მას.

სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს მიაჩნია, რომ „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოქმედების თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე გავრცელებით ადგილი აქვს კანონის არასწორ განმარტებას, რის გამოც გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს და მიღებული გადაწყვეტილებით სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

III სამოტივაციო ნაწილი:

4. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლით ახალი გადაწყვეტილების მიღების დასაბუთება:

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, თუ ამ კოდექსით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დებულებანი.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას სააპელაციო საჩივრის ფარგლებში ფაქტობრივი და სამართლებრივი თვალსაზრისით. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, სამართლებრივი თვალსაზრისით შემოწმებისას სასამართლო ხელმძღვანელობს 393-ე და 394-ე მუხლების მოთხოვნებით.

სააპელაციო პალატა მიიჩნევს, რომ აპელანტების მიერ სააპელაციო საჩივარში მითითებული ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები ქმნიან სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე და 394-ე მუხლების შემადგენლობას, შესაბამისად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების პროცესუალურ-სამართლებრივ საფუძვლებს;

4.1. ფაქტობრივი და სამართლებრივი დასაბუთება:

1. სააპელაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენისა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერება-დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ სააპელაციო საჩივრები უნდა დაკმაყოფილდეს, თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილების შეცვლით საქმეზე მიღებული იქნას ახალი გადაწყვეტილება, პაატა იოსავას სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო პალატა იზიარებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს, მიუთითებს მათზე და აღნიშნავს შემდეგს:

ქ. თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიას 2015 წლის 24 ივნისის №----- განცხადებით მიმართა ვ--- ი---ამ და მოითხოვა ქ. თბილისში, ი---- ბ-----ას ქუჩის მიმდებარედ შ. ნ-----ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარება. განცხადებას თან ერთვის: მეზობლების თანხმობა, საკადასტრო აზომვითი ნახაზი, ფოტოსურათები.

ქ. თბილისის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 -----ის გადაწყვეტილებით (სხდომის ოქმი №---, საკითხი 32) ვ--- ი-----ას უარი ეთქვა მოთხოვნილ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე, ვინაიდან მიწის ნაკვეთზე განთავსებულია ხის დროებითი შენობა - ნაგებობა, რომელზედაც საკუთრების უფლების აღიარება ეწინააღმდეგება მოქმედ კანონმდებლობას. ასევე, მოთხოვნილი მიწის ნაკვეთი მოქცეულია სხვის საკუთრებაში არსებული ტერიტორიის საზღვრებში. მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია ქ. თბილისის თვითმმართველ ერთეულზე.

ქ. თბილისის არქიტექტურის გენერალური გეგმის მართვის განყოფილების სპეციალისტის 2015 წლის 13 ნოემბრის №---- წერილის თანახმად, ქ. თბილისში ბ---ს ქუჩაზე მდებარე 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთი, დედაქალაქის პერსპექტიული განვითარების გენერალური გეგმის მიხედვით, მოქცეულია საცხოვრებელ (სზ-6) ზონაში. ტერიტორია მოქცეულია ----- საკადასტრო ერთეულის საზღვრებში. "დედაქალაქის ტერიტორიაზე მიწის ნორმატიული ფასის დადგენის შესახებ" ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს №6-23

დადგენილების თანახმად, მიწის ნაკვეთი მდებარეობს ვაკის რაიონში, ქვეუბანი 5----ის მიკრორაიონები. განეკუთვნება №-- ქვეზონას, სადაც ნორმატიული ღირებულება შეადგენს 43 ლარს, ხოლო ქ. თბილისის ტერიტორიაზე ადგილობრივი გადასახადის შემოღების შესახებ” ქ. თბილისის საკრებულოს №1-9 გადაწყვეტილებით გადასახადის წლიური განაკვეთი არასასოფლო -სამურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის ერთ კვადრატულ მეტრზე შეადგენს -0,31.

განმცხადებელი ვ--- ი----- ა გარდაიცვალა 2015 წლის ----ს. 2016 წლის 26 აპრილის სამკვიდრო მოწმობის თანახმად, პ---- ი-----ამ, როგორც მამკვიდრებლის პირველი რიგის კანონისმიერმა მემკვიდრემ (შვილმა), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი წესით სრულად მიიღო 2015 წლის -----ს გარდაცვლილი მამის - ვ----- ი-----ას სამკვიდრო ქონება, სამკვიდრო ქონებაში შემავალი აქტივებით და პასივებით.

ქართულ-გერმანული ექსპერტიზის ბიუროს 2016 წლის 16 მარტის №--- დასკვნის თანახმად, ქ. თბილისში, ნ---ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე აშენებული ნაგებობა კვალიფიცირდება, როგორც შენობა.”

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სარჩელი შეიძლება აღიძრას ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის მოთხოვნით.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „დ” პუნქტის თანახმად, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად ჩაითვლება ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე გამოცემული სამართლებრივი აქტი, რომელიც აწესებს, ცვლის, წყვეტს ან ადასტურებს პირის ან პირთა შეზღუდული წრის უფლებებსა და მოვალეობებს. აღნიშნული სამართლებრივი ნორმიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ გასაჩივრებული აქტი წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციული-სამართლებრივ აქტს, რომლის კანონშესაბამისობაც სასამართლომ უნდა შეამოწმოს მოცემული სარჩელის ფარგლებში.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ იგი ეწინააღმდეგება კანონს ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილით, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების ან გამოცემის წესის არსებით დარღვევად ჩაითვლება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ამ კოდექსის 32-ე ან 34-ე მუხლით გათვალისწინებული წესის დარღვევით ჩატარებულ სხდომაზე ან კანონით გათვალისწინებული ადმინისტრაციული წარმოების სახის დარღვევით, ანდა კანონის ისეთი დარღვევა, რომლის არარსებობის შემთხვევაში მოცემულ საკითხზე მიღებული იქნებოდა სხვაგვარი გადაწყვეტილება.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ მიუთითა „ფიზიკური და კერძო სამართლის

იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ" საქართველოს კანონსა და საქართველოს პრეზიდენტის 2007 წლის 15 სექტემბრის №525 ბრძანებულებით დამტკიცებულ „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესზე“, რომელიც არეგულირებს მართლზომიერ მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ, აგრეთვე თვითნებურად დაკავებულ სახელმწიფოს საკუთრების მიწაზე ფიზიკური, კერძო სამართლის იურიდიული პირების ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზებული წარმონაქმნების საკუთრების უფლების აღიარების წესსა და პირობებს, განსაზღვრავს იმ ორგანოს უფლებამოსილებასა და საქმიანობის სამართლებრივ საფუძვლებს, რომელიც საკუთრების უფლების აღიარების პროცესში წარმოადგენს სახელმწიფოს, აგრეთვე, ამ პროცესში მონაწილე მხარეთა უფლება-მოვალეობებს.

სასამართლომ განმარტა, რომ თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უფლებამოსილია შესაბამისი ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანო, რომელიც უფლებამოსილებას ახორციელებს კომისიის მეშვეობით. კომისია თავის ფუნქციებს ახორციელებს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის VIII თავით განსაზღვრული ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოებისა და ამ კანონით განსაზღვრული წესით.

ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „გ“ პუნქტის თანახმად, თვითნებურად დაკავებული მიწა არის ფიზიკური პირის მიერ ამ კანონის ამოქმედებამდე თვითნებურად დაკავებული სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, რომელზედაც განთავსებულია საცხოვრებელი სახლი (აშენებული ან დანგრეული), ასევე დაინტერესებული ფიზიკური პირის საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის მომიჯნავე, თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთი (შენობა-ნაგებობით ან მის გარეშე), რომლის ფართობი ნაკლებია საკუთრებაში ან მართლზომიერ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის ფართობზე და რომელიც საკუთრების უფლების აღიარების მოთხოვნის მომენტისათვის სახელმწიფოს მიერ არ არის განკარგული. ამავე მუხლის „ვ“ პუნქტის თანახმად, შენობა ეს არის სამშენებლო მასალებისა და ნაკეთობებისგან შექმნილი კონსტრუქციული სისტემა, რომელიც გრუნტთან უძრავად არის დაკავშირებული, ქმნის გადახურულ სივრცეს და შემოსაზღვრულია კედლებით, კოლონებით ან/და სხვა შემომზღუდავი კონსტრუქციებით, გარდა დროებითი შენობისა.

ამავე კანონის მე-2 მუხლის „დ“ პუნქტის თანახმად, საკუთრების უფლების აღიარებას ექვემდებარება ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირისათვის ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზებული წარმონაქმნისათვის სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის, მასზე განთავსებული შენობა-ნაგებობით (აშენებული, მშენებარე ან დანგრეული) ან მის გარეშე, ამ კანონითა და საქართველოს მთავრობის შესაბამისი დადგენილებით დამტკიცებული ფიზიკური და კერძო

სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესით განსაზღვრული პირობებისა და პროცედურის შესაბამისად საკუთრებაში სასყიდლიანი ან უსასყიდლო ფორმით გადაცემა.

მითითებული კანონის 51 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ მოთხოვნის განხილვის საფუძველია დაინტერესებული პირის მიერ წერილობითი განცხადების წარდგენა კომისიაში. ამავე მუხლის მე-3 პუნქტში მოცემულია იმ დოკუმენტების ჩამონათვალი, რაც განმცხადებელმა უნდა წარადგინოს შესაბამის უფლებამოსილ ორგანოში თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ მოთხოვნის დასადასტურებლად.

განსახილველ შემთხვევაში, ვ---- ი-----ამ მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს №----- განცხადებით მიმართა და მოითხოვა ქ. თბილისში, ი--- ბ-----ას ქუჩის მიმდებარედ შ. ნ-----ის ფერდ. 1 მკრ, კორპ ---ის მიმდებარედ, 315 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარება. განცხადებას თან ერთვის: მეზობლების თანხმობა, საკადასტრო აზომვითი ნახაზი, ფოტოსურათები.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-51.7 მუხლის თანახმად, თუ დაინტერესებული პირის მოთხოვნა საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ არ აკმაყოფილებს ამ კანონით განსაზღვრულ პირობებს ან განცხადებისთვის დართული დოკუმენტებით არ დასტურდება თვითნებურად დაკავების ფაქტი, კომისია იღებს წერილობით გადაწყვეტილებას საკუთრების უფლების აღიარებაზე უარის თქმის თაობაზე.

ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის 2015 წლის 22 -----ის გადაწყვეტილებით (ოქმი N-- -) ვ--- ი-----ას მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უარი ეთქვა ორი მოტივით: 1. მიწის ნაკვეთზე განთავსებული იყო ხის დროებითი შენობა-ნაგებობა და 2. მიწის ნაკვეთი საზღვრებში. საკუთრების უფლების აღიარების კომისიის უარის მეორე მოტივთან დაკავშირებით სასამართლო შემოიფარგლა მხოლოდ იმ განმარტებით, რომ „ განსახილველ შემთხვევაში, ვ----- ი-----ას მიერ საკუთრების უფლების აღიარება მოთხოვნილი იყო თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე, რომელიც არის თვითმმართველი ერთეულის საკუთრება. სწორედ აღნიშნულია გათვალისწინებული „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონით.“ აღიარების კომისიის უარის ამ ნაწილში სხვა სახის დასაბუთებული განმარტება/მსჯელობა სასამართლოს თავის გადაწყვეტილებაში არ განუვითარებია და მან მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე, დაუსაბუთებლად გაავრცელა „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე

საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოქმედება.

აპელანტის მითითებით, მიუხედავად იმისა, რომ არც კანონის მიზნებში და არც შემდგომ სხვა მუხლებში არ არის ნახსენები, რომ აღნიშნული კანონის მოქმედება ვრცელდება თვითმმართველი ერთეული საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე და კანონში არის იმპერატიული დათქმა საკუთრების უფლების აღიარებას დაქვემდებარებული „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის“ შესახებ, გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებაში სასამართლომ საწინააღმდეგო მიუთითა.

სააპელაციო პალატა ეთანხმება სააპელაციო საჩივრის მითითებულ არგუმენტაციას და აღნიშნავს რომ, ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ ევროპული ქარტიის თანახმად (სტრასბურგი, 15.X.1985. საქართველოსთან მიმართებაში ძალაშია 2005 წლის 1 აპრილიდან, რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 26.10.2004 წლის N 515 – II ს დადგენილებით), ადგილობრივი თვითმმართველობის ქვეშ იგულისხმება ადგილობრივი ორგანოების უფლება და შესაძლებლობა კანონის ფარგლებში მოაწესრიგონ და მართონ საზოგადოებრივი საქმეების მნიშვნელოვანი წილი მათი პასუხისმგებლობითა და ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების შესაბამისად (მუხლი 3 –1). თვითმმართველობის პირობებში ადგილობრივ გაერთიანებებს გააჩნიათ დამოუკიდებელი იურიდიული პირის სტატუსი, ისინი არ არიან სახელმწიფო მმართველობის ნაწილი და არ უნდა განვიხილოთ, როგორც ასეთი, სახელმწიფო ადმინისტრაციის დაბოლოებანი. ადგილობრივი თვითმმართველობის ძირითადი ნიშანია ტერიტორიული ერთეულების ადმინისტრაციული დამოუკიდებლობა ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებისაგან.

ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლება საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებული უფლებაა, კერძოდ, კონსტიტუციის მე-2 მუხლი აღიარებს მოსახლეობის უფლებას თვითონ, სახელმწიფოს ჩარევის გარეშე, გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საქმეები. საქართველოს კონსტიტუცია ითვალისწინებს ორგანული კანონის მიღებას, რომლითაც განისაზღვრება თვითმმართველობის ორგანოთა შექმნის წესი, უფლებამოსილება და სახელმწიფო ორგანოებთან ურთიერთობა.

სააპელაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს საქართველოს კონსტიტუციის 101² მუხლის ჩანაწერზე, რომლის მიხედვითაც, ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებები გამიჯნულია სახელმწიფო ორგანოთა უფლებამოსილებებისაგან. თვითმმართველ ერთეულს აქვს საკუთარი და დელეგირებული უფლებამოსილებანი. ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებათა განსაზღვრის ძირითადი პრინციპები და უფლებამოსილებანი დგინდება ორგანული კანონით.

101² მუხლის 2-ე პუნქტის მიხედვით, თვითმმართველი ერთეული საკუთარ უფლებამოსილებებს ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით, დამოუკიდებლად და საკუთარი პასუხისმგებლობით. ორგანული კანონით განსაზღვრული საკუთარი უფლებამოსილებანი ექსკლუზიურია. კონსტიტუციის 101³ მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, ადგილობრივ თვითმმართველობას აქვს საკუთარი ქონება და ფინანსები.

სააპელაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს ორგანულ კანონზე - ადგილობრივი

თვითმმართველობის კოდექსის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტის ჩანაწერზე, რომლითაც თანახმადაც მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილების სახეებია:

- ა) მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებები;
  - ბ) მუნიციპალიტეტის დელეგირებული უფლებამოსილებები;
- მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებები ექსკლუზიური უფლებამოსილებებია. 15-ე მუხლის მეორე პუნქტის თანახმად, მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილება არის ამ კანონით დადგენილი უფლებამოსილება, რომელსაც ის დამოუკიდებლად და საკუთარი პასუხისმგებლობით ახორციელებს.

ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის მე-16 მუხლის მეორე პუნქტის ბ) ქვეპუნქტის თანახმად, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა და განკარგვა ამ კანონითა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით დადგენილი წესით მუნიციპალიტეტის ექსკლუზიურ უფლებამოსილებებს მიეკუთვნება.

სააკველიანო პალატა აღნიშნული საკანონმდებლო ნორმების ანალიზზე დაყრდნობით აღნიშნავს რომ, დამოუკიდებელი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსთან ერთად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა დამოუკიდებლობის არსებითი კომპონენტია ასევე, მათი საკუთარი ქონების, ცენტრალური ბიუჯეტისაგან დამოუკიდებელი საბიუჯეტო სისტემებისა და საბიუჯეტო წყაროების არსებობა.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლით განსაზღვრულია ამ კანონის მიზანი: ამ კანონის მიზანია მართლზომიერ მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ, აგრეთვე თვითნებურად დაკავებულ სახელმწიფო საკუთრების მიწაზე ფიზიკური, კერძო სამართლის იურიდიული პირების ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზაციული წარმონაქმნების საკუთრების უფლების აღიარების სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ფონდის ათვისება და მიწის ბაზრის განვითარება. ამ კანონის მე-2 მუხლის „ე“ პუნქტის თანახმად, ამ კანონის მიზნებისათვის საკუთრების უფლების აღიარება არის ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირისათვის ან კანონით გათვალისწინებული სხვა ორგანიზაციული წარმონაქმნისათვის სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის, მასზე განთავსებული შენობა-ნაგებობით ან მის გარეშე, ამ კანონითა და საქართველოს მთავრობის შესაბამისი დადგენილებით დამტკიცებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესით განსაზღვრული პირობებისა და პროცედურის შესაბამისად საკუთრებაში სასყიდლიანი ან უსასყიდლო ფორმით გადაცემა.

„სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის თანახმად, სახელმწიფო ქონება არის სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მოძრავი და უძრავი ნივთები, არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე. სახელმწიფო ქონების თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში გადაცემა, წარმოადგენს სახელმწიფო ქონების განკარგვას, რის შემდეგაც, იგი

ადარ ექვევა სახელმწიფო ქონების შესახებ, საქართველოს კანონის მე-2 მუხლი
განსაზღვრულ სახელმწიფო ქონების დეფინიციაში.

„ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უფლებამოსილია შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოსთან (ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტში - ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერთან) არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების აღიარების კომისია. ამავე კანონის თანახმად, თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების აღიარების კომისიის უფლებამოსილება არის მუნიციპალიტეტისათვის სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული უფლებამოსილება, რაც სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, არ მოიცავს სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის საკუთრების უფლების აღიარებასთან ერთად, თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთების აღიარებასაც.

სააპელაციო პალატა დამატებით მიუთითებს „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, საქართველოს პრეზიდენტის მიერ დამტკიცებულ „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესის მეორე მუხლის „ა“ პუნქტზე (ძალადაკარგულად იქნა გამოცხადებული 2016 წლის 31 ივლისიდან), რომლის თანახმადაც, ამ წესში გამოყენებული ტერმინს მიწის ნაკვეთი გააჩნდა შემდეგი მნიშვნელობა: სახელმწიფოს საკუთრების სასოფლო ან/და არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, მასზე განთავსებული შენობა-ნაგებობით ან მის გარეშე.

სააპელაციო პალატა აღნიშნავს რომ, „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, საკუთრების უფლების აღიარებას ექვემდებარება მხოლოდ სახელმწიფო საკუთრების სასოფლო ან/და არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი. იმის გათვალისწინებით რომ, ვ---- ი-----ას მიერ საკუთრების უფლების აღიარება მოთხოვნილი იყო თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთზე, რომელიც არის თვითმმართველი ერთეულის საკუთრება. სააპელაციო პალატას მიაჩნია რომ, პირველი ინსტანციის სასამართლომ მასზე უკანონოდ გაავრცელა „ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოქმედება.

5. საპროცესო ხარჯები:

5.1. ვ---- ი-----ას ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის, 150 ლარის ანაზღაურება.

IV სარეზოლუციო ნაწილი:

იხელმძღვანელა რა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 257-ე, 372-ე, 386-ე, 389-ე, 391-ე, 395-ე მუხლებით

**სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ
გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ა :**

1. ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისიისა და ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს სააპელაციო საჩივრები დაკმაყოფილდეს;
2. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილების შეცვლით საქმეზე მიღებული იქნას ახალი გადაწყვეტილება;
3. პ----- ი-----ას სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს,
4. პ----- ი-----ას ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის, 150 ლარის ანაზღაურება.
6. გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს საკასაციო საჩივრით საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატაში (თბილისი, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №32) თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის მეშვეობით (თბილისი, გრ. რობაქიძის გამზ. №7ა) მხარეთათვის დასაბუთებული გადაწყვეტილების ასლის ჩაბარებიდან 21(ოცდაერთი) დღის ვადაში.

თავმჯდომარე:

გიორგი გოგიაშვილი

მოსამართლეები:

ნინო ქადაგიძე

მანანა ჩოხელი

საქმე № 330310017001903404

საქმე №33/366-18

გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა

საქართველოს სახელით

შ ე ს ა ვ ა ლ ი ნ ა წ ი ლ ი

21 მარტი, 2019 წელი

თბილისი

თბილისის სააპელაციო სასამართლო
ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატა

თავმჯდომარე (მომხსენებელი მოსამართლე)- გიორგი გოგიაშვილი
მოსამართლეები - შოთა გეწაძე, ილონა თოდუა
სხდომის მდივანი - დიანა გოხაძე

აპელანტი (მოპასუხე) – სსიპ შემოსავლების სამსახური

მოწინააღმდეგე მხარე (მოსარჩელე) – შპს „ბ-----ი“
წარმომადგენლები - გ-----ი და კ-----ი

დავის საგანი - ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახლი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება – თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 29 ნოემბრის გადაწყვეტილება;

1. სასარჩელო მოთხოვნა:

1.1. ბათილად იქნას ცნობილი სსიპ შემოსავლების სამსახურის 2017 წლის 06 აპრილის №9--- ბრძანება და დაევალოს სსიპ შემოსავლების სამსახურს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

2. მოპასუხეების პოზიცია:

2.1. მოპასუხე სსიპ შემოსავლების სამსახურის წარმომადგენელი არ დაეთანხმა სარჩელს და მის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა.

3. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნები:

3.1 გასაჩივრებული გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

შპს „ბ-----ის“ სარჩელი დაკმაყოფილდა. ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ შემოსავლების სამსახურის 2017 წლის 06 აპრილის №9--- ბრძანება და დაევალა სსიპ შემოსავლების სამსახურს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა მოსარჩელის მიერ წარდგენილი საჩივრის განხილვის თაობაზე.

3.2. გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით დადგენილი ფაქტები:

3.2.1 სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 4 ნოემბრის №2----- შეტყობინებით შპს „ბ-----ს“ გასაცნობად გაეგზავნა საწარმოს 2016 წლის 3-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტი. შეტყობინებით კომპანიას განემარტა, რომ უფლება აქვს საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტის მიღებიდან 10 დღის ვადაში აუდიტის დეპარტამენტში წარადგინოს არგუმენტირებული პოზიცია საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტით გათვალისწინებულ ნებისმიერ საკითხთან დაკავშირებით, რომელიც განიხილება საწარმოს ან მისი წარმომადგენლის მონაწილეობით (ტ.1, ს.ფ. 13)

შეტყობინებაში დამატებით აღნიშნულია, რომ პროექტთან დაკავშირებით პოზიციის წარუდგენლობის შემთხვევაშიც, საწარმო უფლებამოსილი რჩება, საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით გაასაჩივროს საგადასახადო შემოწმების აქტი, მის საფუძველზე მიღებულ გადაწყვეტილებასთან (ბრძანებასთან) და ამ დოკუმენტის საფუძველზე გამოცემულ საგადასახადო მოთხოვნასთან ერთად, საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 30 დღის ვადაში.

3.2.2 2016 წლის 17 ნოემბერს შპს „ბ-----ის“ წარმომადგენელმა კ-----მა საჩივრით მიმართა სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტს 2016 წლის 3-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტთან დაკავშირებით (ტ.1, ს.ფ. 14-17)

3.2.3 დადგენილია, რომ შპს „ბ-----ის“ 2016 წლის 17 ნოემბრის წერილობითი პოზიცია განხილულ იქნა აუდიტის დეპარტამენტის სათათბირო საბჭოს 2016 წლის

18 ნოემბრის სხდომაზე (ოქმი №1), გადასახადის გადამხდელის მიწვევის გარეშე (ტ.1, ს.ფ. 81-83)

3.2.4 დადგენილია, რომ შპს „ბ-----ის“ მიმართ 2016 წლის 2-----ს გამოცემულია სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის საგადასახადო შემოწმების აქტი (ტ.1, ს.ფ. 27-54).

საგადასახადო შემოწმების აქტის საფუძველზე გამოიცა აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 2-----ის №3---- ბრძანება და შპს „ბ-----ს“ წარედგინა 2016 წლის 2-----ის №1---- საგადასახადო მოთხოვნა. შედეგად, კომპანიას გადასახდელად დაერიცხა სულ 1 080 033,24 ლარი (ტ.1, ს.ფ. 86-88)

3.2.5 2017 წლის 6 თებერვალს შპს „ბ-----ის“ დირექტორმა განცხადებით მიმართა სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტს და განმარტა, რომ 2016 წლის 8 ნოემბერს ტელეფონით დაუკავშირდნენ აუდიტის დეპარტამენტის წარმომადგენლები, რომელთაც აცნობეს, რომ ელექტრონულად გაეგზავნა აუდიტის დეპარტამენტის №2----- შეტყობინება საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტზე და გასცნობოდა მას. 2016 წლის 17 ნოემბერს საწარმოს წარმომადგენელმა კ-----მა საჩივრით მიმართა აუდიტის დეპარტამენტს და წარადგინა კომპანიის პოზიცია. მიუხედავად იმისა, რომ საჩივრის შეტანიდან გასულია 3 თვე, საჩივრის განხილვაში მონაწილეობის მიზნით საწარმო არ გამოუძახებიათ და შპს „ბ-----ისთვის“ ცნობილი არ არის მიღებულია თუ არა რაიმე გადაწყვეტილება აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით (ს.ფ. 18).

წერილით მოთხოვნილი იქნა ინფორმაციის მიწოდება სადავო საკითხის განხილვისა და გადაწყვეტილების მიღების თაობაზე. ამასთან, მოთხოვნილ იქნა მიღებული გადაწყვეტილების, ასეთის არსებობისას, ფოსტის მეშვეობით გაგზავნა, არასასურველი შედეგის არსებობისას მისი გასაჩივრების უფლების გამოყენების მიზნით.

3.2.6 სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის 2017 წლის 8 თებერვლის №2----- მიმართვით შპს „ბ-----ს“ 2017 წლის 6 თებერვლის განცხადების პასუხად გაეგზავნა საწარმოს შესახებ ინფორმაცია და ეცნობა, რომ საწარმოს 2016 წლის 17 ნოემბრის წერილობითი პოზიცია განხილულია აუდიტის დეპარტამენტის სათათბირო საბჭოს 2016 წლის 18 ნოემბრის სხდომაზე (ოქმი №1), რის შედეგადაც კომპანიის მიმართ შედგა 2016 წლის 2-----ის აქტი, აქტის საფუძველზე გამოიცა 2016 წლის 2-----ის №3---- ბრძანება და №1---- საგადასახადო მოთხოვნ (ტ.1, ს.ფ. 19)

მიმართვაში განმარტებულია, რომ 2016 წლის 2-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტს, №3---- ბრძანებასა და №1---- საგადასახადო მოთხოვნას გადამხდელი გაეცნო ელექტრონულად შემოსავლების სამსახურის ოფიციალური ვებ-გვერდის (www.rs.ge)

საშუალებით 2016 წლის 28 ნოემბერს.

3.2.7 დადგენილია, რომ 2017 წლის 10 მარტს შპს „ბ-----მა“ სარჩელით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხე სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიმართ და მოითხოვა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 2-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტის, 2016 წლის 2-----ის №3---- ბრძანებისა და №1---- საგადასახადო მოთხოვნის, შემოსავლების სამსახურის 2016 წლის 22 ნოემბრის N1----- შეტყობინებისა და 2017 წლის 22 თებერვლის №0----- ბრძანების ბათილად ცნობა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 14 მარტის განჩინებით (საქმე №3/1772-17) სარჩელზე დადგინდა ხარვეზი. მათ შორის, მხარეს განემარტა, რომ გასაჩივრებულ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები გამოცემულია სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიერ, თუმცა სასამართლოში არ არის წარდგენილი გასაჩივრებული აქტების ერთჯერადად ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში გასაჩივრების დამადასტურებელი მტკიცებულება (ტ.1, ს.ფ. 99-101)

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 5 აპრილის განჩინებით (საქმე №3/1772-17) შპს „ბ-----ს“ უარი ეთქვა სარჩელის წარმოებაში მიღებაზე (ტ.1, ს.ფ. 103-105)

3.2.8 2017 წლის 29 მარტს შპს „ბ-----მა“ საჩივრით მიმართა სსიპ შემოსავლების სამსახურს, რომლითაც არ დაეთანხმა აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 2-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტს, №3---- ბრძანებასა და №1--- საგადასახადო მოთხოვნას. სსიპ შემოსავლების სამსახურის 2017 წლის 6 აპრილის №9--- ბრძანებით, საჩივარი საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 301-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის საფუძველზე, დარჩა განუხილველი, გასაჩივრების ვადის გასვლის გამო (ტ.1, ს.ფ. 106-107)

ბრძანებაში აღნიშნულია, რომ სადავო აქტებს გადამხდელი ავტორიზებული მომხმარებლის გვერდზე გაეცნო 2016 წლის 28 ნოემბერს, ხოლო საჩივარი წარდგენილია 2017 წლის 29 მარტს.

3.2.9 2016 წლის 28 ნოემბერს შპს „ბ-----ის“ ავტორიზებულ გვერდთან აუტენტიფიკაცია განხორციელდა IP-მისამართით - 8-----. აღნიშნული მისამართის გამოყენებით საწარმოს მიერ სისტემასთან აუტენტიფიკაცია განხორციელებულია ასევე 2016 წლის 1 და 15 ნოემბერს (ტ.1, ს.ფ. 231-236)

3.2.10 2017 წლის 17 თებერვალს შპს „ბ-----ის“ დირექტორმა კ---- ს-----მა განცხადებით მიმართა გორის რაიონულ პროკურორს და განმარტა, რომ იგი არ გასცნობია საგადასახადო შემოწმების აქტსა და საგადასახადო მოთხოვნას.

დაუდგენელმა პირმა უკანონოდ შეაღწია შემოსავლების სამსახურის სისტემაში და მის ნაცვლად გაეცნო საგადასახადო შემოწმების აქტს.

საქართველოს მთავარი პროკურატურის 2017 წლის 23 ივნისის №1----- წერილის მიხედვით, საქართველოს მთავარი პროკურატურის საგამოძიებო ნაწილში მიმდინარეობს გამოძიება სისხლის სამართლის №0----- საქმეზე, დანაშაული გათვალისწინებული სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტით (ტ.1, ს.ფ.237-239).

მიმართვის მიხედვით, დაწყებული გამოძიების ფარგლებში დადგინდა, რომ 2015 წლის 3 სექტემბრიდან 2016 წლის 31 დეკემბრამდე დროის პერიოდში შპს „ბ-----ი“ შემოსავლების სამსახურის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე IP-მისამართიდან - 8----- შევიდა ასზე მეტჯერ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 21 აპრილის განჩინებით გამოთხოვილი ინფორმაციით დადგენილია, რომ შპს „რკ-----ის“ ქსელში არსებული IP-მისამართი - 8----- ეკუთვნის გორის რაიონში რეგისტრირებულ შპს „გ-----ს“. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 2 მაისის განჩინებით შპს „გ-----ისაგან“ გამოთხოვილი ინფორმაციით ირკვევა, რომ აღნიშნული IP-მისამართით სხვა მომხმარებლებთან ერთად, ასევე, სარგებლობს შპს „ბ-----ის“ დამფუძნებელი ი---- ს----ი, რომელმაც მითითებული IP-მისამართით მომსახურებისათვის 2015 წლის სექტემბრიდან 2017 წლის აპრილის ჩათვლით შპს „გ-----ს“ 20-ჯერ გადაუხადა მომსახურების ღირებულება. ამდენად, სისხლის სამართლის საქმეზე ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედებით არ დადასტურდა კ---- ს----ის 2017 წლის 16 თებერვლის განცხადებაში მითითებული გარემოებანი, 2016 წლის 28 ნოემბერს დაუდგენელი პირის მიერ შემოსავლების სამსახურის ოფიციალურ ვებგვერდზე უკანონოდ შეღწევის, შპს „ბ-----ის“ საგადასახადო შემოწმების აქტის, შესაბამისი ბრძანებისა და საგადასახადო მოთხოვნის გაცნობის ფაქტი.

3.2.11 საქართველოს მთავარი პროკურატურის საგამოძიებო ნაწილისადმი შპს „გ-----ის“ 2017 წლის 4 მაისის მიმართვის თანახმად, შეუძლებელია იმის დადგენა, კონკრეტულად რომელმა აბონენტმა რომელი ინტერნეტ-სერვისით ისარგებლა, ვინაიდან, დაახლოებით, 800 აბონენტი იყენებს IP-მისამართს - 8----- (ტ.1, ს.ფ. 267).

3.2.12. დადგენილია, რომ შპს „ბ-----ის“ გვერდზე 2016 წლის 28 ნოემბერს გახსნილია საგადასახადო შემოწმების აქტი, საგადასახადო მოთხოვნა, დარიცხვის ბრძანება და გირავნობის შესახებ ბრძანება შემდეგი დროითი ინტერვალით: 12:20:58, 12:21:03, 12:21:05, 12:21:07). (ტ.1, ს.ფ. 294).

4. დადგენილი ფაქტები პირველი ინსტანციის სასამართლომ სამართლებრივად შემდეგნაირად შეაფასა:

საქალაქო სასამართლომ განმარტა, რომ საგადასახადო ორგანო ვალდებულია, უზრუნველყოს პირისთვის მიღებული გადაწყვეტილების ოფიციალური გაცნობა, რაც შეიძლება გამოიხატოს გადამხდელისთვის გადაწყვეტილების წერილობითი ფორმით გაგზავნასა ან ელექტრონული ფორმით წარდგენაში. ამასთან, რომელი ფორმით მოხდება გადასახადის გადამხდელისთვის გადაწყვეტილების გაგზავნა დამოკიდებულია თავად საგადასახადო ორგანოს არჩევანზე. კანონით განსაზღვრულია მხოლოდ ჩაუბარებლობისას ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ პირისთვის გადაწყვეტილების ჩაბარებისთვის საჯარო შეტყობინების გამოყენების წესი, ხოლო პირველად გაგზავნისას ფორმას ირჩევს საგადასახადო ორგანო. კონკრეტულ შემთხვევაში, შპს „ბ-----ს“ საგადასახადო შემოწმების აქტი, დარიცხვის ბრძანება და საგადასახადო მოთხოვნა გაეგზავნა ელექტრონულად. ამრიგად, სსიპ შემოსავლების სამსახური უფლებამოსილი იყო, წარედგინა საწარმოსთვის ბრძანება ელექტრონული ფორმით, რაც გამოიხატება მისი ავტორიზებული მომხმარებლის გვერდზე განთავსებაში. ამასთან, ელექტრონული ფორმით გაგზავნილი გზავნილი ჩაბარებულად ითვლება ადრესატის მიერ მისი გაცნობისთანავე. ვინაიდან შეტყობინების ადრესატს, განსახილველ შემთხვევაში, წარმოადგენდა შპს „ბ-----ი“, მნიშვნელოვანია დადგინდეს, რომ სწორედ საწარმოს უფლებამოსილი წარმომადგენელი გაეცნო აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 2-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტს, 2016 წლის 2-----ის №3---- ბრძანებასა და №1----- საგადასახადო მოთხოვნას, რადგან, მართალია, დასტურდება აღნიშნული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების მომხმარებლის გვერდზე გახსნა, მაგრამ მოსარჩელე აპელირებს დაუდგენელი პირის მიერ მის ვებგვერდზე უკანონო შეღწევის თაობაზე.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ ფაქტზე, რომ მომხმარებლის გვერდზე შესვლა შესაძლებელია ნებისმიერი კომპიუტერისა თუ ტელეფონის მეშვეობით, რომელთაც, შესაძლებელია, სხვადასხვა IP მისამართი გააჩნდეს. ამდენად, მომხმარებლის გვერდზე შესვლა არ არის დამოკიდებული IP მისამართზე, რომელიც სხვადასხვა მოწყობილობის გამოყენებისას სხვადასხვა შეიძლება იყოს. ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ მომხმარებლის გვერდზე შესასვლელად საჭიროა შესაბამისი პაროლის შეყვანა, რომელიც მხოლოდ გადასახადის გადამხდელისთვის არის ცნობილი და სწორედ ამ უკანასკნელის ნებაზეა დამოკიდებული, გააცნობს თუ არა სხვა პირებს ამ პაროლს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პირი კანონიერად ვერ შეძლებს გადასახადის გადამხდელის გვერდზე შესვლას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვინაიდან აქტის გაგზავნა არ წარმოადგენს მისი ოფიციალურად გაცნობის ეტაპის საბოლოო საფეხურს, არამედ აუცილებელია შეტყობინების ადრესატის მიერ მისი მიღების ფაქტის დადასტურება, შემოსავლების სამსახურმა უნდა უზრუნველყოს მტკიცებულებათა წარმოდგენა, რომ ადრესატს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ჩაბარდა გზავნილი, ხოლო

საწინააღმდეგო ფაქტის მტკიცების ტვირთი მოსარჩელეს აკისრია. მოცემულ შემთხვევაში, საქმეში არსებული მტკიცებულებებით, მართალია, დასტურდება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების კანონშესაბამისად გაგზავნა, თუმცა მათი ადრესატისათვის ჩაბარების ფაქტი სადავოა. კერძოდ, საქართველოს მთავარი პროკურატურის 2017 წლის 23 ივნისის №1----- წერილის მიხედვით, სისხლის სამართლის საქმეზე ჩატარებული საგამომიებო მოქმედებით არ დადასტურდა კ---- ს-----ის 2017 წლის 16 თებერვლის განცხადებაში მითითებული გარემოებანი, 2016 წლის 28 ნოემბერს დაუდგენელი პირის მიერ შემოსავლების სამსახურის ოფიციალურ ვებგვერდზე უკანონოდ შეღწევის, შპს „ბ-----ის“ საგადასახადო შემოწმების აქტის, შესაბამისი ბრძანებისა და საგადასახადო მოთხოვნის გაცნობის ფაქტი. ამასთან, საქართველოს მთავარი პროკურატურის საგამომიებო ნაწილისადმი შპს „გ-----ის“ 2017 წლის 4 მაისის მიმართვის თანახმად, შეუძლებელია იმის დადგენა, კონკრეტულად რომელმა აბონენტმა რომელი ინტერნეტ-სერვისით ისარგებლა, ვინაიდან, დაახლოებით, 800 აბონენტი იყენებს IP-მისამართს - 8-----.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ვინაიდან არ დასტურდება ვებგვერდზე უკანონო შეღწევის ფაქტი, თუმცა ვერ დგინდება უშუალოდ შპს „ბ-----ის“ მიერ მოხდა თუ არა სადავო აქტების გაცნობა და მოსარჩელე მოკლებულია აღნიშნული ფაქტის დამადასტურებელი მტკიცებულებების წარმოდგენის შესაძლებლობას, დაუშვებელია, რომ მოსარჩელის უფლებები და კანონით დაცული ინტერესი სრულად და ავტომატურად იქნას უფლებელყოფილი. მნიშვნელოვანია შეფასდეს ის გარემოება, თუნდაც საწარმოს უფლებამოსილი პირის მიერ პაროლის სხვა პირისათვის გამჟღავნებისას, რამდენად წარმოადგენს აღნიშნული აქტის ჩაბარებას, თუკი გზავნილს გაეცნო ის პირი, რომელსაც გასაჩივრების უფლება არ გააჩნდა.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ ფაქტზე, რომ პროკურატურის წერილში საუბარია გამოყენებული IP-მისამართით საწარმოს დამფუძნებლის მიერ სარგებლობაზე, თუმცა კომპანიის სახელით მესამე პირებთან ურთიერთობაში გამოდის და საწარმოს წარადგენს დირექტორი.

სასამართლომ განმარტა, რომ ცალსახად არ დასტურდება შპს „ბ-----ის“ უფლებამოსილი წარმომადგენლის მიერ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების გაცნობის ფაქტი. ვინაიდან ვებგვერდზე არც უკანონო შეღწევის ფაქტია კანონით დადგენილი წესით დადასტურებული, დაუშვებელია, რომ ეჭვი გადაწყდეს პირის საწინააღმდეგოდ. მით უფრო, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებული გარემოების გონივრულობასა და რეალურობაზე დამატებით მიუთითებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების ვებგვერდზე გახსნას შორის დროითი ინტერვალი, რადგან დარიცხვის ოდენობიდან და საწარმოს დაინტერესებულებიდან გამომდინარე, შეუძლებელია მის მიერ აღნიშნული

აქტები გახსნილიყო რამდენიმე წამის განმავლობაში, მათი თუნდაც ზოგადი გაცნობის, წაკითხვის ან ამობეჭდვის მცდელობის გარეშე.

საქალაქო სასამართლომ დამატებით აღნიშნა, რომ საგადასახადო შემოწმების აქტის გამოცემამდე სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 4 ნოემბრის №2----- შეტყობინებით შპს „ბუთხაზა-გაზს“ გასაცნობად გაეგზავნა საწარმოს 2016 წლის 3-----ის საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტი, განესაზღვრა ვადა წერილობითი პოზიციის წარსადგენად და განემარტა, რომ იგი განიხილებოდა საწარმოს ან მისი წარმომადგენლის მონაწილეობით. მიუხედავად ამისა, შპს „ბ-----ის“ 2016 წლის 17 ნოემბრის წერილობითი პოზიცია განხილულ იქნა აუდიტის დეპარტამენტის სათათბირო საბჭოს 2016 წლის 18 ნოემბრის სხდომაზე (ოქმი №1), გადასახადის გადამხდელის მიწვევის გარეშე. სასამართლომ განმარტა, რომ კანონმდებლობა არ ავალდებულებდა საგადასახადო ორგანოს, წერილობითი პოზიცია გადამხდელის მონაწილეობით განეხილა, თუმცადა საგადასახადო ორგანოს განმარტებისვე შედეგად, გადასახადის გადამხდელს გააჩნდა მოლოდინი განხილვაზე დაბარებისა, რასაც, შესაძლებელია გამოეწვია მისი შეცდომაში შეყვანა, ვინაიდან არ გააჩნდა ინფორმაცია შემოწმების დასრულების შესახებ და შესაბამისად, არ გააჩნდა საგადასახადო შემოწმების აქტის, დარიცხვის ბრძანებისა და საგადასახადო მოთხოვნის მიღების მოლოდინი, რაც გამოიწვევდა მის მიერ მომხმარებლის პორტალის უფრო დეტალურ კონტროლს.

6. სსიპ შემოსავლების სამსახურის სააპელაციო მოთხოვნა:

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 29 ნოემბრის გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

6.1. სსიპ შემოსავლების სამსახურის სააპელაციო საჩივრის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები:

სააპელაციო საჩივრის ავტორი მიუთითებს, რომ განსახილველ შემთხვევაში გადამხდელის ძირითად არგუმენტს წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ გადასახადის დარიცხვის შესახებ აქტებს არ გაცნობია საწარმოს დირექტორი და სახეზეა დაუდგენელი პირის მიერ ელექტრონულ ბაზაში შეღწევის ფაქტი.

აპელანტი არ ეთანხმება სასამართლოს იმ განმარტებას, რომ შემოსავლების სამსახურის ვალდებულებას წარმოადგენს, ამტკიცოს ის გარემოება, თუ ვინ შევიდა გადამხდელის გვერდზე და ვინ გახსნა შეტყობინება.

აპელანტი მიიჩნევს, რომ შემოსავლების სამსახურის მტკიცების ტვირთი შემოიფარგლება მხოლოდ იმით, რომ გამოყენებულ იქნა “Username” და პაროლი

(რომელიც მხოლოდ გადამხდელისთვის იყო ცნობილი) სისტემაში შესასვლელად და რომ სისტემაში შესვლის შემდეგ მოხდა შესაბამისი შეტყობინების გახსნა, ხოლო, იმ შემთხვევაში, თუ გადამხდელი აღნიშნულ "Username-სა" და პაროლს გადასცემს სხვა პირს, ეს არ ცვლის შემოსავლების სამსახურის მტკიცების ტვირთს. აღნიშნულ შემთხვევაში, გადასახადის გადამხდელია პასუხისმგებელი "Username-ისა" და პაროლის სწორად გამოყენება-დაცვაზე. საქმის ზეპირ მოსმენაზე კომპანიის დირექტორმა განაცხადა კიდევ, რომ მან "Username" და პაროლი გადასცა თავის ბუღალტერს. რაც შეეხება გადამხდელის იმ პოზიციას, რომ განხორციელდა არასანქცირებული შესვლა და მოხდა დანაშაული, უცხო პირი უკანონოდ დაეუფლა გადამხდელის პირად ინფორმაციას, აღნიშნულ შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ეკისრება გადამხდელს. უფრო კონკრეტულად კი, შესაბამისი უწყების მიერ უნდა დადგინდეს აღნიშნული, მოსარჩელის მიერ კი საქმეში არ ყოფილა წარმოდგენილი არც ერთი მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა მითითებულ გარემოებებს.

აპელანტი არ ეთანხმება სასამართლოს იმ განმარტებას, რომ დარიცხვის ოდენობიდან და საწარმოს დაინტერესებულებიდან გამომდინარე შეუძლებელია მის მიერ აღნიშნული აქტები გახსნილიყო რამდენიმე წამის განმავლობაში, მათი თუნდაც ზოგადი გაცნობის, წაკითხვის ან ამობეჭდვის გარეშე. შემოსავლების სამსახური მიუთითებს, რომ შეტყობინების გახსნისას ფიქსირდება მხოლოდ შეტყობინების პირველად გახსნის დრო. მაგალითად, თუკი გადამხდელი ერთმანეთის მიყოლებით გახსნიდა საგადასახადო მოთხოვნას, დარიცხვის ბრძანებასა და შემოწმების აქტს, ხოლო შემდეგ ხელახლა დაუბრუნდებოდა, თუნდაც სიღრმისეულად გაცნობის მიზნით, უკვე გახსნილ შეტყობინებას, სისტემა ამ დროს (მეორედ გახსნის დროს) უკვე ვერ დააფიქსირებდა. აღნიშნულის გარდა, გადამხდელს შეეძლო გახსნისთანავე ჩამოეტვირთა შეტყობინებაზე მიბმული დოკუმენტი და შემდგომში პირად კომპიუტერში მოეხდინა აქტების წაკითხვა.

7. სააპელაციო სასამართლოს მიერ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლის ფაქტობრივი და სამართლებრივი დასაბუთება:

7.1. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, თუ ამ კოდექსით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დებულებანი.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას სააპელაციო საჩივრის ფარგლებში ფაქტობრივი და სამართლებრივი თვალსაზრისით. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, სამართლებრივი თვალსაზრისით შემოწმებისას სასამართლო ხელმძღვანელობს 393-ე და 394-ე მუხლების მოთხოვნებით.

სააპელაციო პალატას მიაჩნია, რომ აპელანტის მიერ სააპელაციო საჩივარში მითითებული ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები ქმნიან სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე და 394-ე მუხლების შემადგენლობას, შესაბამისად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების პროცესუალურ-სამართლებრივ და სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლებს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 385-ე მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, როდესაც არსებობს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძვლები (სსსკ-ის 394-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევები), სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია თვითონ გამოიტანოს გადაწყვეტილება, რა დროსაც სსსკ-ის 386-ე მუხლის მიხედვით გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლით იღებს ახალ გადაწყვეტილებას.

7.2. განსახილველ დავაში ძირითად საკითხს წარმოადგენს ის გარემოება, გაეცნო თუ არა საწარმოს უფლებამოსილი პირი გადასახადის დარიცხვის შესახებ აქტებს და სახეზეა თუ არა დაუდგენელი პირის მიერ ელექტრონულ ბაზაში შეღწევის ფაქტი.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 44-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საგადასახადო ორგანო დოკუმენტს პირს უგზავნის ან/და წარუდგენს წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით. ამავე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, დოკუმენტის გაგზავნის ან/და წარდგენის ფორმას ირჩევს საგადასახადო ორგანო. 44-ე მუხლის მე-9 ნაწილი ადგენს, რომ საგადასახადო ორგანოს მიერ პირისათვის ელექტრონული ფორმით გაგზავნილი დოკუმენტი ჩაბარებულად ითვლება ადრესატის მიერ მისი გაცნობისთანავე.

უდავოა, რომ საგადასახადო შემოწმების აქტი, დარიცხვის ბრძანება და საგადასახადო მოთხოვნა გადასახადის გადამხდელს გაეგზავნა 2016 წლის 2-----ს, ელექტრონულად RS.GE-ის პორტალის მეშვეობით. შემოსავლების სამსახურის მონაცემთა ერთიანი ელექტრონული ბაზის, Oracle-ის ინფორმაციით, აღნიშნულ აქტებს გადასახადის გადამხდელი ელექტრონულად გაეცნო 2016 წლის 28 ნოემბერს.

პროცედურის უფრო მეტი სიცხადისათვის, გადამხდელებთან ელექტრონულად ურთიერთობის მექანიზმი მუშაობს შემდეგნაირად:

1. გადასახადის გადამხდელად რეგისტრაციასთან ერთად, შემოსავლების სამსახური გადამხდელს უხსნის პირად გვერდს, რომელზე შესვლაც შესაძლებელია მხოლოდ სპეციალური Username-ის და პაროლის შეყვანის შემთხვევაში. Username-ი და პაროლი გადაეცემა მხოლოდ გადასახადის გადამხდელს.

2. აღნიშნულ გვერდზე გადამხდელს ეგზავნება სხვადასხვა შეტყობინება.

შეტყობინების გახსნისთანავე პროგრამა აფიქსირებს შეტყობინების გახსნის დროს და შეტყობინებას ნიშნავს ნანახად შეტყობინების ნახვასთან ერთად; გადამხდელს შეუძლია კომპიუტერში ჩამოტვირთოს მიზნული დოკუმენტები. ამასთან, საგადასახადო კოდექსის ზემოაღნიშნული ნორმის საფუძველზე ელექტრონული დოკუმენტი გახსნის შემდეგ ითვლება გაცნობილად.

3. პროგრამა აღარ აფიქსირებს შეტყობინების განმეორებით გახსნის დროს (ანუ, თუკი გადამხდელი გახსნის ჯერ ერთ შეტყობინებას, შემდეგ დახურავს მას, გახსნის მეორე შეტყობინებას და შემდეგ დაბრუნდება ისევ პირველ შეტყობინებაზე, პროგრამა დააფიქსირებს მხოლოდ შეტყობინების პირველად გახსნას და აღარ დაფიქსირდება შეტყობინების მეორედ გახსნის დრო).

4. პროგრამას შეუძლია დამატებით დააფიქსიროს გადამხდელის გვერდზე შესული IP მისამართი (ანუ ის IP მისამართი, რომლის გამოყენებითაც მოხდა Username-ის და შესაბამისი პაროლის შეყვანა).

5. აღნიშნული პრაქტიკა გამომდინარეობს იმ ფაქტობრივი გარემოებიდან, რომ მხოლოდ გადამხდელისთვისაა ცნობილი Username-ი და პაროლი, რომლის გამოყენებითაცაა შესაძლებელი გადამხდელის გვერდზე შესვლა.

თბილისის საქალაქო სასამართლო თავის გადაწყვეტილებაში მიუთითებს, რომ მომხმარებლის გვერდზე შესვლა შესაძლებელია ნებისმიერი კომპიუტერისა თუ ტელეფონის მეშვეობით, რომელთაც შესაძლებელია სხვადასხვა IP მისამართი გააჩნდეს. ამდენად, მომხმარებლის გვერდზე შესვლა არ არის დამოკიდებული IP მისამართზე, რომელიც სხვადასხვა მოწყობილობის გამოყენებისას სხვადასხვა შეიძლება იყოს. ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ მომხმარებლის გვერდზე შესასვლელად საჭიროა შესაბამისი პაროლის შეყვანა, რომელიც მხოლოდ გადასახადის გადამხდელისთვის არის ცნობილი და სწორედ ამ უკანასკნელის ნებაზეა დამოკიდებული, გააცნობს თუ არა სხვა პირებს ამ პაროლს. წინააღმდეგ შემთხვევაში პირი კანონიერად ვერ შეძლებს გადასახადის გადამხდელის გვერდზე შესვლას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს განმარტებითვე, შემოსავლების სამსახურის მტკიცების ტვირთს წარმოადგენს ის, თუ ვინ შეიყვანა ინდივიდუალური Username-ი და პაროლი პროგრამაში, ანუ ის, თუ შეტყობინების გახსნის მომენტში ვინ იჯდა კომპიუტერთან, რაც ბუნებრივია არღვევს შემოსავლების სამსახურისათვის კანონმდებლობით დაკისრებულ მოვალეობათა ფარგლებს და მტკიცების შეუსაბამო ტვირთს აკისრებს მას; გარდა ამისა, პირველი ინსტანციის სასამართლოს აღნიშნული განმარტების გაზიარება გულისხმობს კანონმდებლის მიზნის უგულვებელყოფას, რომლის თანახმადაც, საგადასახადო ორგანოსთან ამგვარი ელექტრონული ურთიერთობა გამარტივდა, პაროლის ფლობასა და დაცულობაზე პასუხისმგებელია გადამხდელი და პორტალზე გზავნილის გახსნა ჩაითვალოს მის გაცნობად.

სააპელაციო პალატა განმარტავს, რომ საგადასახადო ორგანოს მტკიცების ტვირთი ვერ გახდება ის, თუ ვინ გახსნა ელექტრონული პორტალი გადასახადების გადამხდელის მაგივრად, მისი ნების საწინააღმდეგოდ; აღნიშნული უნდა დადგინდეს მხოლოდ სისხლის სამართლებრივი პროცედურების გზით, რაც, განსახილველ შემთხვევაში, ვერ დადგინდა; გამოძიებამ განაცხადა, რომ შეუძლებელია იმის გარკვევა, თუ გადამხდელის გარდა ვინ შევიდა მის ელექტრონულ პორტალზე და ვინ გახსნა შემოსავლების სამსახურის მიერ გაგზავნილი აქტები. აღსანიშნავია ისიც, რომ საწარმოს დირექტორის - კ---- ს-----ის გარდა პაროლის მცოდნე ერთადერთი პირი - ბუღალტერი, უარყოფს პორტალის გახსნის ფაქტს.

შემოსავლების სამსახურის მტკიცების ტვირთი შემოიფარგლება მხოლოდ იმით, რომ გამოყენებულ იქნა სპეციალური Username-ი და პაროლი (რომელიც მხოლოდ გადამხდელისთვის იყო ცნობილი) სისტემაში შესასვლელად და რომ სისტემაში შესვლის შემდგომ მოხდა შესაბამისი შეტყობინების გახსნა. თუკი გადამხდელი ამ Username-ს და პაროლს გადასცემს სხვა პირს, ეს არ ცვლის შემოსავლების სამსახურის მტკიცების ტვირთს. ამ შემთხვევაში ბუნებრივია გადასახადის გადამხდელია პასუხისმგებელი Username-ს და პაროლს სწორად გამოყენება/დაცვაზე.

თბილისის საქალაქო სასამართლო გადაწყვეტილებაში ყურადღებას ამახვილებს შეტყობინებების გახსნის დროით ინტერვალზე და ასკვნის, რომ დარიცხვის ოდენობიდან და საწარმოს დაინტერესებიდან გამომდინარე შეუძლებელია მის მიერ აღნიშნული აქტები გახსნილიყო რამდენიმე წამის განმავლობაში, მათი თუნდაც ზოგადი გაცნობის, წაკითხვის ან ამობეჭდვის გარეშე.

სააპელაციო პალატა განმარტავს, რომ, როგორც უკვე აღინიშნა, შეტყობინების გახსნისას ფიქსირდება მხოლოდ შეტყობინების პირველად გახსნის დრო. ნორმაში ცალსახად გამოხატული კანონმდებლის მიზნიდან გამომდინარე, შეტყობინების გახსნა ნიშნავს მისი ჩაბარებულად ჩათვლას და ამდენად, სასამართლოს მითითება დროის მცირე ინტერვალზე, უგულებელყოფს კანონმდებლის ნოვატორულ ნებას გახსნისთანავე შეტყობინების ჩაბარებულად მიჩნევის შესახებ. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ გადამხდელი იძულებული არ არის ონლაინ გაეცნოს გზავნილს, რაც გახსნებს შორის დროის ინტერვალს გაზრდიდა, მას შეეძლო ჩამოეტვირთა გზავნილები და გაცნობოდა მათ ნებისმერ დროს; ამდენად, რამდენიმე გზავნილის შემთხვევაში მათ გახსნებს შორის დროის მცირე ინტერვალი მოსალოდნელია და არ გამორიცხავს აქტების გაცნობის შესაძლებლობას, მოცემულ შემთხვევაში კი მათი გაცნობის ფაქტს.

პირველი ინსტანციის სასამართლო თავის გადაწყვეტილებაში დამატებით მიუთითებს, რომ, რადგანაც გადასახადის გადამხდელი მოწვეული არ ყოფილა

შემოწმების აქტის პროექტზე მის მიერ წარმოდგენილი პრეტენზიის განხილვაზე (რისი უფლებაც საგადასახადო ორგანოს კანონით აქვს), აღნიშნულმა გამოიწვია გადამხდელის შეცდომაში შეყვანა, ვინაიდან მას არ გააჩნდა ინფორმაცია შემოწმების დასრულების შესახებ და შესაბამისად, არ გააჩნდა საგადასახადო შემოწმების აქტის, დარიცხვის ბრძანებისა და საგადასახადო მოთხოვნის მიღების მოლოდინი, რაც გამოიწვევდა მის მიერ მომხმარებლის პორტალის უფრო დეტალურ კონტროლს. სააპელაციო პალატა მიუთითებს: შემოსავლების სამსახურისთვის იმის დავალდებულება, რომ გადასახადის გადამხდელს შეუქმნას აქტების მიღების მოლოდინი, რაც გადამხდელს აიძულებს მომხმარებლის პორტალის უფრო დეტალურ კონტროლს, უსაფუძვლოა, ვინაიდან მეწარმე სამეწარმეო საქმიანობის ფარგლებში ვალდებულია გამოიჩინოს სათანადო სამეწარმეო გულისხმიერება და ისე გასწოს თავისი საქმიანობა; ამ ვალდებულების სხვა პირზე გადაკისრება სამართლებრივ საფუძველსაა მოკლებული და ასევე, კანონმდებლობა არ ავალდებულებდა საგადასახადო ორგანოს აუცილებლად მოეწვია სხდომაზე გადასახადის გადამხდელი.

რაც შეეხება პირველი ინსტანციის სასამართლოს შემდეგ მითითებას - მართალია მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებები განყენებულად არ წარმოადგენს უდავო მტკიცებულებებს, მაგრამ სასამართლოს მიერ მათი ერთობლივი გაანალიზების, გონივრული და ობიექტური განსჯის შედეგად, ჩამოუყალიბდა შინაგანი რწმენა სასარჩელო მოთხოვნის საფუძვლიანობასთან მიმართებაში, აღნიშნულთან დაკავშირებით სააპელაციო პალატა განმარტავს, რომ საპროცესო კანონმდებლობა შინაგან რწმენას უკავშირებს მხოლოდ და მხოლოდ მტკიცებულების შეფასებას, რომ სასამართლო მტკიცებულებას აფასებს თავისი შინაგანი რწმენით; სხვა კონტექსტში კი შინაგანი რწმენა ნახსენებიც არ არის. ანუ, შინაგანი რწმენა გამოიყენება არსებული მტკიცებულების შესაფასებლად და არა სარჩელის საფუძვლიანობის დასადგენად. განსახილველ შემთხვევაში კი საქმეში თითქმის არ არსებობს მოსარჩელის სასარგებლო მტკიცებულება და ამდენად, პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ შინაგანი რწმენის ამგვარი მოხმობა, არღვევს მის ნამდვილ არსს.

ამდენად, იქედან გამომდინარე, რომ კანონმდებლის მიზანია პორტალზე შეტყობინების გახსნისთანავე მისი ჩაბარებულად ჩათვლა, რომ ეს არის სრულიად ლეგიტიმური საჯარო მიზანი, რომ გადამხდელი გაეცნო შეტყობინებას და გაუშვა მისი გასაჩივრების ვადა, რომ გამოძიებამ ვერ დაადგინა, თუ ვინ გახსნა პორტალი გადამხდელის მაგივრად, რომ პორტალზე შესასვლელი პაროლი გააჩნდათ დირექტორსა და ბუღალტერს და რომ ბუღალტერს არ გაუხსნია იგი, სააპელაციო პალატა კანონიერად მიიჩნევს გასაჩივრებულ აქტს და თვლის, რომ არ არსებობს მისი გაუქმების არავითარი საფუძველი.

8. პროცესის ხარჯები:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სარჩელზე უარის თქმისას სასამართლოს მიერ გაწეული ხარჯები გადახდება მოსარჩელეს სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ.

პალატა მიუთითებს, რომ მოცემულ შემთხვევაში, შპს „ბ-----ის“ მიერ, პირველი ინსტანციის სასამართლოში, სარჩელზე გადახდილი იყო სახელმწიფო ბაჟი 5 000 (ხუთი ათასი) ლარის ოდენობით, საიდანაც, დავის საგნის შესაბამისად, მოსარჩელეს უნდა დაუბრუნდეს ზედმეტად გადახდილი 4 900 (ოთხი ათას ცხრაასი) ლარი, ხოლო 100 (ასი) ლარი უნდა დარჩეს სახელმწიფო ბიუჯეტში გადახდილად.

„სახელმწიფო ბაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის „ღ“ ქვეპუნქტის თანახმად აპელანტი გათავისუფლებულია სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან.

სარეზოლუციო ნაწილი

სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 1-ლი, მე-12, 22-ე, მუხლებით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 257-ე, 372-ე, 386-ე, 390-ე, 391-ე, 395-ე, 397-ე მუხლებით და

გადაწყვეტა:

1. სსიპ შემოსავლების სამსახურის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
2. გაუქმდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 29 ნოემბრის გადაწყვეტილება და საქმეზე მიღებული იქნეს ახალი გადაწყვეტილება.
3. შპს „ბ-----ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს.
4. შპს „ბ-----ს“ დაუბრუნდეს სარჩელზე სახელმწიფო ბაჟის სახით ზედმეტად გადახდილი 4 900 (ოთხი ათას ცხრაასი) ლარი, ხოლო 100 (ასი) ლარი დარჩეს სახელმწიფო ბიუჯეტში გადახდილად.
5. აპელანტი გათავისუფლებულია სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან.
6. გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს საკასაციო საჩივრით, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატაში (თბილისი, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №32) თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ

საქმეთა პალატის მეშვეობით (თბილისი, გრ. რობაქიძის გამზ. №7ა), მხარეთათვის დასაბუთებული გადაწყვეტილების ასლის გადაცემის მომენტიდან 21 (ოცდაერთი) დღის ვადაში. ამ ვადის გაგრძელება და აღდგენა დაუშვებელია. იგი იწყება მხარისათვის დასაბუთებული გადაწყვეტილების ასლის გადაცემის მომენტიდან. გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტად ითვლება დასაბუთებული გადაწყვეტილების ასლის მხარისათვის ჩაბარება უშუალოდ სასამართლოში ან საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 70-78-ე მუხლების შესაბამისად.

მოსამართლეები:

გიორგი გოგიაშვილი -

შოთა გეწაძე -

ილონა თოდუა -

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის
მოსამართლე გიორგი გოგიაშვილი

21.03.2019

ქ. თბილისი

განსხვავებული აზრი

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის მიერ 2019 წლის 21 მარტს, ხმათა უმრავლესობით მიღებულ გადაწყვეტილებას (საქმეზე № 330310017001903404, საქმე №3ბ/366-18) თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 29 ნოემბრის გადაწყვეტილების გაუქმებისა და შპს „ბ----ის“ სარჩელის არ დაკმაყოფილების შესახებ არ ვეთანხმები შემდეგ გარემოებათა გამო:

ზოგადი წესის თანახმად, იმისათვის რომ პირი რაიმე სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილედ ჩაითვალოს და მასზე გავრცელდეს ამ ურთიერთობიდან გამომდინარე უფლება-მოვალეობები, როგორც მინიმუმ, აუცილებელია, რომ იგი ინფორმირებული იყოს ამის თაობაზე. სწორედ ამიტომ, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ამოქმედებულად შეიძლება ჩაითვალოს მხოლოდ მისი ადრესატის მიერ გაცნობის შემდეგ.

სადავო საკითხის შეფასებისათვის მნიშვნელოვან ფაქტობრივ გარემოებად მიგვაჩნია საქმეში წარმოდგენილი (ტომი პირველი ს.ფ. 13) მოპასუხის-სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიერ 04. 11. 2016 წლის №----- მოსარჩელის სახელზე გაცემული წერილობითი დაპირება. სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 4 ნოემბრის №----- შეტყობინებით შპს „ბ-----ს“ გასაცნობად გაეგზავნა საწარმოს 2016 წლის 3 ნოემბრის საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტი. შეტყობინებით კომპანიას განემარტა, რომ უფლება ქონდა საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტის მიღებიდან 10 დღის ვადაში აუდიტის დეპარტამენტში წარედგინა არგუმენტირებული პოზიცია საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტით გათვალისწინებულ ნებისმიერ საკითხთან დაკავშირებით, რომელიც განიხილებოდა საწარმოს ან მისი წარმომადგენლის მონაწილეობით. დადგენილია, რომ შპს „ბ-----ის“ 2016 წლის 17 ნოემბრის წერილობითი პოზიცია, მიუხედავად ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირებისა, განხილულ იქნა აუდიტის დეპარტამენტის სათათბირო საბჭოს 2016 წლის 18 ნოემბრის სხდომაზე (ოქმი №---), გადასახადის გადამხდელის მიწვევის გარეშე, რის შედეგადაც, შპს „ბ-----ის“ მიმართ 2016 წლის 21 ნოემბერს გამოცემულია სსიპ შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის საგადასახადო შემოწმების აქტი. საგადასახადო შემოწმების აქტის საფუძველზე გამოიდა აუდიტის დეპარტამენტის 2016 წლის 21 ნოემბრის №----- ბრძანება და შპს „ბ-----ს“ წარედგინა 2016 წლის 21 ნოემბრის №----- საგადასახადო მოთხოვნა. შედეგად, კომპანიას გადასახდელად დაერიცხა 1 080 033,24 ლარი.

უდავო ფაქტობრივ გარემოებას წარმოადგენს, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ წერილობით გაცემული დაპირება საგადასახადო შემოწმების აქტის პროექტის საწარმოს ან მისი წარმომადგენლის მონაწილეობით განხილვის შესახებ სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიერ შესრულებული არ ყოფილა. სააპელაციო პალატა ეთანხმება პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებას, რომ წერილობითი დაპირების გარეშე, მართალია კანონმდებლობა არ ავალდებულებდა საგადასახადო ორგანოს, მისი წერილობითი პოზიცია გადამხდელის მონაწილეობით განეხილა, თუმცა საგადასახადო ორგანოს განმარტებისვე შედეგად, გადასახადის გადამხდელს გააჩნდა მოლოდინი განხილვაზე დაბარებისა, რასაც შესაძლებელია გამოეწვია მისი შეცდომაში შეყვანა, ვინაიდან არ გააჩნდა ინფორმაცია შემოწმების დასრულების შესახებ და შესაბამისად, არ გააჩნდა საგადასახადო შემოწმების აქტის, დარიცხვის ბრძანებისა და საგადასახადო მოთხოვნის მიღების მოლოდინი, რაც გამოიწვევდა მის მიერ მომხმარებლის პორტალის უფრო დეტალურ კონტროლს.

საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით, ერთის მხრივ, დასტურდება გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების მომხმარებლის გვერდზე გახსნა, მაგრამ მოსარჩელე აპელირებს დაუდგენელი პირის მიერ მის ვებგვერდზე უკანონო შეღწევის თაობაზე, რის შესახებაც მან განცხადებით აცნობა საგადასახადო ორგანოსა და გამოძიების მოთხოვნით მიმართა რაიონის პროკურორს. სააპელაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 299-ე მუხლის მე-10 ნაწილის ჩანაწერზე, რომლის თანახმადაც, საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს საჩივრის წარდგენის ვადის გასვლის შემდეგაც, თუ მომჩივანი დაამტკიცებს, რომ გასაჩივრების ვადის დარღვევა მისგან დამოუკიდებელი მიზეზით იყო გამოწვეული. მოცემულ შემთხვევაში, საქმეში არსებული მტკიცებულებებით, მართალია, დასტურდება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების კანონშესაბამისად გაგზავნა, თუმცა მათი ადრესატისათვის ჩაბარების ფაქტი სადავოა. საქმეში წარმოდგენილია შპს „გლობალკომის“ დირექტორის მიმართვა საქართველოს მთავარი პროკურატურის საგამომძიებო ნაწილის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა გამომძიებლის მოთხოვნასთან დაკავშირებით, (ტომი პირველი, ს.ფ. 267) რომლის მიხედვითაც „----- IP მისამართი მინიჭებული აქვს მარშრუტიზატორს, საიდანაც NAT ტექნოლოგიის გამოყენებით ინტერნეტ სერვისი მიეწოდებათ აბონენტებს. შეუძლებელია იმის დადგენა თუ კონკრეტულად რომელმა აბონენტმა რომელი ინტერნეტ სერვისით ისარგებლა, ვინაიდან დაახლოებით, 800 აბონენტი იყენებს ----- IP მისამართს“.

იმ გარემოების გათვალისწინებით რომ, განსახილველ შემთხვევაში სადავოდ რჩება და ცალსახად არ არის დადასტურებული შპს „ბ-----ის“ უფლებამოსილი წარმომადგენლის მიერ საგადასახადო აქტების გაცნობის ფაქტი, მიგვაჩნია რომ, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება გასაჩივრების ვადის გასვლის გამო შპს „ბ-----ის“ 2017 წლის 29 მარტის საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ სსიპ შემოსავლების სამსახურის 2017 წლის 6 აპრილის №----- ბრძანების გაუქმებისა და საჩივრის განხილვის დავალების თაობაზე, კანონიერია და უნდა დარჩეს ძალაში.

მოსამართლე:

გიორგი გოგიაშვილი

სლსგ

საქართველოს დათმობიებული
სახელმწიფო უწყისების

თბილისი 2020 Tbilisi

გიორგი გოგიაშვილი
Giorgi Gogiashevili

STUDIA IURIDICA
სამოსამართლო სამართალი

Judge-Made Law

მეორე გამოცემა
Second edition

თბილისი 2020 Tbilisi

სველა უფლება დაცულია. ამ ნიშნის არც ერთი ნაწილი (ეს იქნება ტექსტი ფოტო-ოპტიკური თუ სხვა) არანაირი ფორმით დასაშვავებით (იქნება ეს ელექტრონული თუ მექანიკური), არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას საავტორო უფლების მქონე სუბიექტის ნებართვით გარეშე. საავტორო უფლებების დარღვევა ისჯება საქართველოს კანონმდებლობით.

- © გიორგი გოგიაშვილი
- © გამომცემლობა მერიდიანი

დაბეჭდა:
გამომცემლობა „მერიდიანი“,
თბილისი, ალ. ყაზბეგის გამზ., №47.
☎ 239-15-22
E-mail: meridiani777@gmail.com

ISBN 978-9941-25-747-6

წინასიტყვაობა
მოსამართლო გიორგი გოგიაშვილის
ნიშნზე: „სამოსამართლო სამართალი“
„Judge-Made Law“

რამდენადაც საქართველო მისწრაფვის დემოკრატიული ინსტიტუტების განმტკიცებისა და ევროატლანტიკურ ინსტიტუტებში უფრო სრულად ინტეგრირებისაკენ. გონიერი დამკვირვებლები, როგორცაა მსოფლიო იუსტიციის პროექტი, აცნობიერებენ, რომ საქართველოს სასამართლო სისტემის შემდგომი გაძლიერება არსებითად მნიშვნელოვანია ამ აქლისმგვიის წარმატებისთვის.

უფრო დამოუკიდებელი, ეფექტიანი და მოუკრობელი სასამართლო სისტემის მშენებლობა ხორციელდება სულ მცირე ორ დონეზე: უშუალოდ სასამართლოებში და სასამართლოებსა და საქართველოს სხვადასხვა სამართლებრივ ინსტიტუტებს შორის, ასევე იმ ფილოსოფიის, განმარტადობისა და საქმისადმი დამოკიდებულების მეშვეობით, რასაც თითოეული მოსამართლე ინდივიდუალურად იჩენს საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებისას.

ქართველ მოსამართლეებს, რომლებიც მზად არიან, ახალი მეთოდიკით გადახედონ, თუ როგორ ასრულებენ იმის სასამართლო გადაწყვეტილების მიღების ვალდებულებებს, მოსამართლე გიორგი გოგიაშვილის მთავარნებელი ახალი ნიშნი, „Judge-Made Law“ (სამოსამართლო სამართალი) გვთავაზობს ლა დისკუსიას იმის შესახებ, თუ როგორ შეიძლება სასამართლო დისკუსიის იმის შესახებ, თუ როგორ შეიძლება სასამართლო დისკუსიისა და პრეცედენტის სწორად გამოყენებამ წაახალისოს სასამართლო პრაქტიკა საქართველოში და მოიყვანოს იგი პარმონიაში წამყვანი დემოკრატიული ქვეყნების სასამართლო პრაქტიკასთან.

ნიშნი მოიცავს ცამეტ თავს, რომელთაგან უკანასკნელში მოცემულია ოთხი სხვადასხვა ქეისი და დეტალურად არის წარმოდგენილი სასამართლო საქმეების გადაწყვეტის ავტორისული მეთოდოლოგია. პირველი თავში წარმოდგენილია მცირე ისტორიული ექსკურსი, განსხვავებები ევროპულ და ანგლო-ამერიკულ სასამართლო სისტემებს შორის. მეორე თავი მოიცავს უფრო სიღრმისეულ ინფორმაციას იმის შესახებ თუ როგორ უშკლავდებიან სასამართლოები და მოსამართლეები კანონის ბუნდოვნებას.

მესამე თავი იკვლევს რამდენიმე ფართო ინტერესის საკითხს, მათ შორის მოსამართლეების შეზღუდვებს საჯარო დისკუსიის დროს, როგორ უშკლავდებიან მოსამართლეები მათი გადაწყვეტილებების

„ერთადერთი გონიერი კაცი ჩემი თორი იყო, ყოველ მისულზე ზომას ზღაპარა მთლებდა, ეს მაშინ, როცა სწავლა დანარჩენი, ერთბაშად აღებული კმაყოფილი, ნარმოადგენდა, რომ ის ძველი ზომა ჯერ კიდევ უფროსად რეზ ნაშედეგს აკადგის.“

ბერნარდ შოუ

მოსამართლის სამართალმცემელებითი საქმიანობა – ეს ერთ-ერთი იმ საკითხიდანია, რომელიც ყველაზე მეტად ყოფს იურიდიულ სისტემებსა და იურიდიულ აზროვნებას. პრეტენდენტი არის წყარო, უპირველეს ყოვლისა, მესკლუზიური და ამის შემდეგ პრინციპული, ანგლიკანური სამართლებრივი სისტემებისათვის, რომელთაგანაც სამართლებრივი სისტემებიც კი ეყრდნობიან პოზიტივიზმის თეორიას, რომლის თანახმადაც სამართლის ნორმები კანონის ტექსტში უნდა იყოს ფორმულირებული, მიუხედავად ამ პრინციპული სხვაობისა, ყველა თანამედროვე სამართლებრივი სისტემა, მიუხედავად საერთო სამართალთან სიუცხოისა, აღიარებს მოსამართლის უფლებას სამართალმცემელებითი საქმიანობაზე. ამის ნაყოფი მთავალია თანამედროვე საქართველოს სამართლებრივი სისტემაზე. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის სამართლებრივი შეფასება (ნორმის განმარტება) კანონის შესავსად, სავალდებულო ყველა ინსტანციის საერთო სასამართლოსათვის, ხოლო ქვემოთ მოსამართლეობის მიერ უზენაესი სასამართლოს მიერ შეფასე საქმეებზე მიღებული გადაწყვეტილებების დაუცველობა წარმოადგენს კანონის საფუძვლს.

როგორც ჩვენთვის საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილე ილიკა ვაგნეროვა აღნიშნავს: თანამედროვე კონსტიტუციური ევროპა უარს ამბობს ზომბაგადესულ სამართლებრივ პოზიტივიზმზე საზოგადოებაზე ორიენტირებულ აზროვნებას სასარგებლოდ, რაც უცივლელად გამოიწვევს ინსტიტუციური ჩარჩოების ცვლილებას. მოსამართლეები ცხოვრობენ ისევე გამოცდილების გარეშე უკვე საჭირო აღარ არის, რამდენადაც სამართალმცემელები ამ შეწყვიტა იყოს შეცნირება კანონის შესახებ, გადაიქცა რა მცენიერებად ცხოვრების შესახებ, ანტიკონც კანონის წარმომადგენლებს უნდა იყოფ-

ან ხარვეზის შემთხვევებში იმგვარი გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს, რომელსაც მისი რწმენით დაადგინდა თანამედროვე სახელმწიფო ხელისუფლება, თუ კი ამგვარი ცალკეული შემთხვევის დარღვევებზე მას ამაყვარებდნენ. თავისუფალი სამართლის თანახმად, ასეთ შემთხვევებში სამართლის წყარო უნდა ვეითი არა მხოლოდ კანონში არ არსებობს, არამედ უმაღლესი კონსტიტუციისა და სამართლიანობის შემდეგ ნორმებშიც. საფრანგეთის სასამართლო კოდექსის შედგენისას, ნაპოლეონ ბონაპარტის საყვარელი მკითხველი-როგორც არის ეს საკითხი გადაწყვეტილი სხვაგან? კომპარატივისტული მეთოდის წარმომადგენლის შინაგონიდან წყაროს სამართლებრივი ხარვეზის შესახებ.

კონსტიტუციური სამართლებრივი ტრადიციების დამცველთა ირონიით, ჯერცერთი მცემიერება ვერ იღებს პასუხისმგებლობას გადაჭრის ყველა პირობაზე, თითქმის „მაყი“ მათემატიკაც კი უფლებს იურისტებს კი უფლება არ აქვთ გადაუჭრელი დატოვონ ნებისმიერი გადასაწყვეტი შემთხვევა, ისინი წვეტენ (და ვალდებული იმ საბედინერო კამბანიაში, რომლებიც მკურნალბუნებ დავგნიზის ყველაზე უფრო გამოუცნობ შემთხვევებში... ან ნაგავენ იმ პასტორის, რომელიც აღსარების მთქმელს მის ყველა ცოდვისათვის ლეთის მიერ დაიკრებულ სახეჯელზე მშვიდად შეუღობის და უანგარიშებს.

ამის კოლუმბიის ოლქის საპეალაციო სასამართლოს მოსამართლე სტივენ ულიამსი გვიჩიარებს თავის გამოცდილებაზე, მისი თქმით, ამერიკელი მოსამართლე სასამართლო გადაწყვეტილების ტექსტზე მუშაობისას, როგორც წესი, ისახავს რამდენიმე მიზანს, უპირველეს ყოვლისა, მას სურს დაარწმუნოს იქსაც ცფი გარეგან ან თავად მონინადადმეგებებიც კი, რომ მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება იურიდიულად მართლზომიერია. ამ მიზანს დომინირებელი მდგომარეობა უკავია და მასთან დაკავშირებული რამდენიმე სხვა მისგან გამოიმდინარე ამოცანა, რომელიც ტრანსფორმირდება საქმის ტიპისა და ხასიათიდან გამომდინარე.

მე სასარგებლოდ მიმინარე, მსჯელობს მოსამართლე, ჩემს თავს დაუცვა კითხვა: გავიგებ კი ნაგებული მხარე რატომ დამარე.

ნენ ცხოვრება. ამ აზრს ეთანხმება არინ ბარაკოც, ისრაელის უზენაესი სასამართლოს ყოფილი თავმჯდომარე: მოსამართლის მისიაა სამართალსა და საზოგადოებას შორის დამორების აღმოფხვრა და მეორე მხრივ, კონსტიტუციისა და დემოკრატიის დაცვა.

აღმოსავლეთი ევროპის ქვეყნებში რთული აღმოჩნდა ღრმად ჩამყდარი ზიზის დაძლევა სასამართლოს გადაწყვეტილებების სინთეზის ასეთი რთული პროცესისადმი. საერთო იურისდიქციის სასამართლოები აქვარს უპირატესობა ანიჭებენ შესაბამისი კანონების სიტყვა-სიტყვით ინტერპრეტაციას, კონსტიტუციურ პრინციპებსა და ფასეულობებს გათვალისწინების გარეშე, რომლებიც სინამდვილეში ჩაღებულა ამ კანონებში. მოსამართლეთი გადაჭარბებული ტექსტუალური პოზიტივიზმისა და პოსტპოზიტივიზმის სასამართლო იდეოლოგიის დაძლევა.

სახელმწიფო ქმნის აბსტრაქტულ სამართლებრივ ნორმებს, რომლებიც მრავალჯერადი გამოყენებისა და ინდივიდუალური მდგომარეობის დარღვევებზე გავლენილი. ერთი შეხედვით, შეიძლება მოგვეჩვენოს, რომ თავისუფალი საქმიანობის ელემენტებს არ შეუცავს მოსამართლის საქმიანობის ელემენტები ამოცანა ცალკეული შემთხვევის ფუნქციები, რომლის არსებითი ამონის ნორმის კონკრეტულობა. ასეთ შემთხვევებს მხედველობის მიერ დადგენილი ნორმები, რომ საკანონმდებლო ხელისუფლების მიერ დადგენილი ნორმები მხოლოდ აბსტრაქტული წესებია, რომლებიც უშუალო, რეალურ ნამდვილობას არ ეწინაა, არამედ მოითხოვენ დამოუკიდებელ მოტივირებულ საქმიანობას, რათა ობიექტური მდგომარეობა, რომლის მიხედვითაც ისინია მიმართული, შეესაბამებოდეს მათ მოთხოვნებს.

მართლმსაჯულების განხორციელებაში არის არანაირი ნესებით განსაზღვრული ელემენტები შემთხვევებისა, მხოლოდ მართლმსაჯულების პროცესში შეიძლება მოხადან განვითარებულ და შემეცნებულ იქნეს სამართლებრივი ნორმა თავისი სრული მნიშვნელობით. მოსამართლე ამგვარად, არის დამოუკიდებელი ფაქტორი სამართლის განვითარებაში.

მართლმსაჯულების განხორციელება სახელმწიფოს ფუნქციაა და ეს უნდა ამსუც უნდა დარჩეს. მოსამართლემ რომელიც საკუთარი ფიქსი ქვეშ მოქმედებს, საკანონმდებლო ვაკუუმის

ცხდა? მე არ ვეუი რომ ნაგებული მხარე დარწმუნდება იმაში, მაგრამ იმდენი მაქვს სასამართლო გადაწყვეტილების ნაქითვის შემდეგ ნაგებული დარწმუნებული იქნება იმაში, რომ პირველ რიგში, სასამართლოს მიერ მიხედვითი და გატებულ იქნა მისი არგუმენტები და მეორე მხრივ, რომ ყოველი პატიოსანი, პასუხისმგებლობისა და გონიერი მოსამართლე ამბე დასჯენამდე მივიღოდა.

მოსამართლემ ობიექტურად უნდა გადაწყვიტოს სამართლებრივი პრობლემა, ზოგჯერ რთულ სიტუაციებში, როდესაც სამართლებრივი რეგლამენტაცია არასაკმარისია ან გამოსაყენებელი ნორმა ხარვეზიანი ან ბუნდვანია, მას აღარ რჩება სხვა გამოსავალი, გარდა იმისა, გადაწყვიტოს საქმე თავისი პირადი გამოცდილებისა და სასამართლო მსოფლმხედველობის საფუძველზე. ასეთ შემთხვევებში მოსამართლის აქვეანი, მისი სასამართლო დისკრეტია (მხედველება) დგას ამ წიგნის პრობლემტიკის ცენტრში. ნაიჭყამის არსი, რაზე ფორიბენ მოსამართლეები გადაწყვეტილების გამოტანისას, სასამართლო აქტივიზმი, როგორია მათი საზომარყოლი სასამართლო აქტივიზმი, მოსამართლეები სამართლებრივ ფილოსოფია, როგორი წვეტენ სამართალს? წიგნი მიზნად ისახავს ამ რთული პროცესის აღწერას. სამართლის სკოლის პროფესორისა და პრაქტიკული მუშაობის ჩემბა გამოცდილებამ შექმნეს აუცილებელი პირობა ამ გამოცდილებისათვის, მაგრამ გადაწყვეტი მოტივი ამ წიგნის დაწერისა გახდა ჩემი საზომარყოლი საქმიანობა, შესაბამისად, ამ პერსპექტივიდან გამომდინარე წიგნი მიმართულია ჩემი კოლეგებისა და უპირველესად მაინც, სამართლის სკოლის მეადოგებისა და სტუდენტებისადმი.*

გიორგი გვიგაშვილი

თბილისის საპეალაციო სასამართლოს მოსამართლე პროფესორი, სამართლის დოქტორი

*სწავლა წარმოადგენს ჩემი საზომარყოლი და აკადემიური საქმიანობის შედეგს. რომლის მიზანია წარმოც კანონმდებლისა სხვადასხვა პაროდულ გამოცდილებასა და სკოლის კონტრუბუციის, თსუ, თბ. 2004, კონსტიტუციისა და საპეალაციო სისტემების მხედველობი და გამოცდილები, კაცასის საერთაშორისო უნივერსიტეტის კონტრუბუციის, თბ. 2019, კონსტიტუციისა და საპეალაციო სისტემების მხედველობი, Georgian Law Review (ქართული იურიდიული კვლევა), 2019 წ. № 2, თბ. 2019 წ. იურიდიული, 2005 წ. № 1-2, 2006 წ. № 1-2, 2007 წ. № 4

2. რომის სამართლის ზეგავლენა სამართლის სისტემებზე

ზოგადი რომაულ-სამართლებრივი შინაარსი ევროპული სისტემებისა, განმარტებულია რომაულ-სამართლებრივი შუბრდებულებითა და ცნებებით, მისი სამართლებრივი ენითა და ტერმინოლოგიით, რომლებმაც საბოლოო ჯამში ფორმულირება გაუქმეს. საყოველთაოდ ცნობილი რომაულ-გერმანულ სამართლებრივ იუჯის და საყოველთაო სამართლებრივ კულტურას, სადაც რომაული სამართალი განავრცობს მოქმედებას დედამდელი დღის ჩაველით. მას მიეკუთვნებიან გერმანია, საფრანგეთი, იტალია, ესპანეთი, ავსტრია, შვეიცარია და ა.შ.

სამეურ კარნიზიდან რომის მსოფლიო კანონებს, სამეურ მიოვანა ხალხები ერთიანობაში: პირველად, რომელსაც რომაული ხალხი იმყოფებოდა თავის სრულ ძლიერებაში — ს ა ხ ე ლ მ ე ი ფ ო ს ერთიანობისა; მეორედ როდესაც ეს ხალხი უკვე გაკრა ბში რომაული სამართლის შეთვისების შედეგად — ს ა მ ი რ თ ი ლ ა ს ერთიანობისა; პირველად გარეგანი იუსტიციის — იარაღის ძალით, ორჯერ სულიერი ძალით, რომის მსოფლიო-ისტორიული მნიშვნელობა და მონობა გამოხატება ერთიანობის იდეის მიერ ეროვნულობის პრივილეგიის დადგენით. მეორე სამართალი, სამართალი სხვის ენაზე, ხელმძღვანელი მხოლოდ მეცნიერათმეცნიერთა, რომელიც ვეღვან აწყდება წინამდებეობას და მარცხ ვეღვან წინააღმდეგ გამარჯვებისა; თავის გზას, რაც ვერ შეძლო თავის არსებობის, აყვავებისა და ძლიერების დროში — გარდაცემისა და გადარჩევისა უცნო ტომებთან სამართალი — ეს გამოიყოფა მას ხელისათვის წლის შემდეგ, ის კერ უნდა მოქმედებოდა იმისათვის, რათა გამოეყოფა მთელი თავისი ძალით და რა მასშტაბზემაც გაიშალა. ჯერ არაშუბტეს როგორც ორიგინული ვრცელდება არა ახალი შედეგები იგი გახდა სამართლის ძირითადი წყარო-დატრიალება, გარდაცემისა მთელი ჩვენი იურიდიული ზარონება: რომის სამართალი, ისევე როგორც კრისტიანობა, გახდა ახალი მსოფლიოს კულტურული ელემენტი. ამგვარად, ამ შესაძლებელს რომის მსოფლიო ბატონობისა სრულადაც არ უნდა უნდოდას ირწინამდებეობა შედარება? ასე ხატოვნად აღწერს რომელიც იერინგი რომის სამართლის დამახორუბებს საერთო სამართლებრივი კულტურის განვითარებაში.

* P. F. Heine, Die römische prä in den römischen Staaten etc. (1852 - 1865), стр. 105-109.

ბამ, რომელიც მიღებულ იქნა 1876 წელს და ძალაში შევიდა 1900 წელს, — მეორე თაობის კოდექსია.

ევროპული კოდექსების ნეალობით, რომელი სამართალი, რომელიც სასუქელთა ედით მათ, გავრცელდა შუა და სამხრეთ ამერიკაში, აფრიკასა და აზიაში. ამასთანავე იგი განაჩქარდა, როგორც წესი, მშვიდობიანი გზით, პროფესიული ავტორიტეტისა და დამატებითი რაციონალიზმით. გასაყოფისწინაშე იქნა ისიც, ძისამართლებრივი სისტემების გარდა, მოქმედებს შერეული სისტემებიც, როგორცაა მან. მოტლანდია, კუვეტი, ლუიზიანას შტატი. ე.წ. მნიშვნელოვანია ანგლო-ამერიკული სისტემის ძველებმა თავისი განვითარების ბევრ ეტაპებზე და ბევრ სფეროში გამოიყენეს რომაულ-სამართლებრივი შეხედულებები.

რომაულმა სამართალმა დასძლია ეროვნული მარალმენტარის შეხედულება, ეროვნული თვითმყოფილება და იურიდიული პროტექციონიზმი. რომაულმა სამართალმა გაბათილა სამართლის ისტორიული სკოლის (სავიცი) კონცეფცია, რომელიც სამართლის ეროვნულობის იდეას მიიჩნევდა წარმართულიად. ეს სკოლა წინააღმდეგობაში შევიდა რომის სამართლის საყოველთაო გავრცელებისთან, ეროვნულობის კარბეჭიდან რომის სამართალი ევრსსოფს ვერ შემოვიდოდა ჩვენს მეცნიერებაში.

3. სამართლის წყაროები

წ.1. კანონი, სამართლის ერთ-ერთი წყარო

კლასიკური იურიდიული მსოფლმხედულობა სამართალში უპირველესად მოიაზრებდა კანონს, კანონმდებლის რაციონალურ საქმიანობას, მიმართულს საზოგადოებრივი ურთიერთობათა რეგლამენტაციასკენ. კონტინენტურ სისტემისათვის დამახასიათებელია კანონისა და იურიდიული ნორმის მნიშვნელოვანწილად გაიყვანება.

— კანონი არის იურიდიული ნორმა, რომელიც საკანონმდებლო წესით გამომდინარეობს უშუალოდ ამ საზოგადოების უმაღლესი ავტორიტეტისაგან. კანონის ცნებას გააჩნია ორი მხარე: მატერიალური და ფორმალური. მატერიალური მხარე გამოიხატება იურიდიულ ნორმაში, დაწესებულ ქვეყნის ზოგად წესში, რომელიც არმკლებლობს განსხვავებულ სოციალურ ურთიერთობების მასას. კანონის ფორმალური მხარე გამოხატულია იმაში, რომ კანონი

თავის აყვავების ხანას, რომის სამართლებრივმა მეცნიერებამ მიაღწია, ე.წ. „კლასიკურ პერიოდში“. გვიანდელი რესპუბლიკის ეპოქაში, ასევე ადრეული და უმაღლესი პრინციპატისას, მესამე საუკუნეში ჩვენს ნელთაღრცხვად, ამ მალაზმა იურიდიულმა კულტურამ მიახდინა გადამწყვეტი ზეგავლენა ევროპის შუასაუკუნეებშიც და თანამედროვე სამართალზე. შუაე ასახვა დანარკომავლდის სამართლებრივ სისტემებში. საბოლოო ჯამში რომაულმა სამართალმა შეიტანა საყოველთაო არსებითი ნელთაღრცხვად ცივილიზაციაში. იტალიის, საფრანგეთის, გერმანიის შუა-იზს ახდენდენ რომაული სამართლის ნორმებისა და სასამართლო პრაქტიკის კლასიკური შემთხვევებისა. თაობიდან თაობას გადაეცემოდა იმპერატორ ოსტინიანეს სამართლებრივ ნორმას გადაეცემოდა რომელსაც მოგვიანებით ეწოდა Iuris Civilis. (სამოქალაქო ინსტიტუციები — სახელმძღვანელო სამართლის სწავლების დასმეცხვითის, რომელიც ძირითადად ეფუძნება რომელი იურისტის ნაწარმოებთან; კოდექსები — იმპერატორის ბრძანებების კრებულები). საბოლოო ჯამში მათ შექმნეს ევროპული სამართლებრივი XVIII საუკუნის ბოლოდან რომაული სამართლის პარადაპირი მოქმედება თანდათანობით მცირდება. პრუსიის, საფრანგეთის და ავსტრიის საგანმანათლებლო აპოლოტრზმით გამოჩენულ კოდექსში. მათ განადგინა ენთოზაზმს მოყვა ბუნებით სამართლის კოდექსები. მათ განადგინა ზედმეტი რომაული სამართლის უშუალო გამოყენება. მართალია, რომაული სამართლის უშუალო კარგავს თავისი მნიშვნელობა, მან განავრცო მოქმედება მეცნიერების დარგშიც და იგი ძირითადი მასალა ახალი კოდექსების მომზადებისათვის. მეორე, ამგვარად კოდექსაციის ეროვნულ სახელმწიფოებრება ტალად, განსაკუთრებით გერმანიასა და შვედეთში, რომელზე ზოგად სამართლის მისცა კანონის ფორმა. კოდექს უფრო გადიდდა რომელი სამართლის ზეგავლენა 1900 წელს გერმანული კერძო სამართლის ზეგავლენა 1900 წელს გერმანულ კოდექსზე დიდი ზეგავლენა მიახდინა ფრანგულმა სამოქალაქო კოდექსმა (Code civil), — პირველი თაობის კოდექსთან, ასევე სამავალითოდ მიჩნეულმა გერმანიის სამოქალაქო დებულება * Хершманштейн X. "О Современном состоянии римского права". "Юридическое и Правое", 1901, № 5

დაწესებული ან აღიარებული უშუალოდ უმაღლესი ავტორიტეტის მიერ. იგი დაწესებულია განსაკუთრებული სპეციალური საკანონმდებლო წესით, რაც თავის მხრივ უზრუნველყოფს მის როგორც სამართლის უმაღლეს და დახვეწილ ფორმას. კონტინენტური ქვეყნების იურისტები აღიარებენ ჩვეულებების, დოქტრინის მნიშვნელობას სამართლებრივ ურთიერთობათა რეგულირებაში, მაგრამ დავას არ იწვევს დებულება, რომ იურიდიული ნორმები კანონის საგაღმებულო ხასიათის დასაბუთების თაობაზე, თვით-იურიდიული თეორია შეიცავს რაციონალურ მარცვლებს:

1. კანონის საგაღმებულო ხასიათის საფუძველი არის ხელშეკრულება. სახელმწიფოს წარმოქმნისას, ხალხმა უზუნაეს ხელისუფლებას მიაწიჭა კანონების გამოცემის უფლება და აიღეს ვალდებულება დამორჩილებდნენ მას. (გროციუსი, შობისი, ლოკი, სპინოზა, და ა.შ.)
2. კანონი საგაღმებულოა იმიტომ, რომ წარმოადგენს ხალხის საერთო ნების გამოხატულებას. (რუსი)
3. კანონის საგაღმებულობა გამომდინარეობს მისი მუდმივ ლეგიტიმაციისაგან — მუდმივ სამართლიან თანხმობიდან. (ბუნებითი სამართლის სკოლა)
4. კანონი არის ეროვნული სულის გამოხატულება, ხალხის საერთო რჩმენა, აქედანაა მისი საგაღმებულობა, (ისტორიული სკოლა)
5. კანონის საგაღმებულობის საფუძველი არის მოქალაქეთა მიერ მისი აღიარება. (ბორიენი)
6. კანონის ემორიცილებას იმიტომ, რომ უზარმაზარი უზრავლესობის ფსიქიკაში წარმოიშობა შესაბამისი სამართლებრივი განცდები, (ფსიქოლოგიური თეორია)
7. კანონი საგაღმებულოა იმიტომ რომ, თანხმობაშია მოსახლეობის საერთო ვითიურ შეხედულებებთან, მის მთელ მსოფლმხედველობასთან, მის „კულტურულ ნორმებთან“. (მაიერი)
8. კანონი არის სახელმწიფო ხელისუფლების ნების გამოხატულება. ეს ხელისუფლება არის სამართლის შემქმნელი, ის ყველაზე ძლიერია, არ სცნობს თავის ზეითი არანაირ უმაღლეს ხელისუფლებას და ფლობს საკმაო ძალას რათა აიძულოს ყველა დაემორჩილოს მის ბრძანებებს, (ფრანკლურ-იურიდიული თეორია) *

* Михайловский И. В. Очерки философии права. Томск, 1914, т. I, с. 33 - 36.

ლის აქტებიც, მიუხედავად მისი შინაარსისა ხელშეუხებელია. (კარლამენტის უზენაესობის პრინციპი). სახელმწიფო სუვერენიტეტის ცნება უცხო ინგლისური და ამერიკული დოქტრინებისათვის რაც შეეხება ინდივიდუალური თავისუფლების სამართლებრივ განსაზღვრას, ის ასახულია "სამართლის ბატონობის" პრინციპში. ამ პრინციპის რეალური არსი მდგომარეობის იმში, რომ უფლებათა დაცვის საფარავნად მდგანამ დამოუკიდებელი მოსამართლეები, რომლებიც უცავენ ქვეშევრდომებს სამეფო ადმინისტრაციისაგან, თავიდან ავირიდებენ შესაძლებელ თვითნებობას, მეორე მხრივ, ფორმულარებას, იცავენ მათ ანონიმუზების შექმნისაგან, მიაკრძალავენ ძირითადად საერთო სამართალს, Common Law. ამგვარად, ინგლისურ სისტემაში უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიას უზენაესობა და სამართლის ბატონობა სტატუტური და საერთო სამართალს შორის და ამ თვალსაზრისით სამართლის მუდმივობის უზენაესობის შეზღუდვის. ინგლისურ სამართალში პარლამენტის უზენაესობა და სამართლის ბატონობა ავსებენ და აძლიერებენ ერთმანეთს. ძირითად განსხვავებას ინგლისური კონსტიტუციის კონსტიტუციონალიზაციის, დიდი ხნისაგან, იმში, რომ სხვა ქვეყნულ სისტემებში კერძო პირთა უფლებები, მაგ. პირადი თავისუფლების უფლება დამოუკიდებელია კონსტიტუციისაგან, მაშინ როდესაც ინგლისში კონსტიტუციური სამართალი სხვა არაფერია, თუ არა იმ უფლებების გაერთიანება, რომლებიც გარანტირებულია თუ სამართალია მიერ უფრო პირთათვის.¹³

გლისში ეს უფლებები არ შეიძლება მილიანად იქნას შეჩერებული ან გაუქმებული უარეს შემთხვევაში, შეიძლება მიხვდეთ რომელიმე სტატუტის შეჩერება, მაგ. *(Habeas Corpus)*.

პარლამენტი დღის რა უზენაესობას, შეიძლება შეიქრას კერძო პირთა უფლებები, ამ შემთხვევაში სტატუტური სამართალი რომ ფლობენ სრულ პრიორიტეტს საერთო სამართალზე, მაშინ იურიდიული თვალსაზრისით აინ შეიძლება ხელი შეუშალოს გააუქმოს სამართლის ბატონობის მთელი რეჟიმი ან მისი მნიშვნელოვანი ნაწილი, მიუხედავად იმისა, რომ ეს უფლებები აკრძალულია. დილის მიხედვით, სამართლის ბატონობა არის თავისი იურიდიული მნიშვნელობით თანასწორი პარლამენტის უზენაესობასთან.

¹³ Albert Venn Dicey, Introduction to the Study of the Law of the Constitution (8th Edition with new introduction, 1915, P.355-364.

სიბრძნე, რომელიც ზღუდავს ამ უზენაესობას, საბოლოო ეტაპში კი პარლამენტსაც არ შეუძლია დასძლიოს სამართლის მუდმივობა.

5. პრეცედენტი

ინგლისური ტრადიციული დოქტრინა პრეცედენტს განიხილავს როგორც მართლმწიფის სტაბილურობისა და მდგრადობის უზრუნველყოფის საშუალებას. პრეცედენტის გამოყენება არ სწორად გამოიყენებული მოსამართლის სტატიკურ მიხედულებასზე. ტრადიციული, ვიდრე იდეალურად სრულყოფილი, რისი მიზნაც ალბათ ისედაც შეუძლებელია თუ მოსამართლე გამოიტანს სამართლებრივ გადაწყვეტილებას, რომელიც ეწინააღმდეგება პრეცედენტს, ამით მის რაციონალურ განვითარებას. ასეთ სამართალზე დაყრდნობა შეიძლება განხილავს მრავალი კერძო შემთხვევის ნორმას. მიუხედავად იმისა, რომ პრეცედენტი არ არის უარყოფილი, რა ასეთი ნორმის ძალას, მრავალმა შეიძლება დაუკავშიროს მის თავის ფაქტური კონტექსტი და სხვა უფლებები. მნიშვნელოვანი პრეცედენტები და გრძელვადიანი პრეცედენტი შეიძლება შექმნიან ასეთ ნორმებზე დაყრდნობით. ის შეიძლება გახდეს საფუძველი ორმხრივი კომპრომისი ურთიერთობისა და ანგარიშსწორებისა. აი ამიტომ ვეტს მართლმწიფის საფუძველი მოთხოვნები, რომ თუნდაც მცირე განმარტებები, რომელიც პრეცედენტი დახდა, დარჩეს დეტალური.

ოქსფორდის ლექსიკონი პრეცედენტის ზოგად ცნებას შემდეგნაირად განმარტავს — მაგალითი ან საყურადღებო მიზეზი ან შეიძლება მიღებულ იქნას სანადავითოდ ან წესის სახით მომდევნო საქმეებისათვის ან რომლის დახმარებითაც დადასტურებული ან ახსნილ უნდა იქნას სხვა ანალოგიური აქტი თუ გარემოება. "პრეცედენტული სამართალი" შესდგება მოსამართლე გამოყენებული ნორმებისა და პრინციპებისაგან. თითქმის ყველა ქვეყანაში სასამართლო პრეცედენტი ამა თუ იმ ხარისხით ფლობს თავის მარნმუნებელ ძალას. **stare decisis** — გადამწყვეტი ისე, როგორც გადამწყვეტილი იყო ადრე. პრეცედენტული სამართლის სისტემაში მოსამართლე საქმის განხილვისას **stare decisis** არის ძალაში.

¹⁴ [MORRISON I. B. Cyclopedia of Law, 1903, C. 233.
¹⁵ Oxford Dictionary, Ch. V, P. 292.

ა გათვალისწინოს ის ნორმები და პრინციპები, რომლებიც მსგავს საქმეებშია ჩამოყალიბებული, მაშინ როდესაც სხვა სამართლებრივ სისტემაში, ისინი წარმოადგენენ მხოლოდ იმ მასალას, რომელიც მოსამართლეს გამოიყენებს. ინგლისში პრეცედენტის დოქტრინა გამოიყენება შეკრად საჯაროებულ სასამართლო ხშირად ინგლისელი მოსამართლეები ვალდებული არიან მიხედონ უფრო ადრეულ გადაწყვეტილებებს იმ შემთხვევებშიც, როდესაც არსებობს საკმარისი საფუძველი, რომლებიც რომ არა პრეცედენტის საფუძველზე დოქტრინა, შესაძლებლობას მოგვცემდნენ საქმე სწავლავად გადაწყვეტილი. ინგლისის ყოველი სასამართლო გადაწყვეტილება, ხოლო სააპელაციო იერარქიის სასამართლოს გადაწყვეტილებებს, ხოლო სააპელაციო სასამართლოები დაკავშირებული არიან თავის წინადადებულ გადაწყვეტილებებთანაც. 1966 წლამდე თითო ლორდათა პალატაც უპირობოდ დაკავშირებული იყო თავის წინა გადაწყვეტილებებთან, ამგვარად იგი უფლებამოსილია შეცვალოს სასამართლო პრეცედენტი. სააპელაციო სასამართლო სასამართლო პრეცედენტულა ქვეყნებში სასამართლოთა გადაწყვეტილებები საჯაროდ განმარტებულია. თუ ლორდათა პალატა ერთხელ დაინიშნება ახალ სამართლებრივ პრინციპს, ის გამოყენებულ უნდა იქნას ყველა სასამართლოების მიერ, სანამ პარლამენტი არ გადაწყვეტს ლიკვიდაცია გაუქმოს მას შესაბამისი კანონის მიღებით. ამგვარად ლორდათა პალატაც, თავის მხრივ, უფლებამოსილია შეცვალოს თავისი წინა გადაწყვეტილებები, რითაც ნორმათმემკვიდრეობით საქმიანობაში ურთვეარ კონკურენციის უნებს ინგლისის უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოს. პრინციპს რომელიც გვევალდებულებს პრეცედენტების დაცვას, ეწოდება **stare decisis**. პრაქტიკაში პრეცედენტის საფუძველზე არა მთელი გადაწყვეტილება, არამედ, საქმის გადაწყვეტის პრინციპი, მოსამართლის სამართლებრივი პოზიციის არსი, რომლის საფუძველზეც მას გამოიყენება გადაწყვეტილება ან განარჩენი. სასამართლო გადაწყვეტილების ამ ნაწილს ეწოდება **ratio decidendi**. საქმის სხვა მხარეები რომლებიც არ არის საფუძველზე სასამართლოსათვის ეწოდება **obiter dicta**.

პრეცედენტის ინგლისური დოქტრინა იმყოფება თითქმის უწყვეტი ცვლილების მდგომარეობაში. მიუხედავად ამისა ის ინარჩუნებს სამ მუდმივ ნიშანს: უმაღლესი სასამართლოს ცალკე აღებული გადაწყვეტილებისადმი პატივისცემა; აღარება იმისა რომ ასეთი სასამართლოს გადაწყვეტილება არის მარნმუნებელი

პრეცედენტი იერარქიაში ზემდგომი სასამართლოებისათვის, ცალკე აღებული გადაწყვეტილება განიხილება როგორც საკმარისი პრეცედენტი ქვეშეობის სასამართლოებისათვის. ინგლისური სამართლის ზოგიერთი დარგები თითქმის მთლიანად რომელთა მოქმედებითაა გადაწყვეტილებების პროდუქტის, ანგარიშებში შეიძლება საფუძველზეც ქვეყნდება სასამართლო რომელიც უკუუკლებულია თავის ვალდებულებას პატივისცემაში მოუპოვოს პრეცედენტული სამართლის დამისახურებს საკმარისი ოდენობა გადაწყვეტილება და თუ ასეთი უკუუკლებულია, თუნდაც სისტემაში, დადგება უფართოესი მასშტაბის რეველუცია, აღნიშნავს რუბერტ კროსი.¹⁶

¹⁶ Sir Rupert Cross and J. W. Harris, Precedent in English Law, Oxford, 2005, p. 36.

3. განუსაზღვრელია, როგორც სამართლებრივი რეგულირების დეფექტი

სამართლებრივი განუსაზღვრელია შეიძლება წარმოადგინდეს სამართლის სისტემის, კანონმდებლობისა და სამართალმცოდნეობითი აქტების დეფექტს.

ამართლის სისტემის ერთ-ერთი ყველაზე უფრო სერიოზული დეფექტია ნორმათა ურთიერთნაპირადადგება, რაც არღვევს სამართლის ძირითად თვისებას-იუს სანკვიდერევი ურთიერთობების პარანორმული და ბალანსირებული რეგულატორი. კონფლიქტური ნორმები ართლებენ სამართალმცოდნეობის პროცესს და აქტიუტენ მთლიანად იურიდიულ ემუქტს. სამართალმცოდნეობითი თეაღე დგება გაურკვევლობაში-რომელ ნორმას მიანიჭოს უპირატესობა?

შეორე ტიპის პრობლემას წარმოადგენს სიცარილეები ანუ იურიდიული ნორმის არ არსებობა, რომელიც საჭიროა სამართლებრივი რეგულირების მექანიზმის სახით. აქაც სამართალმცოდნეობითი თეაღე კიდევ უფრო დიდი გაურკვევლობის თუ პრობლემის წინაშე. სიცარიელეთა შეესება უნდა მოხდეს სამართალმცოდნეობითი სასამართლოს ან სხვა სამართალმცოდნეობითი სიცარიელეთა მოტებით არ შეუძლია ურად განსაზღვრადების სი-უფლებების დაცვაზე-იგი მიმართავს კანონის ამ უსა ნატურალ/უსს პოსტტოეუმ, პოზიტტური თუ ბუნებითი სამართალი, რომელს გააჩნია უპირატესობა მათი კონფლიქტისას? სამართლის ანალოგის ანალოგიის პრინციპი არის ბოლო ხსნა, რომელაც უნდა ავტოკალის თეორიებმა, ისე რომ გადაწყვეტილებას მიიღონ სხვა დავებზე სამართლებრივი მოედანზე.

კანონმდებლობის სფეროში განუსაზღვრელია ტოლფასისა ნორმატიულ-სამართლებრივი აქტების ბუნდობლების, არაკონკრეტულობისა, მას შეიძლება ანალოგიუდებს ლოგიკონომორი დე-ფორმაცია სამართლებრივი ნორმების განმარტებისა და აგებისას. სამართლებრივი რეგულირების პროცესს განსაზღვრავს სამართლის ფორმისა და ნორმატიურობის მარტივებისა და მარტივებისა-სამართლებრივი რეგულირების პროცესის ნებისა, ნორმატიურობისა და გრაფიკული საფუძვლები. ნორმის განსაზღვრულობის დონე დამოკიდებულია სოციალური შემადგენლის ხარისხსა და მათ შორის კავშირზე.

ქობრევი განუსაზღვრელია შესაძლოა გამოვლინდეს გრამატიკული და ფრაზეოლოგიური სტანდარტების დარღვევისას. სამართლებრივი ტექსტის ლოგიკური განსაზღვრულობა არის ნორმატიული დოკუმენტების მომზადებისას ფორმალური ლოგიკის ნესების დეუკველობის შედეგი. გრაფიკული განსაზღვრულობის შესაძლოა ადგილი კონფუსი ნორმატიულ-სამართლებრივი

მასალის სისტემისა და კონსტრუქციის კანონზომიერების, მისი დავოფის, დისკორდების აღრევისას რაც ხელს უშლის სამართლის ნორმის სისტემურ განმარტებას, ანუ ნორმის შინაარსის განსაზღვრას ნორმატიული აქტის სისტემაში მისი ადგილის მიხედვით. სამართლებრივი რეგულირების, ლოგიკისა თუ ტექსტუალური გრაფიკის თეაღესაზრისის, შესაძლოა იყოს განუსაზღვრელი, ამორფული.¹⁹

სასამართლოს გადაწყვეტილებები, საკანონმდებლო ნორმებზე საგან განსხვავებით არ შეიძლება იყოს განუსაზღვრელი, შინაარსისა და ფორმის განსაზღვრულობა წარმოადგენს სასამართლო დავის გარანტიას.

4. ტექსტუალური პოზიტივიზმი - სამართლის აღქმის პოსტკომუნისტური გადმონათობა

პოზიტივიზმის გაელენამ მიაჩნია გონებით იურიდიული ლოგიკა მთლიანად გაეცივიებინა ფორმალურ ლოგიკასთან. შესაბამისად, დიდი ხნის მანძილზე საერთო იურისდიქციის სასამართლოები უპირატესობას ანიჭებდნენ შესაბამისი კანონების ტექსტის განმარტებას კონსტიტუციური პრინციპებისა და ფსიქოლოგიების გარეშე, რომლებიც თამაშად შეეცდილია გამტკიცებდნენ ჩაღებული ამ კანონებში. სასამართლოები საერთოდ არ ახევენდნენ ფაქტუალურების კონსტიტუციური დასაბუთებას, იყენებდნენ კანონის სიტყვა-სიტყვით, სერიოზულად არ აღიქვამდნენ კონსტიტუციური უფლებებისა და ფსიქოლოგიების, მათი მიმართებას, კონსტიტუციური უფლებებისა და ფსიქოლოგიების, არამედ განსაკუთრებული და უნიკალური ორგანოა, რომელიც არ შედის სასამართლოების სისტემაში, მის გადაწყვეტილებებს კი საერთო სასამართლოების სისტემაში, მის გადაწყვეტილებებს კი საერთო სასამართლოების საეაღდებულო ძალა არ გააჩნიათ. შესაბამისად სასამართლოები ვერ ეწინიან თეაღესაზრის კონსტიტუციური კულტურას. ასეთივე მდგომარეობა საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების გამოყენების მიმართაც. საერთაშორისო სამართალი გამოიყენებოდა უადურესად იმითადა. პოსტკომუნისტური ქვეყნების უმრავლესობაში მყარად გამედარია ძველი სოციალისტური პრინციპის სასამართლო ხელისუფლების მთლიანად შიდა სამართლებრივი სისტემისთან (მათ შორის

¹⁹ Ershov B. V. Судное правоприменение (Теоретические и практические проблемы). М. 1991. С. 208.

კანონმდებლარე აქტებთან) აბსოლუტური მიკრობიების შესახებ. საერთო სასამართლოს მოსამართლეები იმითადად ახევილენდნენ ყურადღებას ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაზე, იმპლიციტურად ეყრდნობიან რა უფლებების ნორმატიურობის იმზე, რომ მათ უნდა გამოიყენონ მხოლოდ მიუდასახელონომორიტივი სამართლებრივი ნორმები. უფლებადი რიდასაქმე ადგილკატებთან მიმართებაშიც, რომლებიც საკუთარი კლავტის ინტერესებთან გამოიმდინარე სამართლის სტანდარტზე. შედეგად ვერ კალბიდება სამართალი სამართალმცოდნეობის ადგენითი დეოლოგია, საჭირო ძლიერი დოქტრინული მარადმეტრა. პოლინიფის უმალესი სასამართლო ნერები მათი ჩები კოლენებისაგან განსხვავებით, მზად აღმოჩნდნენ სერიოზული ცვლილებებისათვის ტექსტუალური პოზიტივიზმის წინააღმდეგ და ქვეყნის კანონმდებლობის ევროპულ სამართლის წეს-საბამისობაში მოსაგენად. ანგარი განსხვავების ძირითადი მიზეზი გახდა თეაღე ამ ქვეყნების უმალესი სასამართლოების შემადგენლობაც, ყოფილი წესის ლოგიაკიმი უმალესი სასამართლოს ყველა ნევირ გამონაკლისის გარეშე იყენენ სასამართლო სისტემის წარმოადგენლები, მაშინ როდესაც პოლინიფის იმინი მიზრად იყენენ სხვა სფეროდან გამოსულნი, რომელთა პროფესიული საქმიანობა ადრე არ იყო დაკავშირებული სამართალი ხელისუფლებასთან.

ცენტრალური ევროპის ქვეყნებში გარდა ქვეყნის იმზე, რომ კლასიკური, ევროპული გაგებით მოსამართლე ავტოლელოდ უნდა იყოს უმალესი იურიდიული სასამართლოს კონსტიტუციური უფლებების ფსტიციის ყოფილი მიმსტრი და საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარე აღნიშნულდნენ, რომ როდესაც ნახეს პრალის გრადის საერზიდენტო რეზიდენციამ სრულიად ახალგაზრდა ადამიანები, რომლებიც სამოსამართლო ფიცს იღებდნენ, კიდევ მისათვის საეაღდებულოა ვათავსოფლდეს ამ მდგარი პრეტეტისა და უპირატესობა უნდა მიანიჭოს მოსამართლეებს, რომლებსაც საკუთო ცხოვრებისეული გამოცდილება გააჩნიათ და როგორც მინიმუმ, ათი ან იცხლონი მუშაობის გამოცდილება სასამართლო სფეროში.²⁰

კიდევ უფრო მძაფრი კრიტიკით გამოვიდა ჩეხეთის საკონსტიტუციური

ტუციო სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილე ელიშკა ვაენროვა: მისი აზრით, კონტრინტენტი ევროპა უარს ამბობს ზომავადსაბუნს სამართლებრივი პოზიტივიზმზე საზოგადოებაზე ორიენტირებულ აზროვნების სასარგებლოდ, რაც აუცილებლად გამოიწვევს ინსტიტუციური ჩარბების ცვლილებას. მოსამართლეები ცხოვრებისეული ცვლილების გარეშე უკვე საჭირო აღარ არის, რამდენადაც სამართალმცოდნეობამ შეწყვიტა იყოს მეცნიერება კანონის შესახებ, გადაიქცა რა მეცნიერებად ცხოვრების შესახებ, ამიტომაც კანონის წარმომადგენლება უნდა იცოდნენ ცხოვრება.²¹

როგორც ზ. ქუნი აღნიშნავს, მოსამართლე, რომელმაც განათლება მიიღო პროფესიული მომზადების კონტრინტენტი-ევროპული მოდელის შესაბამისად, ნაქლებად გამოდგება მოსამართლეთა დოგმატიზმისა და ფორმალისმის დასაძველად და ძირითადი უფლებების "პოზიტივიზმული ეფექტის" დასანერგად. ახალგაზრდა იურისტი, რომელიც იწყებს პროფესიულ დასაძველად. ახალგაზრდა იურისტი, ველებული პრინციპების მიხედვით, ანგარიშს უნებს ბიუროკრატიულ აპარატს, რომელიც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ფორმალისმს და არა რეალურ ფსიქოლოგიებს, ასევე გამარტებულ გადაწყვეტილებებს, გართულებულ არგუმენტაციის სახეცვლად. პრავი განათლების დოგმატიური საუნიერსტრუქტურის გავლენის შემდეგ, ახალგაზრდა ცენტრალური ევროპის ქვეყნებიდან მოუდი იმთავე სისტემისთან შეგახება, რომლის გავლენის ქვეშაც დი-მატიზმისა და ფორმალისმის ფსიქოლოგიები, კულაგები. დოგმატიზმი ისინი აღმოჩნდნენ მათი პროფესიული საქმიანობის საწყის ეტაპზე, შტკიცედ ურადებათ უნარ-ჩვეულები, საჭიროების საწყის მომცხებარი მოსამართლეები არაღერს ჩაღებოდან ახალგაზრდა ფორმალისმისა და კანონის ტექსტუალური გამოყენებისა. ანევეტიულობა პოზიტივიზმისა და მოტივირების სასამართლო გადა-ბები უმტკიცეველოდ ეერ ჩაივლის.²²

²⁰ Judicial Power vs. Democratic Representation: The Culture of Constitutionalism and Human Rights in the Czech Legal System// Constitutional Justice. East and West: Democratic Legitimacy and Constitutional Courts in Post-Communist Europe in a Comparative Perspective/Ed. By W. Sadurski. The Hague: Kluwer Law International, 2002. P.380-382;

²¹ Waghenova E. Position of Judges in the Czech Republic//Systems of Justice in Transition Central European Experiences since 1989. Burlington, 2003 P. 178.

²² Kuhn Z. Making Constitutionalism Horizontal: Three Different Central European Strategies// The Constitution in Private Relations: Expanding Constitutionalism/ Ed. By A. Sajó, R. Uitz, 2005.

²⁰ Judicial Power vs. Democratic Representation: The Culture of Constitutionalism and Human Rights in the Czech Legal System// Constitutional Justice. East and West: Democratic Legitimacy and Constitutional Courts in Post-Communist Europe in a Comparative Perspective/Ed. By W. Sadurski. The Hague: Kluwer Law International, 2002. P.380-382;

ქვეყნებში გამოცემა ევროპული გამოცემები, რომლებიც შეიცავს მხოლოდ კანონებს, განკარგულებასა და დეკრეტებს. ოფიციალური ცნობები და ადმინისტრაციული მასალები, რომლებიც განკუთვნილია სახელმწიფოს მიერ გამოცემებისათვის, იმეძვება ცალკე-ამგვარი გამოცემების ძირითადი მიზნით, მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო აქტების და დებულებების თავმოყრა უფრო მოხერხებული ფორმით. Bundesgesetzblatt წარმოადგენს ამგვარი ტიპის გამოცემას. მაშინ, როცა საერთო სამართლის სისტემაში კანონმდებლობა ემდნობა პრეცედენტულ კანონს და ცივილის კანონის ადაპტაციას გარემოებათა ცვლილების კვლობაზე, სამოქალაქო სამართლის იურისდიქციის სისტემაში ეს ფუნქცია სრულდება მეცნიერების მიერ მეცნიერულ დაქტრინა ტერმინოლოგიის შესახებ განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი და გავლენიანი, მიმოხილვით ან იურიდიულ ციკლოპედიათა კომენტარები, რომლებიც აკრებიან სამართლებრივ რეალმენტაციას, შეიძლება საფუძვლად გახდეს სასამართლოებისათვის, რათა მათ უარყონ კოდექსის უკე არსებული ინტერპრეტაცია.

პრეცედენტულ სამართალს აქვს არაპირდაპირი გავლენა სამოქალაქო სამართლის სისტემის ქვეყნებზე, მისი ზეგავლენა შეიძლება შეესაბამებოდეს სასამართლოს ანგარიშს სამართლებრივი მოტივაციისა და დასაბუთებულობის თვალსაზრისით. ვერმანისა და საფრანგეთის აქვთ სასამართლო ანგარიშების კარგად დამუშავებული ესელები.

8. ეროვნულ-სამართლებრივი საინფორმაციო ბაზები

საფრანგეთი: Juridical-საფრანგეთის ყველა კოდექსისა და დოკუმენტის სრული ტექსტი Journal Officiel-დან (1987 წლიდან -); ადრე მიღებული კანონების ამონაკრები Journal-დან (1936-); გადაწყვეტილებათა სრული ტექსტები Cour de Cassation Conseil (1960-) Constitutionnel Conseil-დან (1958-) D'Etat-dant (1958-). ამასთან ხელმისაწვდომია ორასი წუნწლისა და ევროპის თანამშრომლობის სამართლებრივი ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია, საფრანგეთის ასევე ჯეის Lexis-France, რომელიც Juridical-ის მსგავსია. იტალია: Italgiure-ეროვნული და რეგიონალური კანონმდებლობის სრული ტექსტები, კონსტიტუციურ სასამართლოს გადაწყვეტილებათა

თა ამონაკრებები (1960-) და უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებათა ოფიციალური კომენტარები (Massima); უმაღლესი სასამართლოს საქმეებისათვის სამოქალაქო საქმეთა (1962-), სისხლის სამართლის საქმეთა (1966-) და ზოგიერთი ქვეყნებში იტალიური სასამართლო გადაწყვეტილებები. ასევე ზუსტსკრულებები, ევროპის თანამშრომლობის ზოგიერთი დოკუმენტები და მეორეხარისხიანი მნიშვნელობის ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია.

შვეიცარია: Swisslex- ფედერალურ სასამართლოთა გადაწყვეტილებათა სრული კრებული (1964-) და კანტონების სასამართლო გადაწყვეტილებები (1965-); ფედერალური საკანონმდებლო აქტები და ზოგიერთი იურიდიული ლიტერატურა შვეიცარიის სამართლებრივი ბიბლიოგრაფიის ჩათვლით. ფედერალური სასამართლო გადაწყვეტილებები სამართლებრივი (ფრანგულ, იტალიურ და გერმანულ ენებზე), სხვა დოკუმენტები შეიძლება იყოს ორიენტიანი.²⁴

²⁴ Colen Morris, Robert Berring, How to Find the Law 9th ed. 1989

9. როგორ ვრცელდება აშშ-ის უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებები

პუბლიკაციის მომენტი:	გადაწყვეტილების სასამართლოში გამოცემების მომენტებში, სასამართლო მოხელე დანაშაულებს, კანონიერი ადვოკატებმა გადაწყვეტილებას, იმყოფებოდნენ გადაწყვეტილებას ვრცელდება კონსტიტუციური კანონის პრინციპით, რომლის ამოქმედებები არის საბაზო კანონის საფუძვლებზე, ვიციებზე, კერძო გამოცემებზე და საჯარო საინფორმაციო ქსელებზე.
2 საათის შემდეგ:	ფაინანსურული მარაგის მუხალა გაცემის გადაწყვეტილებას ორივე ერთ-ერთ სამართლებრივი საინფორმაციო მონაცემთა ბაზის - Lexis Online Data (Com) და Westlaw (West Publishing Company) მუხალაზე.
3 დღის შემდეგ:	სასამართლო მოხელე 400 ცალ ნაბეჭდო ასევე აქვეყნებს საზოგადოებისათვის.
5-7 დღის შემდეგ:	გადაწყვეტილება გამოდის ცენტრალურ გამოცემაში, როგორცაა მდებარე United States Law Week (ამ-ის თეორიული კერა) Bureau of National Affairs on Supreme Court Bulletin უმაღლესი სასამართლოს ბულეტენში (Commerce Clearing House).
1 თვის შემდეგ:	სასამართლო გადაწყვეტილებების რედაქტირება და დაბეჭდვა პროდუქტის სახით, ე.წ. "ნაპასნაო ფორმულა" ორ ძირითად კერძო გამოცემებზე: Supreme Court Reporter (West Publishing Company) და United States Supreme Court Reports-Lawyers Edition (Lawyers Cooperative Publishing Company).
სასამართლო ვადის გასვლიდან 6 კვირის შემდეგ:	სასამართლო განიხილავს შესაძლებელს გადაწყვეტილებებს და ქვეყნებს დროებითი, უმაღლესი სასამართლოს ცნობარში.
6-18 თვის შემდეგ:	სასამართლო გადაწყვეტილებები ქვეყნდება სასამართლოს მინისტრების ოფიციალურ გამოცემებში და დატვირთულია United States Reports (United States Government Printing Office).
2-2.5 წლის შემდეგ:	მის შემდეგ რაც სასამართლო გამოცემების, რომ შემდეგი ტერმინოლოგიური ცვლილებები გადაწყვეტილებები აღარ შეეძლება ქვეყნდება United States Reports-ის ოფიციალური ტომებული.

44 კ ბ რ III შვეიცარიისა და სამართალი

1. Jus naturale/Jus positivum, პოზიტიური თუ ბუნებითი სამართალი, რომელს გააჩნია უპირატესობა მათი კონფლიქტისას?

სამართალი არის მოქმედი, რომელსაც ორივე ბუნება გააჩნია. ერთი მხრივ, ჩვენ ვხედავთ ნამდვილობის დაქტი, გარკვეული ძალა, რომელიც განსაზღვრავს საზოგადოებრივი ცხოვრების ცნობილ მხარეებს. მეორე მხრივ, სამართლის ნორმები არის საშუალება ამა თუ იმ სოციალური მიზნების მისაღწევად დასახული სოციალური იდეალის რეალიზაციისათვის. სამართლის ამაგვარი სოციალური იდეალის გათვალისწინებით, ჩვენი მიზანმიმართული მოქმედება არის სამართალი ჩვენი შემეცნების წინაშე წარმოჩინდება როგორც "არსი" და ჩვენც მას აღვივებთ როგორც არის (დოგმატურად და ისტორიულად). სხვა მხრივ, ჩვენ არ შეგვიძლია არ შევფასოთ ის იმ სოციალური მიზნებიდან გამომდინარე, რომლის მიღწევასაც იგი ემსახურება, ამ კუთხით სამართლის საყარო არის "ჯერ არსი". ნერილობითი სამართალი ვერასოდეს ვერ შეძლებს მოგვცეს ყველა ცხოვრებისეული კონკრეტული შემთხვევების გადაწყვეტა. რომელი იურისტები ამ ხარეშს აცხადებენ ინტელიციის, იურიდიული ხელოვნების მეშვეობით. კონკრეტორები იყენებენ პირველი რომლებიც ამ საკითხს მეცნიერულად მოუდგენ. მათი როგორც იურისტ-ფილოსოფოსებისა და იურისტ-ლოგიკოსების პრინციპული მოზიკა იყო პოზიტიური სამართალი და დევნიებით ბუნებითი სამართლის კონტროლის ქვეშ. Aequitas წარმოადგენდა სამართლის სუბსიდიარულ წყაროს. ორ ძირითად აზრობრივ მოსტულატს შორის - პოზიტიურ სამართალსა და ბუნებით სამართალს შორის იურიდიული აზრი ხტრებოდა ერთიანდ მეორისკენ. პერიოდულად.

ბუნებითი სამართლის სკოლის აღზევებას ყოველთვის მოსდევდა პოზიტიური სამართლისაკენ დაბრუნება: — „უკან წყაროებისაკენ“. ჰუმანიზმი და სამართლიანობა არ აღეკვება იურისპრუდენციის მათივე სულს მოსვენებას. ბუნებითი სამართალი-jus naturale ყოველთვის ესწარფვოდა უპირატესობას პოზიტიურ სამართალზე. მის მოთხოვნებს გამართლება უნდა ეძიებოდა სამართლიანობისა და ბუნებითი სამართლის არსში; ის უთანხმოებელი

და არ აკონკრეტებს მისი მიზნების პრობებს, ადმინისტრატორს შეუძლია ამ მიზნის შესაბამისად იმოქმედოს თავისი მიზნდღობით. მაზანქონილია და სარგებლობის მიზნების მიხედვით. ტრადიციულ სფეროს წარმოადგენს, თუმცა კანონმდებლის პრინციპი მთლიანად ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობას ფარავს, ამიტომ სასამართლო დაცვით სარგებლობს არა მხოლოდ უფლებებით, არამედ ამ უფლებათა რეგულაციებით.

ადმინისტრაციული მიზნდღობა, იმ ფარგლებშიც კი რაც გათვალისწინებულია ობიექტური სამართლის მიერ არ არის აბსოლუტურად თავისუფალი და უკონტროლო სფერო. თანამდებობის პირის მთლიანად თავისუფალი მიზნდღობა, რომელიც არანაირ პირობებთან არ იქნებოდა დაკავშირებული, არფრთხი არ იქნებოდა განსხვავებული თვითნებობისგან. როდესაც საკანონმდებლო ნორმა თანამდებობის პირს ანიჭებს ფართო თავისუფლებას, ეს უკანასკნელი მაინც დაკავშირებული რჩება საზოგადოებრივი ინტერესების წარმოდგენასთან, ამ უფლებით მისი ქმედება აღმოჩნდება იურისდიქციული კონტროლის ქვეშ. მიზნდღობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება არ უნდა წარმოადგენდეს პირად მიზნდღობას, ეს მაინც უნდა იყოს უმრავლესობის მიზნდღობა, ანუ იმის რომ უმრავლესობა ასეთ შემთხვევაში ამგვარ გადაწყვეტას დაეტყობა მხარს, რაც ამ მიმდებნი ჩამოყალიბებულია საზოგადოებაში.

4. სასამართლო პროცესი

სამოქალაქო და საერთო სამართლის სისტემების ქვეყნების უმრავლესობა იცნობს ორსაფეხურიან სასამართლო სისტემას. პირველ ეტაპზე საქმე იბრუნება რეალურად სასამართლო სისტემის წესით, ერთ ან რამდენიმე სასამართლო მიმდებნი გადაწყვეტილებაზე ავტომატურად გადადის სასამართლოში. თუ რიგირი იქნება საპრეცედენტო სამართალი, შეიძლება გავიგოთ ამერიკის სამოქალაქო სასამართლო წარმოების საერთო სურათისა და საპრეცედენტო პროცესის განხილვით, როგორც ფედერალური, ასევე ცალკეული შტატის იურისდიქციის ფარგლებში.

ამერიკის სამართალწარმოება შედგება ოთხი საფეხურისგან: სარჩელის აღრიცხვა, გამოთიხება და წინასწარი სასამართლო განხილვა, და თვით სასამართლო პროცესი, რომელიც მთავრდება სასამართლო

ლო გადაწყვეტილების გამოტანით. სასამართლო პროცესი იწყება ადვოკატთა განცხადებით, რომელშიც ისინი წარადგენენ საქმეს იმ უფლებით, რომლის დამტკიცებასაც აპირებენ სასამართლო პროცესზე. შემდეგ მოსარჩელის ადვოკატი მიმოიხილავს საქმეს. შემდეგ იწყება მოსარჩელის ადვოკატის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის მიწოდება. მოსარჩელის ადვოკატის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია შეიძლება გამოყენებული იქნეს ორი სახის მიზნით: პირველი-მიზნით, რომელსაც შეუძლია ფაქტის დადასტურება, ანუ პიროვნება, ვისაც შეუძლია დაადასტუროს სადაო საკითხის შესახებ ფაქტური გარემოება. მეორე-ექსპერტ-მიზნით, რომელსაც შეუძლია სიცხადე შეიტანოს საქმის მოსამართლისა და ნაფიცის მიზნდღობისათვის. ყველა მიზნით ფიცის დადების შემდეგ ვადის დაკითხვის მოსარჩელის ადვოკატის მიერ, ხოლო შემდეგ კვირდინ დაკითხვის მონინაღმდეგე მხარის მიერ.

შემიორ არგუმენტაციის შემდეგ მოსამართლეები განიხილვენ საქმეს და კენჭისყრის მეშვეობით გამოაკეთ გადაწყვეტილება ერთ-ერთი მხარის სასარგებლოდ. უმნიშვნელო საქმეებზე სასამართლო გამოიტანს განჩინებას Per Curiam წესით. ასეთი განჩინება ნიშნავს გადაწყვეტილებას ერთი მხარის სასარგებლოდ, ამგვარი გადაწყვეტილების მოტივების მითითებით. უფრო მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები მიიღება მოსამართლეთა მოსაზრებების ფიქსირებით, რომელიც დამონმბებულია თითოეული მოსამართლის ხელმოწერით.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიმართ სასამართლოს არ შეუძლია გააუქმოს მიღებული გადაწყვეტილება მხოლოდ იმ საფუძველით, რომ პიპოტიუზურად უკეთესი იქნებოდა თუ საჯარო ორგანო სხვა გადაწყვეტილებას მიიღებდა. სასამართლოს შეუძლია ამ გადაწყვეტილების გაუქმება თუ ადმინისტრაციულმა ორგანომ "იურიდიული შეცდომა" დაუშვა. ამერიკული სასამართლოები ზუსტად მიჯნავენ ადმინისტრაციულ ორგანოსა და სასამართლოების საქმიანობის სფეროსა განიხილვის და სასამართლოების საქმიანობის კონტროლს არ მოახდინოს უფლებამოსილების უზრუნველყოფის გადაწყვეტილების მიღებაზე, რომელიც კონგრესმა სახელმწიფო ორგანოთა უფლებამოსილება და განსაზღვრა.

იურიდიული შეცდომები, რომელთა საფუძველზეც სასამართლოს შეუძლია ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილების გაუქმება, ძირითადად გამოიხატება შემდეგში: 1) შესაძლოა ეს იყოს კანონის ტექსტის მცდარი გაგება; 2) ან პროცესუალური შეცდომა, მაგალითად მხარის უფლების შეზღუდვა არა იმ ზომით, რა ზომითაც ნებადართულია კანონით ან კონსტიტუციით ან თავად ადმინისტრაციული ორგანოს წესებით; 3) ან კონსტიტუციური შეცდომა-არ-

სობრავი ან პროცესუალური; 4) ან ფაქტური შეცდომა იმდენად სეროზული ხარისხის, რომ გაციორადიან არ შეუძლია დათიხვის-მის ფაქტების ამგვარ გაგებას; 5) ან ბოლოს, მიჩნეული უფლებამოსილების ბიოტიკად გამოყენება, ე.ი. იმდენად დიდი რაოდენობა, რომ გაციორადიან არ შეუძლია მას ზედ დათანხმება, ასეთია იმ გარემოებების სრული იგნორირება, რომლებიც კანონის თანახმად, ადმინისტრაციულ ორგანოს უნდა გაითვალისწინებინა.

ამის ადმინისტრაციული სამართალი მოსამართლეთაგან თხოვლობს პატივი სცენ ადმინისტრაციულ ორგანოთა გამოცდილებას, რომელიც მათ საქმიანობის სფეროში გააჩნიათ. მაგრამ ამასაც გააჩნია თავისი საზღვრები, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო არ უთითებს ან მალავს მიზეზებს, რომლის მიხედვითაც მან მიიღო ამგვარი გადაწყვეტილება. სასამართლოები ადმინისტრაციული ორგანოების მოთხოვნებზე დასაბუთებნი მიღებული გადაწყვეტილებები, დასაბუთებულობის მოთხოვნა ძირითადად სასამართლო გადაწყვეტილების წერისას. კრიტიკოსები ამას მიჩნევენ მცდარ მალისმხედვად იმ მოტივით, რომ ადმინისტრაციული პროცედურების აოვიგებენ სასამართლო პროცედურებთან. ამგვარი კრიტიკის საპართლიანინც შეიძლება იყოს იმ ზომით, რომ სასამართლოები ითხოვენ იმგვარი კონტრტების დასაბუთებას, როდესაც ახანა ძალიან დამამიმბებელია ან უაღვგოლა სხვა მიზეზების გამო. მაგალითად არაკონინერული იწებება მასწავლებლებისათვის მოცულობითა აქსნათ და დაუსბუთებინათ ყოველი შეფასება. მაგრამ, უმრავლეს შემთხვევაში ამგვარი მიდგომა სამართლებრივი სახელმწიფოს განსაღ გამოკლებნაა. როგორც ამასთან დაკავშირებით მოსამართლე განიღ ფრინდლიმ განაცხადა, "შესაძლოა ზოგიერთებმა სინანული გამოიქვიან ყოფილი უბრალოების დაკარგვასთან დაკავშირებით, მაგრამ ეს ყველაფერი მხოლოდ უკეთესობის კენია."³³

სააქლავიო სასამართლო არ შეისწავლის საქმის განხილვული სასამართლოს სხდომის სრულ ოქმს. ამის ნაცვლად, ადვოკატები სასამართლოს გადასასინჯად წარუდგენენ საექიფიურ საკითხებს, რომლებიც ურადლებას ამახილებენ სასამართლოს მიერ მიერ დამკვეთლ შეცდომებზე. ყოველი მხარე სასამართლოს წარუდგენს წერილობით მიმოხილვას, რომელშიც მოცემულია გადასწვეტ საკითხთან კანონის შესაბამისობის ანაღოზი. წერილობით მიმოხილ-

ვის თან ახლავს დანართი, რომელიც შეიცავს ამონაწერს სასამართლო ოქმის შესაბამის ნაწილებთან.

ამ პროცესის განმავლობაში მიღებულ ვეღა დოკუმენტთაგან სააქლავიო განჩინება წარმოადგენს ამერიკული მართლმსაჯულების ერთადერთ დოკუმენტს, რომელიც სისტემატურად ქვეყნდება. ეს გარემოება ასახება იმ ფაქტზე, რომ ამერიკული სამართლის მიხედვით, სააქლავიო განჩინებას აქვს პრეცედენტის სტატუსი და ასახავს ამერიკის შეერთებული შტატების სამართლებრივი სისტემის განვითარებას, სიმკაცრესა და სიმტკიცეს. ზედმეტია იმის აღნიშვნა, რომ მაგვარი პრეცედენტული სამართალმემკვიდრე უსარგებლოა, თუ შედეგები და მონაცემები უართოდ არ ქვეყნდება; ამგვარად, უფიფესი მნიშვნელობა ენიჭება სამართლებრივი პუბლიკაციების სისტემატრზავიას.

უზენაეს სასამართლოში შემდეგში გასაჩივრების უფლება ხშირად ენიშება იმ საქმეებს, რომელშიც დაცვის გააჩნიათ არსებითი სამართლებრივი და სოციალური მნიშვნელობა. სააქლავიო და უზენაესი სასამართლოების მისია მდგომარეობს იმაში, რომ უზრუნველყონ სამართლის ერთიანობა და მისი გამოყენების ერთიანი პრინციპები ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე.

³³ Friendly H. J. Some Kind of Hearing// University of Pennsylvania Law Review. Vol. 123. 1975. P. 1267.

პროცესი და დებულებებიც არი, დიდი ხნის არის კონსტიტუციის ინტერპრეტაციის ერთ-ერთი სახე, ვინაიდან იგი ხშირად ახდენს ნამდვილ კონსტიტუციის გაფორმებას, რამდენადაც მის ფარგლებში იქმნება, უფრო ხშირად კი შეუმჩვენად იცვლება საზოგადოებრივი ნამდვილობა, ისე რომ არ იცვლება თავად კონსტიტუციის ტექსტი. მთლიანობაში პოლიტიკური პროცესი არა თუ არ არის თავისუფალი კონსტიტუციისაგან, იგი პირდაპირ დაკავშირებულია მის მიწოდებასთან. პოლიტიკა ხდება კონსტიტუციის ფარული ცვლილებების ინდიკატორი, ე.ი. როდესაც ადგილი აქვს კონსტიტუციის მიწოდების ცვლილებას მისი ტექსტის შეუცვლელად. (პოლიტიკა, როგორც კონსტიტუციის ინტერპრეტაცია)

საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტების ექსპლუვირული უფლებამოსილება განიხილეთ „საბოლოო“ განმარტების განმარტების კიდევ ერთი სახე, ვინაიდან იგი ხშირად ახდენს ნამდვილ კონსტიტუციის გაფორმებას, რამდენადაც მის ფარგლებში იქმნება, უფრო ხშირად კი შეუმჩვენად იცვლება საზოგადოებრივი ნამდვილობა, ისე რომ არ იცვლება თავად კონსტიტუციის ტექსტი. მთლიანობაში პოლიტიკური პროცესი არა თუ არ არის თავისუფალი კონსტიტუციისაგან, იგი პირდაპირ დაკავშირებულია მის მიწოდებასთან. პოლიტიკა ხდება კონსტიტუციის ფარული ცვლილებების ინდიკატორი, ე.ი. როდესაც ადგილი აქვს კონსტიტუციის მიწოდების ცვლილებას მისი ტექსტის შეუცვლელად. (პოლიტიკა, როგორც კონსტიტუციის ინტერპრეტაცია)

პარლამენტი, როგორც ხალხის უმდიდრესი წარმომადგენლობითი ორგანო მოუწოდებდა საზოგადოების უმდიდრესი წილისკაცებს. მოქალაქეები თავისი წარმომადგენლების შეშუპებით არიან ჩართულნი და ახორციელებენ სახელმწიფოებრივ ამოცანებს გადაწყვეტას. უმდიდრესობით მიდებულად გადაწყვეტილებაში მოიაზრება თვითიველი ჩვენთანგანის ნებაც. რესპუბლიკურ მმართველობაში, რუსის მიხედვით „ხალხს“ როგორც ვაჟებს, უკავია სამეფო ტახტზე ადგილი. ხალხი, როგორც გრძობის, მოქმედებს „სიყვლხშირით“, უნივერსალურად და მრავალ ღონეზე, ამაში კონსტიტუციური ნორმების მთავარი ლეგიტიმური საწყისი. ხალხი წარმოადგენს სახელმწიფოს მთავარ წევრებს, კაცობას, რომლებიც არეკენ მის გზით ლეგიტიმაციას აძლევენ სახელმწიფო ინსტიტუტებს, ახდენს დემოკრატიულ

საზოგადოებაში ამომრჩევლის სტატუსი“ ხდება უმდიდრესი თანამედრობა.

საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლე ინტერპრეტირებას არ ახდენს დამოუკიდებელი პროცესი მონაწილეობას იღებენ ბევრი, პროცესუალური მონაწილეობის ფორმები საზოგადოების ფართო წრის ჩართულობით კიდევ უფრო ფართოვდება, შესაბამისად, სადავო ნორმის განმარტებას, თავის მხრივ, ახდენს ბევრი სუბიექტი, თავის მთლიანობაში აღებული საზოგადოებრივი პლურალისტური ძალები ამის შედეგად, საკონსტიტუციო სასამართლომაც განმარტება უნდა მოახდინოს საზოგადოებრივი აზრის შესაბამისად. ამგვარად, როდესაც კონსტიტუციის განმარტება მოქმედებს ფუნქციონალური სისწრაფის ფარგლებში, ორგანო, რომელიც განმარტებას აკეთებს თავისი საკონსტიტუციო კომპეტენციის შესაბამისად, განმარტავს სხვაგვარად (სხვა ფორმით), ვიდრე ორგანო, რომელსაც განიხილეს განსხვავებული კომპეტენციის კონსტიტუციის ტექსტთან მიმართებაში.

2. კონსტიტუციის ინტერპრეტაციის მეთოდოლოგია

პრინციპი, რეალურად თუ ვინ იღებს მონაწილეობას კონსტიტუციის განმარტების პროცესში, არის ამ თემის კონსტიტუციური-სოციალური გამოხატულება და „რესპუბლიკური“, თავისუფალი“ და „პლურალისტური“ განმარტების გამოხატულება, რომელიც უნდა მივიჩნიოთ ყოველ ინტერპრეტაციის მიზანად. კონსტიტუციის განმარტებელი ნორმის ფარგლებში, ზრდის ნორმის ინტერპრეტაციის რადიუსს. კონსტიტუციის განმარტებელი, თავის მხრივ, დამოუკიდებელად ავითარებს მატერიალურ კონსტიტუციურ სასამართლოს შესაბამისად, საზოგადოებას კონსტიტუციურ სასამართლოს საკუთარი წვლილის შეტანას კონსტიტუციის განმარტებაში. რაც შეეხება საკონსტიტუციო სასამართლოს მეთოდოლოგიას ნორმის მიხედვით, როდესაც საკონსტიტუციო განმარტება მოქმედებს ფუნქციონალური სისწრაფის ფარგლებში, ორგანო, რომელიც განმარტებას აკეთებს თავისი საკონსტიტუციო კომპეტენციის შესაბამისად, განმარტავს სხვაგვარად (სხვა ფორმით), ვიდრე ორგანო, რომელსაც განიხილეს განსხვავებული კომპეტენციის კონსტიტუციის ტექსტთან მიმართებაში.

ფუნქციის მიზანშეუღებო, ხოლო როდესაც საქმე შეეხება კანონს, რომელიც მიღებულია საზოგადოების ავტორი ჩართულობით და კონსტიტუციური ნორმის განმარტების მეთოდოლოგიის სათანადო ადგილი უკავია, კონსტიტუციური სისტემაში ცალკე კონსტიტუციის განმარტების პროცესის საკონსტიტუციო კომპეტენციის ექსპლუვირული უფლებების არ ექცევა.

„განმარტო“ ნიშნავს განსაზღვრულ აზრს, შესაბამისად ინტერპრეტაციის გამოყენების აუცილებლობა ნამოქმედება მანძი, როდესაც აზრი ბუნდოვანია, ეჭმიდ კი სადავოა. კონსტიტუციის ტექსტის გამოყენება (მათ შორის არა სასამართლოს მიერ) წარმოადგენს მის ნინანსარ განმარტებას. თუმცა როგორც ტრონერს შიანია, განმარტება მინც დაკავშირებულია სასამართლო დავის გადაწყვეტის პროცესთან და წარმოადგენს კანონის გამოყენების ფუნქციის შემადგენელ ნაწილს. ამასთანავე, კონსტიტუციის ტექსტის სასამართლოს გარე გამოყენება წარმოადგენს მის ნინანსარ განმარტებას. კონსტიტუციური მეცნიერებას კი არ შეუქმნია ამ ტიპის განმარტების თეორია. იგი მზარს უქმნის პრინციპს რომ, განმარტება არის უპირველესად მეცნიერული და შესაბამისად, შეუძლებელია აქტი და არა ნებისაგაფუძვლის აქტი.

სამართალმეცნიერებელი ვალდებულია წინასწარ განსაზღვროს გამოსაყენებელი ნორმის აზრი და იგი მხოლოდ ამის შემდეგ იყენებს ინტერპრეტაციის უფლებად, როდესაც უმაღლესი ნორმისაგან განსხვავებულია და სასამართლოში იღებენ გადაწყვეტილებას, ისე რომ იგი ამისთვის არ არის განმარტების პროცესში ხდება სწორედ ამ დიდი ნანამდევრების განსაზღვრა. განმარტება ნინ უსრების სილოგიზმის გზით. როდესაც ტექსტს გაანია გარკვეული განსაზღვრული ნიშნავს (გუნდვიანება) ან სხვადასხვა ნიშნავს, რომელიც განსაზღვრულია განმარტებითა ორგანო უნდა აირჩიოს რომელიმე ერთი მათგანი - განმარტება მოიცავს სწორედ ამ არჩევანს. ამ ოპერაციის შედეგი ნამდვილად დამოკიდებული ხდება მის სუბიექტის სტატუსზე,

63 Die offene Gesellschaft der Verfassungsinterpreten, by Peter Haberle/Juristenzeitung 1975 S.297-305.

ვინც მას ამორცილებს. თუ ამ ორგანოს გაანია შესაბამისი უფლებამოსილება, მაშინ მისი განმარტება ხდება ურიდიული სისტემის ნაწილი, როგორც არ უნდა იყოს შეჩივრული აზრი. ექსპერტის თლის წინადად თეორიის ენაზე, მას უფლება აუთენტური, აბსურდული ხდება აღნიშნული აუთენტური განმარტების ქვალიციება „არასწორად“, არასუსტად“. უპირველესად სხვა „სწორი“ განმარტება, რომელსაც მას შეეადარებოთ, არ გაგვიანია.

3. სამართლის რეალისტური თეორია

„contra legem“ განმარტება არ არსებობს. აუთენტური განმარტების ცნება“ განსხვავებულია ჩვეულებრივი განმარტებისაგან როგორც ნუსი, იგი მომდინარეობს განსამარტავ ტექსტის ავტორისაგან, ასეთი კანონმდებელი მის მიერ მიღებული კანონების მიმართ ესაზ interpretari legem vijus aut condere (ვინც ადგენს კანონს, იგი თავადვე განმარტავს. ზანს ექსპერტი მიიჩნევს რომ, აუთენტურია ისეთი განმარტება, რომელიც იწვევს შედეგებს ურიდიული სისტემაში. ის შეიძლება მომდინარეობდეს განმარტების უფლებამოსილების მქონე ნების მიხედვით. აუთენტური განმარტების მიზნულობა მდგომარეობს მის საეადლებელი ხასიათით მიუხედავად მისი მონაარსისა განმარტებულ ტექსტს არ გააჩნია და არ შეიძლება გააჩნდეს მნიშვნელობა, რომელიც განსხვავებული იქნება იმისაგან რასაც მას მიანიჭებს უფლებამოსილი ორგანო, მაშინაც კი თუ ამგვარი განმარტება განსხვავებულია იქვეა სხვა განმარტებისაგან, რომლებიც სხვა სუბიექტებისაგან მომდინარეობს, თუნდაც ის საესებით გონიერად შექმენებოდეს და განსხვავებდებოდეს ტექსტის ავტორის ცნობილი განზრახვისაგან.

ამის მაგალითად მიმულ ტროპური მოუთებებს საფრანგეთის სახელმწიფო საჭმოს 1950 წლის გადაწყვეტილებას სოფლის მეურნეობის მინისტრი ქალბატონ ლემონის წინააღმდეგ, რომლის მიხედვითაც დებულება „სასამართლოში გასაჩივრებას არ ექვემდებარება“, არ გამოიცხადეს ამ აქტის სასამართლოს მიერ გადამოწმებას, უფლებამოსილების ბორტად გამოყენების შემთხვევაში. ხიმეკურლმანს ამგვარი მაგალითი მოყავს, თუ მიღებული იქნე-

სამოსამართლო კონსტიტუციონალიზმი: დაბალანსება და პროპორციულობის ტესტი

— არსებობს უაღრესი განხილვის საფარი, როდესაც კერძო ინტერესები კონსტიტუციონალიზმის საფუძვლებს დასუსტებენ საბაზო ნაწილობრივად და იმის შიშის, როდესაც იმავს აქტებს სასამართლო.

Antonin Scalia

მსოფლიოს წამყვანი კონსტიტუციონალიზმის შეფასებით, თანამედროვე კონსტიტუციური სამართალი იმყოფება გლობალიზაციის ეტაპზე. იგი სცდება სუვერენული სახელმწიფოების ფარგლებს და გადაიქცევა საერთო საქმედ. ბევრ ქვეყანაში კონსტიტუციური სამართალი უფრო მეტად და მეტად უახლოვდება ერთმანეთს მოდელს. ეს საერთო მოდელი უპირატესად მოიცავს ადამიანის უფლებების დაცვის ორგანიზაციის სისტემას, სასამართლო კონტროლის სქემას და ადამიანის უფლებათა ირგვლივ წარმოშობილ კონფლიქტების გადაწყვეტის დოქტრინას, რომელიც პროპორციულობის დოქტრინის სახელით არის ცნობილი. მისი გვერდებზე სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემებში ძალიან სწრაფად მივსვამ, რამაც წარმოშვა გლობალური კონსტიტუციონალიზმის საერთო ნუმი, რომელსაც დღევანდელი მოსიციხვის განხილვადაც კონსტიტუციონალიზმის სახელით. დღევანდელი უაღრესი უზენაესობა. იგი ნერტლს უსვამს კონსტიტუციის ინტერპრეტაციის შესახებ დავას და ასრულებს კონსტიტუციური სამართლის ისტორიას. პროპორციულობის პრინციპი არის პასუხი უნივერსალურ სამართლებრივ პრობლემაზე.

პროპორციულობის ტესტი, როგორც აღინიშნა, გააჩნია ორგანიზაციის სტრუქტურა. პირველ ეტაპზე უნდა დაედავროთ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ შედეგები შეზღუდული აღმოჩნდა ესა თუ ის უფლება. მეორე

43 Choudhry S. Globalization in Search of Justification: Toward a Theory of Comparative Constitutional Interpretation // Indiana Law Journal. Vol. 74. 1999. No. 3. P. 819; Ackerman B. The Rise of World Constitutionalism // Virginia Law Review. Vol. 83. 1997. No. 4. P. 771-798; Walker N. Postnational constitutionalism and the Problem of Translation // European Constitutionalism Beyond the State / Ed. By J. H. Weiler, M. Wind. Cambridge, New York: Cambridge University press, 2003. P. 27
44 Beatty D. The Ultimate Rule of Law. Oxford, New York: Oxford University press, 2004. Cambridge University press, 2003. P. 27

სამოსამართლო კონსტიტუციონალიზმი: დაბალანსება და პროპორციულობის ტესტი

ეტაპზე მიუხედავად უნდა გვიჩვენოს, რომ იგი ისახავდა რომელიმე უნივერსალურ მიზანს და შეზღუდვა იყო პროპორციული ამ მიზნისა. ამის სამ კონსტიტუციურ პრინციპს პირველ რიგში, საშუალება გამოიყენებოდა მიუხედავად (შესაფერხებლად); მეორე რიგში, ყველა შესაძლებელი შესაძლებლობა არჩეული უნდა იყოს საშუალება, რომელიც ყველაზე უფრო ნაკლები ხარისხით ზღუდავს კერძო პირის უფლებას (ავტორიტეტი) და შესაძლებელია კერძო პირის უფლებების შეზღუდვით მიყენებული ზიანი პროპორციული უნდა იყოს მიუხედავად ინტერესისა და სახელის მიზნის მიღწევას.

ანდრეას ფოსკალე (Volkshile), გერმანიის საკონსტიტუციო სამართლის თანამედროვე გთავაზობს შემდეგ შეფასებით შეკლას:

- ა) გამოსადგვი/შესაფერხისა საშუალება, თუ მისი შემცობით შესაძლებელია სასურველი მიზნის მიღწევა;
- ბ) შერჩეული საშუალების ავტორიტეტი ადგილი აქვს, თუ არ არსებობს რომელიმე სხვა, ერთნაირად გამოსადგვი, მაგრამ საშუალების არჩევანი;
- გ) თანაზომიერად (ერთი გავებით, უ.პ.პ. პროპორციულად) თუ იგი შესაძლებელია, თუ ინდივიდის შიშის ხარისხი თანაზომიერად დასაძულ მიზნისა და მისი საშუალებით მიუღწევი საზოგადოებისათვის უპირატესობების მიუხედავად. საჭირო ხდება ყველაფერი შენიღობის ტესტის გამოყენება და ინტერესებულ პირზე ზემოქმედებასა და მთავრ შიშზე, მისი საპირისპირო საჯარო ინტერესის შიშის.

1. პროპორციულობა და სამართლიანობა

პროპორციულობის ტესტი გააჩნია დიდი ფასეულობა, იგი უკეთეს-მართა მოსამართლეებს სწორი დასკვნების გაკეთებასა და მიღებული გადაწყვეტილებების სტრუქტურირებაში, ხდის სასამართლო პროცესს უფრო გამჭვირვალს, ანიჭებს სასამართლო გადაწყვეტილებებს მეტ

45 Alexy R. A Theory of Constitutional Rights. Oxford, New York : Oxford University press, 2002; Kumm M. What Do You Have in Virtue of a Constitutional Rights : On the Place and Limits of the proportionality Requirement // Law, Rights, Discourse: Themes of the Work of Robert Alexy / Ed. By G. Pavlakos. Oxford, Portland: Hart Publishing, 2007.
46 Volkshile A. Juristische Schulung Bd. 47. 2007. S. 429-431.

ლექტიონებისა და ახდენს საუკეთესო მარტულირებელ და პრევენციულ ზეგავლენას საზოგადოებასა და მთავრობაზე.

შედეგად, მთელი მსოფლიოში მოსამართლეები რეგულარულად იკრიბებიან კონგრესებზე და ბირთვან დიალოგს უზიარებენ თავიანთი სასამართლო შეხედულებასა და პრაქტიკაში იყენებენ ერთმანეთის გამოცდილებას, რაც იწვევს სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემების სასამართლო პრაქტიკის უნივერსალიზაციას. გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სამართალი პროპორციულობის განხილვას როგორც სახელმწიფოს სიღარიბის დაცვას, როგორც ისეთი პრობლემების დასაძვებას დასწრებით, ყველაფერი გააკეთა, ისევე, რაც მის შესაძლებლობებში იყო, რათა დაეცვა სადავო უფლებები და ინტერესები.

გერმანიის საკონსტიტუციო სამართლის მიდგომა მდგომარეობს იმაში, რომ პროპორციულობა არა მხოლოდ შეაკავის სახელმწიფო ზღვრებში ჩარევისგან, არამედ იგი ასევე მოითხოვს, რომ ადგილი ჰქონდეს სათანადო ჩარევას იმ შემთხვევებში, როდესაც მოითხოვება კონსტიტუციური უფლებების დაცვას. მაგ. საკონსტიტუციო სამართალი ირგვლივ უაღრეს პარლამენტის მიერ მიღწეული კანონი აბორტების შესახებ, უნდა იყოს, რომ არასთანადოდ იცავდა ჩანასახის ინტერესებს.

მიიჩნევენ, რომ პროპორციულობის პრინციპი ცნობილი იყო იანამდევ, ვიდრე იგი კონსტიტუციური პრინციპი გახდებოდა. იგი მნიშვნელოვან როლს იკავებდა სამართლიანობის კონცეფციებში. არისტოტელეს თქმით, სამართლიანობა დაკავშირებულია პროპორციულობასთან. მისი თქმით, სამართლიანობა პროპორციულობაა, ხოლო უსამართლობაა ის, რაც არღვევს პროპორციულობას.

პოლიციის უპირატესი ვალდებულებაა საზოგადოების უსაფრთხოებისა და ნუსრების დაცვა. მეორე მხრივ, ადამიანის სიკეთეზე, თავისუფლება და საკუთრება უნდა იყოს დაცული ნებისმიერი პირის, მათ შორის პოლიციის, ჩარევებისგანაც. ესარი წინაპირება ქმნის დილემას, შემუშავებული ხდება ორგანიზაციის თანაბარი დაცვა.

47 M. Cohen-Eliya, I. Porat American Balancing and German Proportionality: The Historical Origins // International Journal of Constitutional Law. Vol. 8. 2010. No. 2. P. 263-286.
48 Slaughter A.-M. Judicial Globalization // Virginia Journal of International Law. Vol. 40. 2000. No. 4. P. 1103-1124; Slaughter A.-M. Global Community of Courts // Harvard International Law Journal. Vol. 44. 2003. P. 191
49 Abortion Case 1, BVerfGE 39. 1. 1974; Abortion Case 2, BVerfGE 88. 1. 1993.
50 Aristotle, Nicomachean Ethics. Book 5, 1131 B (15) // The Complete Works of Aristotle // Princeton University press, 1995.

სამოსამართლო კონსტიტუციონალიზმი: დაბალანსება და პროპორციულობის ტესტი

2. კონსტიტუციური ფასეულობა პირის ინდივიდუალური გადამწყვეტილების მიღების ახალ იდეოლოგია

კონსტიტუციის არ შემოიფარგლება მხოლოდ სახელმწიფო წყობილების დანერგვით, ის იძლევა ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებათა გარანტიებს, აცხადებს საკუთრების თავისუფლებას, სოციალური გრუდების გაერთიანების უფლებას, სიტყვის თავისუფლებას და ა.შ. კონსტიტუცია, უპირატესად აუროდული დოკუმენტია იმ აზრით, რომ ყოველ მოქალაქეს შეუძლია დაეარდოს მისი სასამართლო თავისი კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაცვაში. XXI საუკუნის დასაწყისში ცენტრალური ევროპის ქვეყნებში განვითარდა საინტერესო პროცესი საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა მიერ კონსტიტუციური ფასეულობათა კათავისებისა და საკონსტიტუციო სამართლებრივ მათი მჭიდრო თანამშრომლობის შესახებ, რამაც დაასუსტა სამართალიდან მიმართ თანამშრომლობის ტესტული პოზიტივიზმი და კანონის დომინანტია და შეარყია სასამართლო გადაწყვეტილებათა კონსტიტუციური იდეოლოგია. ჩეხეთის საკონსტიტუციო სამართალი ანალოგიურ უფლებებს სასამართლო ზედამხედველობას, ერთი მხრივ, როგორც სამართლებრივი ნორმების კონსტიტუციონალიზმზე, ასევე საერთო სასამართლოების ცალკეული სამოსამართლო გადაწყვეტილებებზე. გერმანიის ძირითადი კანონის კონსტიტუციური ფასეულობის ერთგულ მარალურსოგო ტრანსპლანტაციის სისტემა (Ausstrahlungswirkung) გაიზარა კერძო სამართალში, გენერალ ფრანკოს რეჟიმის ფარგლებსა და სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობის გზაზე. მოგვიანებით იმ ჩეხეთის კონსტიტუციამ, ვაცლავ ჰაველის მეთაურობით, კომუნისტური რეჟიმისა და მისი შემდეგ მათი გაყრდნობის და კონსტიტუციური სამართლის მიღეს სისტემაში „გაყრდნობის“ დოქტრინა მიზნად ისახავს ძირითადი უფლებების ამ დოქტრინის დანერგვას „შესაძლებელია“ ფედეტის გამოყენებით. გახდებდა ურადულმა გამახვილის კონსტიტუციური ნორმების ზეგავლენაზე უფრო კერძო-სამართლებრივი დაეების გადაწყვეტის შემთხვევაშიც, უნდა იყოს, რომ მიღებული გადაწყვეტილება დაექვემდებარება საკონსტიტუციო ზედამხედველობას.

მთლიან სამართლებრივ სისტემაზე ძირითადი უფლებების გაერცლებლა მოსწავებს, რომ მრავალსაქმეს, თუნდაც იყოფიან, რომლებიც მარტივად, ერთი შეხედვით (prima Facie), რეგულარდება მომდინარე კანონმდებლობით, სინამდვილეში გააჩნია კონსტიტუციური პარამეტრები და შესაძლო შეუღაცებელი კონსტიტუციური უფლებები. ცენტრალური ევროპის პოსტსოციალისტური ქვეყნებისათვის

არა იმავი თუ ვინ მოიპოვებს გამარჯვებას ან რა თვისებებზე უნდა დასაყრდენი მიმდებარებულა და ცისი შესახებ კანონმდებლობა, არა-მედ წვენი ინტერესის საგანია თუ როგორ უნდა ჩამოყალიბებული დავის საგანი და როგორ იქნება ჩართული კონსტიტუციური უფლებები. ერთი შეხედვით, ეს შეიძლება მოგვეცინოს წინააღმდეგობა და ვად, რომელიც კონსტიტუციური უფლებების საერთადაც არ გამოიყენება, რადგანაც ეს ემუქება ერთი მხრივ, ხელშეკრულების თავისუფლებას, ხოლო მეორეს მხრივ, უფრო სუსტ კონსტიტუციურ დაცვას მუცხურ პროცედურებისაგან. გერმანიის კონსტიტუციური უფლებები და ექვი შეიცავს დათქმას, რომლის თანახმადაც, გარანტიები რომლებიც არ იღვევენ საზოგადოების ზემოქმედებას შეიძლება ნათელი და იოლად შესასრულებელი ნორმებს, პრიორიტეტი ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპსა თუ მიმდებარეობა ინტერესების დაცვაზე დღის მდგომარეობით ნორცილებდა არა სასამართლოების, არამედ თავად კანონმდებლის მიერ. აღნიშნული სიტუაციაში კონსტიტუციური უფლებები როგორ იწვევდნენ წინა პლანზე? კონსტიტუციური უფლებების არსი უფლები გერმანიაში „Mittelbare Drittwirkung“ 105

78 [10] COUNCIL DIRECTIVE 93/13/ EEC OF 5 APRIL 1993 ON UNFAIR TERMS IN CONSUMER CONTRACTS/Official Journal L 095, 1993.

მარტელთა უფლებების დაცვაზე, მაშინ კონსტიტუციური უფლებები ქმნიან იმგვარ სისტემას, რომლის ფარგლებშიც ეს კრიტერია უნდა გადაინიშნოს. 79 იმვე ვეგორების მიუთხებთ, C-ს სარჩელი A-ს მიმართ უნდა გამოიყენებოდეს კერძო სამართლის ნორმებიდან და არა კონსტიტუციური ნორმების დარღვევიდან, ასეთ შემთხვევაში სამოქალაქო სამართალი უარს იტყობს სარჩელის განხილვაზე. მეორე მხრივ, ძირითადი უფლებები და ფასეულობები მთლიანად სამართლებრივი სისტემის გონს ნარმოადგენს და ანუცქნენ გარკვეულ მოთხოვნებს სამოქალაქო სამართლებრივი მიერ კერძო სამართლებრივი ნორმების განმარტებისას. შესაბამისად, სასამართლომ უნდა განმარტოს კერძო სამართლის ნორმები, მათ შორის კოდექსის ზოგადი დებულებები იმ ძირითად ფასეულობებთან შესაბამისობაში, რომლებიც კონსტიტუციოშია განმტკიცებული. ეს ნიშნავს რომ კერძო სამართალმა უნდა ასახოს ადეკვატური ბალანსი შესაბამის კონსტიტუციური ინტერესებს შორის, რომლებიც სასწორზეა დადებული. (15) Mephisto case, BVerfE 30, 173. რა ხდება მაშინ, როდესაც კანონი ნათელია და განსაკუთრებული განმარტება არ ესაჭიროება? რამდენად შეუძლია სამოქალაქო მოსამართლეს იგნორირება გაუკეთოს კონსტიტუციური პრინციპების როდესაც კერძო სამართლის ნორმები ნათელია? ამ შემთხვევაში მოსამართლეს თითქმის შეუძლია თავისუფლად ამოისუფლოს რომ კონკურენტული ინტერესების ბალანსი რთული ამოცანა გად-ანეჭტულია თავად კანონმდებლის მიერ, რომელსაც არ დაუტოვებია ტექსტუალური ბუნდობა. როგორც ექსპერტებს შიამნათ, ასეთ შემთხვევაში ერთ-ერთი მხარის კონსტიტუციური ინტერესები შესაძლოა ადეკვატურად არ იქნას გათვალისწინებული შესაძლოა ადეკვატურად არსებობაზე მოთხოვნილი კანონის განმარტების საჭიროების და შესტა. ასეთ შემთხვევაში მოსამართლის როლი, ერთი შეხედვით, შეზღუდულია უსამართლო და მუცხური ხელშეკრულების ვალდებულება ენაააღმდეგება კერძო პირის კონსტიტუციური უფლების თავისუფლებას. კონსტიტუციური უფლებების მართალი არ განიხი-ა პირდაპირი პირი ზონტალური უფლებები, მაგრამ თავისუფლების ფუნდამენტური მნიშვნელობა გათვალისწინებული უნდა იქნას არა მხოლოდ სამართლის განმარტების სტადიაზე სასამართლოების მი-

79 Kurim M., Comella V. F. What is so Special about Constitutional Rights in Private Litigation?; Hager J. Grundrechte im Privatrecht/Juristenzeitung, 49. Jg. 1994. S. 374

ერ, ის უპირველესად გათვალისწინებული უნდა იქნას კანონმდებლის მიერ კერძო სამართლის ნორმების დადგენისას. საკანონმდებლო აქტები, მათ შორის კერძო სამართლის საკითხებზე, უდავოდ საჯარო სამართლის აქტებია, შესაბამისად ისინი ექვემდებარებიან ზემოქმედებას კონსტიტუციური ნორმების მიერაც. სამოქალაქო მოსამართლე დარღვევის მხარის კონსტიტუციური უფლებების თუ იგი გამოიყენებს ისეთ კანონს, რომელიც ხელსეუბს ამ უფლებას. მას არ შეუძლია გააუქმოს საკანონმდებლო აქტი არა-კონსტიტუციური პირების მიტებით, ეს შეიძლება გააკეთოს მხოლოდ საკონსტიტუციო სასამართლომ. მაგრამ როდესაც მოსამართლეს შიამნია რომ კანონი არ შეეხება კონსტიტუციური სტანდარტს, მან უნდა მიმართოს საკონსტიტუციო სასამართლოს, რათა მან მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება და გამოაცხადოს ასეთი კანონი არაკონსტიტუციურად. თუ სამოქალაქო მოსამართლე არ მიიღებს ასეთ გადაწყვეტილებას და დასრულებს სამართალწარმოებას არა იმ მხარის სასარგებლოდ რომლის უფლებებსაც არასამართლიანი კანონი ღაბავს, მაშინ მოსარჩელე მიმართავს საკონსტიტუციო სასამართლოს იმ საფუძველი რომ როგორც სამოქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, ასევე საკანონმდებლო აქტი, რომელიც მოსამართლემ გამოიყენა არღვევენ მის კონსტიტუციური უფლებების გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლო ახორციელებს ადამიანის უფლებებითა და ცისი ენ. პირიზონტალურ კონტრლს, რომელიც მოიცავს საერთო სასამართლოების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს კონსტიტუციოთი გათვალისწინებული ადამიანის უფლებების სტანდარტთან შესაბამისობის კონტროლსაც. საბოლოო ჯამში, ექვსი და კომედას დასკვნით, პირიზონტალური ექვტის დოქტრინას იგავ შედეგები გაანია მატერიალურ-სამართლებრივი და ინსტიტუციური, რაც პირდაპირი პირიზონტალური ექვტის დოქტრინას, ირვე შემთხვევაში, სამოქალაქო სასამართლოებმა უნდა განმარტონ მოქმედი კერძო სამართალი კონსტიტუციური სტანდარტების შესაბამისად, როდესაც ეს შეუძლებელია საკანონმდებლო აქტების სახით. კონსტიტუციური უფლებების გამო სასამართლომ უნდა მიმართოს საკონსტიტუციო სასამართლოს, რომელიც გადაწყვეტს კონსტიტუციური საკითხს და საფუძველიანობის შემთხვევაში ცნობს სადავო კერძო-სამართლებრივი ნორმას უმოქმედოდ. სამოქალაქო დავის თითოეულ მხარესაც შეუძლია წარადგინოს კონსტიტუციური საჩივარი, რომლითაც განაცხადებს რომ მისი კონსტიტუციური უფლებები დარღვეა და მოითხოვს კერძო

სამართლის ნორმების ან სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმების მიერ გაკეთებული განმარტების კონსტიტუციურობის შემოწმებას. მიუხედავად ცილისტების ელტის ნინააღმდეგობისა, კონსტიტუციურად და დეკლარაციური ინტერესების დიდი სფეროს გათვალისწინებით, კერძო სამართალი გერმანიაში გარკვეული დონით გახდა გამოყენებითი კონსტიტუციური სამართალი. ამ ქვეყნის სამოქალაქო კოდექსის მთელი რიგი ნორმები, მაგ. შრომითი ხელშეკრულების, ქორავნობის, ქორინებამდელი შეთანხმებების შესახებ, ფორმულირებულია საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებების საფუძველზე. ამგვარად, კონსტიტუციური სამართლის ნორმებს კერძო სამართლოში გაანიათ არადიკცილი ზემოქმედების" ექვტტი. 80

4. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო: ნოდარ დავლი საქართველოს პარლამენტის ნინააღმდეგ

საქართველოს კონსტიტუციის 21-ე მუხლისა და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული კვილისინისიერების პრეზუმციის კონსტიტუციურობის შემოწმების საკითხი იდგა საქმეში ნოდარ დავალი საქართველოს პარლამენტის ნინააღმდეგ. შესაუთრე პაღლებდა საქართველოს პარლამენტის ნინააღმდეგ დაცული და გარანტირებულია საკუთრების უფლებაზე, რომელიც მუხლით. საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებიდან და ნორმებიდან გამომდინარე, საკუთრების უფლება წარუვლი და უზენაესი ადამიანური ღირებულებაა, საყოველთაოდ აღიარებული ძირითადი უფლება, დემოკრატული საზოგადოების სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს ქვაკუთხედი. განსახილველი დავის შემთხვევაში, დავდა სამართლებრივი ნორმითა შეფასებისა და ძალთა ბალანსის, მათი შეპირისპირების შეფასების

80 Markesinis B.M. Privacy, Freedom of Expression and the Horizontal Effect of the Human Rights Bill: Lessons from Germany/Law Quarterly Review Vol. 115, 1999. P.47,64. Heiner J. Unfair Contract Terms/Law and the Weaker Party: An Anglo-Swedish Comparative Study Vol. 1: Swedish Experience/Ed. by A.C. Neal, Abingdon, Oxfordshire: Compassional Books, 1981. Tushnet M. The Issue of State Action/Horizontal Effect in Comparative Constitutional Law. Cheadle H. Third Party Effect in the South African Constitution/ The Constitution in Private Relations: Expanding Constitutionalism/ Ed. By A.Sajo, R.Utz. Elvez International Publishing, 2005.

6. სახელმწიფო მოქმედებათა დოქტრინა (State action doctrine) ამერიკის შეერთებულ შტატებში

როგორც ირკვევა ის ფაქტი რომ აშშ-ის კონსტიტუცია თავის ნორმებს აცხადებს მხოლოდ საჯარო ხელისუფლების მიმართ მოქმედებაში და არა კერძო პირების მიმართ, არ გამოირჩევა საპარტიო სამართლის დაცვებთან დაკავშირებას მატერიალურ კონსტიტუციურ სტანდარტებთან, მათ შორის სამოქალაქო პროცესში. იურიდიული თვალსაზრისით, მთავარი წარმოსადგენია სიტუაცია რომელიც სახელმწიფო საერთოდ არ იქნებოდა ჩართული. მაგ კერძო პირებს შორის დადებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებისასაც კი სახელმწიფო ჩართულია ორ შემთხვევაში. პირველი რიგში, პოზიტივისტების კონცეფციის თანახმად, სახელმწიფო არის იმ სამართლებრივი ნორმების წყარო, რომლებიც შესაძლებელია ახლდენენ ფიზიკურ პირებს და აღნიშნულ ვალდებულებებს შორის კონტრაქტები.⁸⁴

სამოქალაქო სამართალი, როგორც სამართლის ნებისმიერი სხვა დარგი, ექვემდებარება კონსტიტუციას, როგორც სახელმწიფოს ძირითად კანონს. მეორე, სახელმწიფო სასამართლო ხელისუფლების სახით გამოდის არბიტრის როლიც კერძო პირებს შორის მატერიალურ დავებში. სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები კი სახელისუფლო აქტებია.

აშშ-ს კონსტიტუციით დადგინდა რომ სასამართლო ხელისუფლება სახელმწიფო ხელისუფლების შტოა, რომლის მიმართაც მოქმედებს განაგრძობენ კონსტიტუციური დებულებები. გერმანიის კონსტიტუციის პირველი მუხლის შესაბამისად კერძო დავებში არის ნათქვამი, რომ კონსტიტუციით ასახული ძირითადი უფლებები სახელმწიფო სასამართლო ხელისუფლებისთვისაც. თუ კონსტიტუციის ტექსტში ნათქვამია რომ კონსტიტუციური ნორმები ადამიანის უფლებების შესახებ მიმართულია მხოლოდ სახელმწიფო ხელი-

⁸⁴ The Public/Private Distinction and Constitutional Limits on Private Power// Constitutional Commentary, Vol. 30 1993. P 361(46).

სუფლების წარმომადგენელი მიმართ, ეს ნიშნავს იმას რომ კერძო პირები სხვა კერძო პირების ქმედებების გასაჩივრებისას ვერ შეძლებენ უშუალოდ დაიცვან კონსტიტუციური უფლებები. ასეთ შემთხვევებში კონსტიტუციური ნორმები არ გამოდგება სარჩლის აღქმის საფუძვლად.

მაგრამ როდესაც დადგინდა კონსტიტუციის უზენაესობა ქვეყნის ყველა სხვა კანონების მიმართ, კონსტიტუციური უფლებების დასაცავად აუცილებელია უზრუნველყოთ რომ კერძო სამართალი იქნება ეს სტატუსური თუ საერთო სამართალი, რომელიც გამოყენებულ იქნება კერძო პირებს შორის დავის გადასაწყვეტად, არ არღვევდეს კონსტიტუციის ნორმებს. ასეთ სიტუაციაში რამდენად შესაძლებელია გამოიყენოთ **State action doctrine**, პრაქტიკა გვიჩვენებს რომ ამერიკული დოქტრინა თანამშობის ისეთი როლის დასაცავად არ არსებობს არც გერმანიასა და არც კანადაში. რაც მას გერმანიულ და კანადურ მოდელთან აერთიანებს ეს ისაა რომ კონსტიტუციური უფლებები გამოიყენება მხოლოდ ისეთი სიტუაციების შესაფასებლად, რომლებიც გამოკვეთილია სახელმწიფოს ქმედებით და იგი არ წარმოადგენს მხოლოდ კერძო პირთა ურთიერთობებს. სახელმწიფო ქმედების სახელმწიფო არსებობა გამოიწვევს იმას აშშ-ს კონსტიტუციის ტექსტში: "არცერთი შტატი...". მაგრამ როგორც ამ თემის ექსპერტები მიიჩნევენ აქ შესაძლებელია დაიკავონ პრაქტიკული გამოყენების თვალსაზრისით. სახელმწიფო მოქმედებათა დოქტრინა პრაქტიკაში გამოიყენება იმგვარად ფორმით, რომელიც არსებობს განსხვავებულ კანადასა და გერმანიაში მოქმედობის იმეტი კონცეფციისაგან **„Mittelbare Drittwirkung“**.

როდესაც საქმე შეეხება კერძო პირთა საკონტრაქტო ვალდებულებებს სასამართლო იყენებს შეზღუდულ მიდგომას, ანუ ისებს სახელმწიფო მოქმედების საფუძვლად მიდგომას, ანუ ისებს შემოღობვას, რომელიც ხშირად უარყოფს კანონის კონსტიტუციურ შეფასებას ინტერესების სათანადო ბალანსირების სახით ხელშეწყობს საჯარო ხასიათის მოქმედებებზე წარმოებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კერძო პირი ასრულებს ფუნქციებს, რომლებიც არაა დიფერენციალურად განსაზღვრული სახელმწიფოს". მაგ. თუ კორპორაცია მართულია მონიტორინგის მიერ, სასამართლო აფასებს მას როგორც საჯარო ხასიათის მოქმედებას, ხოლო თუ კერძო პირი ფლობს კომუნალურ სანარჩოს, არც.⁸⁵

⁸⁵ Jackson v. Metro Edison Co., 419 U.S. 352 (1974); Marsh v. Alabama, 326 U.S. 501 (1946).

არსებობს სახელმწიფო ხელისუფლების მოქმედებებსა და კერძო პირის ქმედებებს შორის, რომელიც შესაძლებლობას მოცემდნა მიგვეყოფინებინა ეს ქმედებები სახელმწიფოსათვის. თუ ფაქტობრივად კონსტიტუციური უფლებების შესახებ აღარ არის სასამართლოების სასამართლომ გერმანიასა და კანადას სახელმწიფოებისაგან განსხვავებით რატომ მიიჩნია აუცილებლად სახელმწიფოებრივ ქმედებების დადგენა, რა მიზანს ემსახურება ეს დოქტრინა? სახელმწიფო ქმედებათა დოქტრინის მიზანდასახულობა აზრით, ასეთი ქმედებების დადგენა ყოველივე არ ემსახურება (1) ინდივიდის თავისუფლების უზრუნველყოფას; (2) და არც იცავს შტატების ხელისუფლებას ფედერალური მთავრობის ჩარევისაგან. სამართალი რომელიც გამოიყენებს აშშ-ს სამოქალაქო პროცესში, Common Law და მისი დამატებითი სტატუსური სამართალი უმეტესწილად მიეკუთვნება შტატების კომპეტენციას. ამ სამართლის დადგენასა და განხორციელებას ახორციელებენ შტატების ლეგისლატურები და სასამართლოები. შესაბამისად, State action doctrine, გვეუბნება ფედერალური ხელისუფლების დავებში იცავს რა შტატებს შეუზღუდავი ფედერალური კონტროლისაგან.

სტივენ კარდაბუმი მიიჩნევს რომ, კერძო სამართლის კანონმდებლობის კონსტიტუციური შეზღუდვების განხორციელებისასათვის სახელმწიფო ქმედებების დადგენა სულაც არ არის აუცილებელი. ამ სიტუაციის მიმართების მიხედვით რომ ამ კონცეფციის ნორმატიული გამოიყენება საჯარო და კერძო სფეროების არელება. არსებობს პირადი თავისუფლების გარკვეული სფერო, რომელიც არ უნდა შეიზღუდოს კონსტიტუციით და არ უნდა დაექვემდებარება კონსტიტუციური კონტროლს. ამასთანავე, დოქტრინა გაყოფით უფრო მეტი შინაარსის მატარებელია, ვიდრე კერძო სამართლის განმარტება. როგორც ნოტარდუსი და ბუენიოსი.⁸⁶

მიზნობრივად შეიძლება ვთქვათ, უნდა შეინარჩუნოთ კერძო სფერო, რომელიც თავისუფლად იქნება სახელმწიფო შეზღუდვებისგან. რომ არა ეს დოქტრინა მაგალითად, მოთხოვნა რომ "ყოველივე სახელმწიფო უნდა ჩატარდეს რესპობრივ თანანორმობის პირობებში" გარკვეულად აქვს შეზღუდვა, და მისი დაუფლებლობა კონსტიტუციის დარღვევად იქნება მიჩნეული.

⁸⁶ Sunstein C. The Partial Constitution. Cambridge: Harvard University Press, 1993.

დასკვნა

ჩვენს მიერ განხილულ სამივე ქვეყანაში მიიჩნევენ რომ კონსტიტუციური უფლებები არ შეიძლება ვალდებულდ უნესხდნენ კერძო პირებს, მაგრამ კონსტიტუციური უფლებები ყოველთვის შეიძლება გამოიყენოთ კერძო სამართლებრივი კანონის საპირისპიროდ. **State action doctrine** გვაძლევს შესაძლებლობას შევამოწმოთ (1) სახელმწიფოებრივი ქმედებების დარღვეულია თუ არა ინტერესი, რომელიც დაცულია კონსტიტუციური სამართლის მიერ; თუ ასეთი კონსტიტუციური ინტერესი დარღვეულია ხელისუფლების ორგანოების მიერ, მოქმედებს პრეზუმცია რომ სამართლის დარღვევის ფაქტი დადასტურებულია. (2) საკონსტიტუციო სასამართლოების მიერ უნდა დადასტურდეს დაცული ინტერესის ხელყოფის საფუძვლიანობა.

ამასთანავე, მკვლევარები პრაქტიკულ დასკვნამდე მიდიან, აშშ-ს კერძო სამართლის კონსტიტუციონალიზაციის ხარისხი უფრო მაღალია, ვიდრე ეს არის კანადასა და გერმანიაში. **State action doctrine** ინსტიტუციური თვალსაზრისით შეიძლება გაგვეხადოთ იქნას, როგორც საერთო სამართლის იმუნდინტი კონსტიტუციური კონტროლისაგან, იმ შემთხვევების გარდა, როდესაც საქმე შეეხება სახელმწიფო მოქმედების ფაქტის დადგენის აშკარა საჭიროებას. ეს სამოქალაქო სასამართლოებს უფრო მეტად აქცენტებს, მათ კერძო დავების განხილვისას უნდა მიმართონ უფლებების სისტემაში მხოლოდ სერიოზული სამართლებრივი პრობლემების არსებობის შემთხვევებში. აშშ-ს უზენაესი სასამართლოს **State action doctrine** გამოყენებით გამოიწვევა გააძვივრებელი რისიკო და კონსტიტუციის დარღვევა და გამოიწვევს საკონსტიტუციო უფლებების აქტუალურად დარღვევას და იცავს თავისუფლების საფუძვლად.

არ განაწილა ინიციატივის უფლება. მოსამართლეს შეუძლია შეუდგეს თავისი უფლებების განხორციელებას, მხოლოდ მიაგან დაშორებულ გარეგანი ფაქტორების არსებობისას.

2. მოსამართლე და კანონი: დედი თუ დიალოგი?

თანამედროვე სამართლის თეორიაში კანონისადმი დამოკიდებულება შეიცვალა, მან კარგ ხანა დაკარგა ის შიდაინდი, რითაც მოცული იყო ადრე. სამართლის პრინციპის იდეამ კიდევ უფრო გაზარდა ეს ტენდენცია. სამართლის მიზანს იდეამ კიდევ სახელმწიფოს გარკვეული ლიმიტაცია, მიუხედავად გამოცხადდა გარდაუდებული პროცესისა, ნათელია, რომ კოდექსისა და კანონის ცნება იმდენად მთელ იურისპრუდენციას. სამართლად განიხილავენ არა სახელმწიფოს ხელისუფლების მიერ გამოცემული კანონი, არამედ სხვა წყაროებს – სასამართლო პრაქტიკას, ჩვეულებებს, დოქტრინას, ბუნებრივ სამართლის პრინციპებსა და ადამიანის ინტენქტურ უფლებებს, რომლებიც შეიძლება მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდნენ კანონისაგან. სოციოლოგიურმა დარგის სტრუქტურის პარადიგმა უფრო აქციად გამოიხატეს კანონისადმი უპატივცემულობა – სამართალი აღარ არის გარკვეული კანონი. შესაბამისად, ნინა პლანე ნაშრონა სასამართლო სამართალმცოდნეობის იდეა, რომელიც მოსამართლეს ანიჭებს უფრო დიდ როლს, ვიდრე კანონის განმარტებლის როლი. მოსამართლე აღარ არის „ჩინოვანი“, ხელისუფლების აგენტი, რომელიც შექნილია ავაშებს კონკრეტულ შემთხვევებს კანონის მოქმედების ქვეშ, რომ ამგვარად ფართო გადამწყვეტილება უფრო და უფრო მეტ დიქტო მას ენიჭება როლი დამოუკიდებლობა კანონის ტექსტთან მიმართებით, მისი იზრდება ამას ხელს უწყობს ე.წ. კარტუსისებური ნიშნები, ანუ ქებზე გასაზღვრულობას და თავის თავში შეიცავს თავისუფალი მიზეზების სახეცის. სასამართლო გადაწყვეტილებას არ შეუძლია გააუქმოს საკანონმდებლო აქტი, მაგრამ მას შეუძლია, იმშენებლოს შეცვლის მისი მიზანის განმარტების გზით, ამ თვალსაზრისით, შეიძლება ითქვას, კანონი დამოუკიდებელი ხდება კარტუსისებრ. განმარტება ერთხელ ნორმატიული აქტის ამ თუ იმ პარაგრაფისა ვანაგრძობს არსებობას, უკვე აშეცვლილ სახით, ე.ი. იქნენ იმ აზრს, რომელიც მიეცა სასამართლო გადაწყვეტილებით.

სასამართლო ორგანოებს შორის ზოგჯერ იღებს ქარიშხლის ხასიათს. მიღებულია, რომ ანტაგონიზმი კანონმდებლისა და სასამართლო პრაქტიკის შორის მიუღწევინება სასამართლის ფორმების პროცესში აუცილებელ მოვლენათა რიცხვს.¹² ამ ორგანოებს შორის იპოზიცურების თანაბრად შეიძლება ჩამოყალიბდეს თანამშრომლობის ურთიერთობები.¹³ კანონმდებლის ზეგავლენა მოსამართლეზე, რომლის მიზანს ნერლობითი სამართლის სისტემებში უმჯობეს კანონის გამოყენებას, თვალისაყვამი ფაქტია, მაგრამ ამ შემთხვევებში აუცილებელია დაზუსტება, როგორია მოსამართლის ზემოქმედება კანონმდებელზე და, ამასთანავე, როგორია ამ უკანასკნელის რეაქცია.¹⁴ მოსამართლეები, უნიდან ევაბებიან კონკრეტულ რეალობებს, აცხებენ კანონმდებლის სივარცელს, განმარტავენ მას, პოულობენ მისი გამოყენების ახალ საშუალებას, ხშირად ზემოქმედებენ კანონმდებელზე, რომელიც იძულებული ხდება, თავის მხრივ, ხშირად ითხოვს თავისი კანონების მიღებას, საბოლოო ჯამში, იურიდიულ სტენზე მოქმედ ვეღა პირი, ასე თუ ისე, ხელს უწყობს სამართლებრივი სისტემის შექმნას. სასამართლო მიზეზდება ხშირად მვლავინდება როგორც სამართალმცოდნეობის ფორმა. სასამართლო მიზეზდება, ისრადლის უზუხევის სასამართლოს თავმჯდომარის – არნე ბარაკის – შეფასებით, ესაა სასამართლოსათვის მიცემული უფლებამოსილება, გააკეთოს არჩევანი რამდენიმე კანონიერი შესაძლებლობიდან.¹⁵ ჩემი სასამართლო საქმიანობის მანძილზე ხშირი იყო შემთხვევა, როცა უნდა გამეკეთებინა არჩევანი ჩემი მოქმედების რამდენიმე არჩევანს შორის. განჯჯისა და ფიქრის შემდეგ აღმოჩნდებოდა რამდენიმე შესაძლებლობა, რომელთაგანაც ვეღლა კანონიერი იყო. როგორც უნდა მოქმედო სასამართლო ამ შემთხვევაში, როდესაც აღმოჩნდება სამართლებრივი სიტუაციის ნინაში, რომდესაც ერთხელ მეტი კანონიერი ვადაწყვეტაქქეს? მოსამართლის არჩევანი განისაზღვრება მისი სასამართლო ფილოსოფიით, რომელიც არის მისი გამოცდილებისა და მსოფლმხედველობის პრადექტი.¹⁶ პირველ დევიან მიიჩნევა, რომ საჯარო ჩინოვნივი ფლობს

¹² Malaurie, La Jurisprudence Source de Droit, 1965, 423.
¹³ Bergel, La Loi Juge, 1977, 321.
¹⁴ L'interpretation per le Juge des Regles Ecrites, 1978, 133.
¹⁵ Barak, Judicial Discretion, Yale University Press, 1999, 435.

ამგვარად, კანონი ხდება სასამართლო პრაქტიკის ობიექტი, ხოლო სასამართლო იღებს ფართო შესაძლებლობებს, რათა „შესაზღვროს“ კანონმდებელი. სასამართლო გათავისუფლდა კანონის აბსტრაქტული ნორმების დიქტატისაგან. თანამედროვე იურისპრუდენცია აღიარებს სასამართლოს სამართალმცოდნეობით ფუნქციას დადგა დრო, მიმდებარეული შეიჭიფიდან – ქნინან მოსამართლეები საქიობს სასამართლო სამართალმცოდნეობის სახელურების შესახებ.¹⁷

ფრანგულ სასამართლო სისტემაში, მიუხედავად სამოქალაქო კოდექსის მე-4 მუხლში მოცემული დებულებისა – მოსამართლეს არ შეუძლია, უარი თქვას საქმის განხილვაზე შესაბამისი კანონის არ არსებობის, ბუნდოვანებისა და არასაკმარისობის საფუძვლით, მინც ვერ ჩამოაყალიბდა ტრადიცია, რომ განვიხილოთ სასამართლო პრაქტიკა სამართლის ნამდვილ წყაროდ კონტრარგუმენტის სახით მიღებულია იმის თქმა, რომ ეს უნიდალმდებება ხელისუფლების დანაწილების პრინციპს. მიუხედავად ამისა, ნამდვირი სპეცილისტები სავაყოფ ხდინ არის სამართლის წყარო, მაგრამ მასში ხედავენ ფაქტორს, რომელიც განსაზღვრავს სამართლის ავტორიტეტს.¹⁸ სხვანი მისი ახასიათებენ როგორც სამართლის წყაროს. სამართლიანია წარმოადგენენ ნეტეს, რომლებიც ფლობენ საუბრებულ იურიდიულ ძალას, ვისთვისაც არ უნდა იყოს, ვარდა პროცესში სასამართლო ინსტიტუტების იურისტის ძალით, შეიძლება არსებითი უგავლენა მოახდინონ გადაწყვეტილებებზე, რომლებსაც უგავლენა დაბალი დონის ინსტრუქციები. სასამართლის მიხედვით მოსამართლის როლი კანონის გამოყენება, გაყოფილება, ცარიელი ადგილების შევსება, მისი მისამართლის მისია კანონისადმი დაქვემდებარება, მისი გამოყენება და იგი ასრულებს აუცილებელ დამაკავშირებელი რეგლის როლს იურიდიული ნესის გამოყენებასა და მის ფუნქციურ შესრულებას შორის, მას სინამდვილეში შეუძლია მისი საკამათოდ გახად. ამიტომ ურთიერთობა საკანონმდებლო და

¹⁷ Fridman, Limits of Judicial Lawmaking, 1966, 212.
¹⁸ Carbonnier, Jean (2004). Droit civil. Presses Universitaires de France, Collection Quadrige.

მიზეზდება, როდესაც მისი ძალუფლების განხორციელების ფრაგლები აძლევს მას თავისუფლებას, გააკეთოს არჩევანი მოქმედებისა თუ უმოქმედების რამდენიმე ვარიანტს შორის.¹⁹ რჩინად დიორკინი ამტკიცებდა, რომ ვეღლა სასამართლებრივ პროცესსაქმის აქვს ერთი და მხოლოდ ერთი სწორი გადაწყვეტა.²⁰ არსებობა ნინაში იმას, რომ სამართლებრივ პრობლემას არ განაწილა ერთადერთი სწორი გადაწყვეტა.²¹ მინც რა არის სასამართლო მიზეზდების საგანი? პირველი – ეს არის ფაქტები. სასამართლო მიზეზდება ამორჩევს ფაქტების ერთობლიობიდან იმას, რომლებიც ეჩვენება აუცილებელი კონფლიქტის გადასწევტად; მეორეც სფერო არის გამოსაყენებელი ნორმის შერევა. თავად ნორმის მიერ გათვალისწინებული სხვადასხვა მეთოდიდან სასამართლო მიზეზდება შეარჩევს ერთი, რომელიც შესაბამისად მიარჩინა; მესამე სფეროა თავად ნორმის განსაზღვრა – სხვადასხვა ნორმატიული შესაძლებლობიდან შესაბამისი ნორმის გამოყენება.²²

სასამართლო მთხედდება არასდროს არ არის აბსოლუტური – როგორი დიდიც არ უნდა იყოს არჩევანის თავისუფლება, ის არასდროს არ არის შეუზღუდავი. მისი ძალა ყოველთვის გამომდინარეობს სამართლის სხვადასხვა ნორმისაგან. მოსამართლე დღესაც მას ასე ჩამოაყალიბა თავისი მიდგომა: აბსოლუტური მიზეზდება თავისი მიდგომა: თავისუფლების დასაწერება, ისევე როგორც კორუფცია, ნინაში მიიღია, როდესაც მან გათავისუფლა ადამიანი ნებისმიერი მშართელობის, ნებისმიერი საშობელაქო ან სამხედრო ჩინოვნივის, ნებისმიერი ბიუროკრატის შეუზღუდავი მიზეზდებასაგან. როდესაც მიზეზდება აბსოლუტურია, ადამიანი ყოველთვის იტანჯება. აბსოლუტური მიზეზდება დაუნდობელი ბატონია.

¹⁹ Davis, Discretionary Justice 1969, 167.
²⁰ Overton, Judicial Discretion, 1963, 241.
²¹ Smith, Judicial Review of administrative action, 1980, 239.
²² Sussman, The Courts and the legislative branch, 1971, 247.

მიძღვნილი თავის კლდეში... სასამართლო პრეცედენტის როლი ხდება სამართლებრივ ურთიერთობების განსაზღვრების საფუძველი.

5. პრეცედენტის დოქტრინის საფუძვლები

ოქსფორდის ლექსიკონი პრეცედენტის ზოგად ცნებას შემდგომად განმარტავს: მთავალი არის საქმე, რომელიც მიღებულია ან შემოქმედებულია იქნეს სამაგალითად ან წესის სახით მომდევნო საქმეებისათვის, ან რომლის დახმარებითაც დადასტურებულ იქნა უნდა იქნეს სხვა ანალოგიური აქტი თუ ფაქტობრივად... პრეცედენტული სამართალი შედგება მოსამართლეთა მიერ გადაწყვეტილების გამოცემის პროცესში შექმნილი და გამოყენებული ნორმებისა და პრინციპებისაგან.

Goodhart, Precedent in English and Continental Law, London, 1934. Oxford Dictionary, Ch. V, 1977, 292.

მცადრედ სავალდებულო ხასიათით. ზოგიერ ინგლისელი მოსამართლეები ვალდებულები არიან, მისდინ უფრო ადრეულ გადაწყვეტილებებს იმ შემთხვევებშიც კი, როდესაც არსებობს საკმარისი სარწმუნო საფუძველები, რომელიც, რამ არა პრეცედენტის სავალდებულო დოქტრინა, შესაძლებელი იქნებოდა, საქმე სხვაგვარად გადაწყვეტილიყო. ინგლისის უფრო ადრეული მოსამართლეები ვალდებულნი იყვნენ, მისდინ უფრო ადრეული იურისტების სამართლის გადაწყვეტილებებს, ხოლო სააპელაციო სასამართლოები დაკავშირებული არიან თავიანთი წინამდებელ გადაწყვეტილებებთანაც. 1966 წელს იქნა შედგენილი აქტი, რომელიც უზრუნველყოფს, რომ მოსამართლეები ვალდებული არ იქნებიან, მისდინ უფრო ადრეული მოსამართლეების გადაწყვეტილებებს. 1966 წელს შედგენილი აქტი, რომელიც უზრუნველყოფს, რომ მოსამართლეები ვალდებული არ იქნებიან, მისდინ უფრო ადრეული მოსამართლეების გადაწყვეტილებებს. 1966 წელს შედგენილი აქტი, რომელიც უზრუნველყოფს, რომ მოსამართლეები ვალდებული არ იქნებიან, მისდინ უფრო ადრეული მოსამართლეების გადაწყვეტილებებს.

ამოცანა არა სამართლის განვითარება ზოგადად არამედ კონკრეტულ საქმეში მხარეებს შორის დავაში სამართლიანი გადაწყვეტილების ძიება. სამართლის განვითარება, შესაბამისად, დამოკიდებულია ფაქტობრივ სიტუაციაზე, რომელიც შესაბამისი პრეცედენტის დოქტრინა ეფუძნება კონცეფციას, რომლის თანახმად უმეტეს შემთხვევაში სამართლის გადაწყვეტილება ძალიან რიგშია და მიორევა სამართლის ნორმად მანამ, სანამ არ იქნება გაუქმებული ანუ სისტემის ზემოთგადასწრებით სამართლის მიერ ან პარლამენტის აქტით. თუ გადაწყვეტილება გახდება ნაშვანი მეცნიერებისა და პრაქტიკის იურისტების მხარე კონკრეტულ სადავო, უწყეთსა, გეონდის მტკიცე სამართლებრივი ნორმა, ვიდრე გასურს სწავლის სწავლის დასაბუთებას გადაწყვეტილებებისა, არსებობს მრავალი შემთხვევა, განსაკუთრებით სავაჭრო ვარიანტებში, როცა მხარეები დავაში უპირატესობას ანიჭებენ მას, ვიდრე მიაღწიონ სამართალიში იდეალური სამართლებრივი ნორმის შექმნას. პრეცედენტის დოქტრინა მცადრედ გამოიყენება სამართალიში იურისტების ყველა დონეზე, ყველაზე უმაღლესი ინსტანციის გამოკლებით. გადაწყვეტილება როგორც პრეცედენტი შეიძლება იყოს ან სავალდებულო, ან დამაჯერებელი. ეს დამოკიდებულია გადაწყვეტილების გამოქმნის სამართლის იურისტებზე. 1966 წელს შედგენილი აქტი, რომელიც უზრუნველყოფს, რომ მოსამართლეები ვალდებული არ იქნებიან, მისდინ უფრო ადრეული მოსამართლეების გადაწყვეტილებებს. 1966 წელს შედგენილი აქტი, რომელიც უზრუნველყოფს, რომ მოსამართლეები ვალდებული არ იქნებიან, მისდინ უფრო ადრეული მოსამართლეების გადაწყვეტილებებს.

რამდენად არის სასამართლო დოქტრინის საფუძველი ინგლისური სამართლის განვითარებაში

სავალდებულო პრეცედენტი ქვემოთაა სასამართლოებისათვის. ინგლისური სამართლის განვითარებაში დიდი როლი მიიღო ინგლისური სამართლის განვითარებაში. ინგლისური სამართლის განვითარებაში დიდი როლი მიიღო ინგლისური სამართლის განვითარებაში.

6. რამდენად არის სასამართლო დოქტრინის საფუძველი ინგლისური სამართლის განვითარებაში

სამართლის განვითარება ძირითადად ხდება მთელი დონის სასამართლოების მიერ. ქვედა რგოლის სასამართლოებისათვის უფრო მნიშვნელოვანია ფაქტების დადგენა, ხოლო ზემოთა სასამართლოებისათვის სამართლებრივი საკითხები. ქვემოთ სასამართლოს გადაწყვეტილებები, რაღაც თანხაზე, მიიღებულია საქმეში მონაწილე მხარეებისათვის, მაგრამ საერთო სამართლის შემადგენელი ნაწილი ის არ ხდება. სასამართლო სამართლის გადაწყვეტილებები ფორმულირებულია პრინციპები, რომლებიც ფუნქციონირებს მათ სპეციალურ სფეროში. იყო დრო, როდესაც მოსამართლეები და ადვოკატები ამტკიცებდნენ, რომ სასამართლოები კი არ ქმნიან სამართალს, არამედ გადმოცემენ საერთო სამართლის პრინციპებს. ახლაც მოიხმებიან მოსამართლეები, რომლებსაც არ სურთ, რომ მათ მიიჩნიდნენ სამართლის შემქმნელად. მიუხედავად ამისა, სწრაფი სოციალური გარემოების ფონზე კანონის შეცვლის აუცილებლობა იმდენად დიდია, რომ მოსამართლეები იძულებული არიან, განავითარონ საერთო სამართლის პრინციპები სწრაფადების მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად. დღისათვის მოიხმებიან, რომ უმაღლესი სასამართლოს მოსამართლეები კი არ ქმნიან სამართალს, მათ, უწინარესად, უნდა განავითარონ არსებული პრინციპები, ვიდრე გამოიგონონ საკუთარი. ვალდებულნი მიჩნევენ, რომ ნებისმიერი სასამართლოს მთავარი

Gross, Precedent in English Law, 1977, 114.

ამასთანვე, საკონსტიტუციო სასამართლოს გადამწყვეტილებით, კოხოვა საქართველოს პარლამენტს, ამ გადაწყვეტილების საპროცესო ნაწილის მიზანობის გათვალისწინებით, შეეშუბნებინა და შეეცანა საერთოელის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში შესაბამისი ცვლილებები და დამატებები, რაც არ განხორციელდა.

ამგვარად, საკონსტიტუციო სასამართლოს გადამწყვეტილების საფუძველზე განჩინდა კონსტიტუციური უფლება პარლამენტის მიმართ კონკრეტული იძულებითი ღონისძიებების განხორციელების შესახებ. სასამართლოები დადგენენ დღემდე ნაწილში შენარჩუნებული პროცესული ნორმების უპირობოზე მითითებით უმოქმედოდ დატოვებინათ საკონსტიტუციო სასამართლის მიერ აღიარებული ადამიანის უფლება, თუ ამ სიტუაციის შექმნა სასამართლო შემოქმედებამ (პრაქტიკაში) თავისი?!

ერთია აზრით, საკონსტიტუციო სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილების საფუძველზე შემოტანილი სარჩებები არ უნდა იქნეს განილებული, რადგანაც არაკონსტიტუციურად გამოცხადებული ბრძანებების განხორციელების არსებობა არ მოპოვებულა შესაბამისი ნორმის შემოღება, რომელიც დადგინდებოდა, თუ ეს მიერ, სად (რომელ სასამართლოში) რა ვადამდე, და რა წესით (პროცესუალურ) უნდა იქნეს განილებული ამგვარი სარჩები, რისი გადაწყვეტილება დასაბამიდანვე იორგანოს პროცესუალური ადამიანის უფლებების საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე შემოტანილი სარჩებშია მოქმედებული და განილებული უნდა იქნას. ანუ საკონსტიტუციო სასამართლო პრაქტიკით თავისი რომელი მხარის გადაწყვეტილება მივიჩნით სასამართლოდ?

საქართველოს ირგანული კანონი საერთო სასამართლობის შესახებ აღიარებს უფლების სასამართლო წესით დაცვას, (მე-3 მუხლი). ყოველ ადამიანს უფლება აქვს თავისი უფლებების დაცვა თავისუფლებითა და თავისუფლებითა დასაცავად პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით. უფლების რეალიზაციის მიზანით სასამართლოს¹³⁷. ეფუძრება, უფლებების თავისუფლებითა და ადამიანის უფლებებითა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი სასამართლოში განხორციელების უფლების შესახებ. უფრედ ადამიანი მისი სამოქალაქო ხასიათის უფლებებისა და მოვალეობების, ამ მისთვის ნარდგენილი სისხლისსამართლებრივი

მიხედვითაც, საბოლოო ვადამდე, შეიძლება განესაჯოთ ამ თუ იმ საქმის განხორციელების სასამართლოდ. ოღონდ, ვიდრე გადაკედილეთ ასეთ შეფასებას, ინდივიდს, პირველ რიგში, უნდა შეეცადოს უფლებების, მიღების თავისი საქმის განხორციელების ადამიანის უფლებათა სასამართლოში განხორციელების შესახებ, რომელიც ეხება პირისთვის სასამართლოში საქმის განხორციელების უზრუნველყოფას. საქმეებში, სადაც დაარწმუნებ, მოთხოვნილია ერთ მნიშვნელოვან პრინციპზე, რომლის მიხედვით, სახელმწიფოს არ შეუძლია შეუღლდეს ან გააუქმოს სასამართლოს კონსტიტუციური უფლებების ან გარკვეული კატეგორიის პირთა მიმართ.

ფრანგი მკვლევარი მორი მიჩნეულა, რომ ფრანგული კონსტიტუციური სასამართლოს არცერთი პრინციპი პირადად არ უარყოფს სასამართლო პრაქტიკის როლს სასამართლოს წყაროს ხარისხში¹³⁸. ჩვენი აზრით, სწორედ ფრანგი მკვლევარისგან ასეთი დაცვის გაკეთება დაუსაბუთებელია. საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის მე-5 მუხლის თანახმად, სასამართლომ თავისი გადაწყვეტილების მოტივირება უნდა მოახდინოს ნორმატიული აქტებზე მითითებით და არ უნდა შეიზღუდოს მხოლოდ უკვე განხორციელებული (პრაქტიკის) გადაწყვეტილებებით. მოქმედება სასამართლის წყაროთა შესახებ არ ადგენს სასამართლოს წყაროთა კლასიფიცირებას ძირითად და ვაკუალტატორ წყაროებად. როგორც წესი, სასამართლის წყაროთა სისხლში შემაჯალ ერთ-ერთ სახეობაზე დაყრდნობა არის. საქამრისი სასამართლებრივი ურთიერთობების რეგულირებისათვის.

კიდევ უფრო მეტად ქართული სამართლის ისტორიის მიხედვით სასამართლო პრაქტიკისადმი, საქართველოს ირგანული კანონი ნორმატიული აქტების შესახებ სასამართლებრივი აქტის რეგულირების იცნობს - ესაა ნორმატიული აქტის ინდივიდუალური სასამართლებრივი აქტები. ნორმატიული აქტის კანონი, რომელიც შეიცავს მისი მოქმედების ან დროებით და მრავალჯერად გამოყენების ცდების ზეგავლენის რაც შეეხება ინდივიდუალურ სასამართლებრივ აქტებს (რომელთა წარმომადგენელი არის სასამართლო გადაწყვეტილებები), ამავდროულად კანონის თანახმად, ისინი ერთჯერადია და უნდა შეესაბამებოდეს ნორმატიული აქტის ინდივიდუალური სასამართლებრივი აქტის მოვალეობას (გამოიყენება) ნორმატიული აქტის საფუძველზე და მის მიერ დადგენილ ფარგლებში. სასამართლო გადაწყვეტილების

¹³⁷ Maury, Observation sur la Jurisprudence, 378.

ბრალდების საფუძველიანობის გამორკვევისას აღჭურვილია გონივრულ ვადამდე მისი საქმის სასამართლოში და სატყვენიდ განხორციელების უფლებით კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მოუკერძოებელი სასამართლოს მიერ.

ამ კონვენციის ცნობილი კომენტატორების: გომინის, ჰარისის, ზეაქის დასკვნით, მართლმსაჯულების სათანადო (სასამართლოების აქვს ორი ასპექტი: ინსტიტუციური პროცესუალური და მოუკერძოებლობა და მოუკერძოებლობა) და კონვენციის ხელშემწერი მხარეებისათვის, მე-6 მუხლი უფრო მეტად ქმნის მოქმედების ვალდებულებას, ვიდრე იმგვარ მითითებებს სახელმწიფოსაგან ინდივიდის მიერ თავისი რომელიმე უფლების განხორციელებისას ჩარევებისაგან თავის შეკავებას. კონვენციის მიზანმიმართულ მხარეებზე ამ ინტერპეტაციულ ვალდებულებას დასკვნისათვის უნდა შექმნან და უზრუნველყონ ინსტიტუციური მართლმსაჯულების ფუნქციონირება, რომელიც აუცილებელია სახელმწიფოსათვის სათანადოდ წარმართვისათვის. ასევე, ვალდებულებები მხარე უნდა დაუბრუნოს და მიიღოს ის კანონები და მოუკერძოებელი სასამართლოები სასამართლოში საქმის კონვენციის მიზანმიმართულ ქმედების მიერ გარანტირებული უნდა იყოს აღიარებული უფლებების დაცვა სასამართლოში და სავარაო სასამართლო განხორციელების სასამართლო კონვენციის მე-6 მუხლის განმარტებას ახდენს უფლებებს აქვს ფუნქციონირება მნიშვნელოვან დემოკრატიის ფუნქციონირებისათვის. კონვენციის არსით, დემოკრატიულ მიუკერძოებელ განხორციელების სასამართლოდ აღიარდა, რომ შეზღუდვებისაგან თავისი იხილ ცენტრალურ 1-ლი პუნქტის არ იქნებოდა შესაბამისი ამ დებულების მე-6 მუხლის და ამოცნებთან (DeKruif Case, 1971).

სასამართლოს ხელშესაწვდომობის უფლების გარანტია ნინსმრება საქმის სასამართლოში განხორციელების სასამართლოს უფლება განსაზღვრავს ზოგად მახასიათებლებს, რომლებიც მოიცავს სასამართლო დანესებულებების ფუნქციონირებას და იმ ფართო პარამეტრებს, რომელთა

¹³⁸ Gomin/Harris/Zwaak, Law and Practice of the European Convention on Human Rights and the European Social Charter, Council of Europe Publishing, 1998, 305-309.

როგორც ინდივიდუალური აქტის, ერთჯერადობა (res judicata) და მისი საფუძველზე შესაბამისობა ნორმატიული აქტებთან, ენაბალსაფუძველი პრეცედენტული სამართლის არსებობას.

გარკვეული მკვლევარები სიტუაციის შეცვლის უკლები-ბლობისაკენ უკვე საგონიბო. სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საპროცესო კანონმდებლობა ითვალისწინებს საკაცო საფუძვლების აღჭურვილ განხორციელებას და მათი უზრუნველყოფას. საკაცო კანონმდებლობის საფუძველი განხორციელების სასამართლოში საქმის განხორციელების უზრუნველყოფას უზრუნველყოფს. სასამართლოს პრაქტიკისაგან განსხვავებულია, ან როდესაც საქმეს პრინციპული მნიშვნელობა აქვს ერთგვარობის სასამართლო პრაქტიკისათვის. უზრუნველყოფის სასამართლოს დიდი პალატის გადაწყვეტილებები გასათვალისწინებლად საფუძველია თავად უზრუნველყოფის სასამართლოსა და ქვემოთ სასამართლოებისათვის. ე.ი. გარემოებათა არსებითი მსგავსების შემთხვევაში სასამართლომ უნდა მიიღოს საკუთარი ან ზემდგომი სასამართლოს ადრინდელი გადაწყვეტილების იდენტური გადაწყვეტილება, თუ კანონით განსაზღვრული წესით არ იქნება დასაბუთებული განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღების აუცილებლობა უფლებებისა და თავისუფლების დაცვის უზრუნველყოფისათვის.

შესაბამისად, ახლო გარემოებებში საქართველოს უზრუნველყოფის სასამართლოს კონკრეტული მიზანი განხორციელების და ი ნ ა მ ი კ უ რ ი, პ რ ო გ რ ე ს ი რ ე ბ ა დ ი და მ ა უ ნ ი ფ ი ც ი რ ე ბ ე ლ ე ი განმარტების უზრუნველყოფა, რამაც გადაწყვეტილი უნდა შეასრულოს სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ მიზნის მისაღწევად არსებითი მნიშვნელობა უნიჭება უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ მიზნის მისაღწევად არსებითი მნიშვნელობა უნიჭება უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ მიზნის მისაღწევად არსებითი მნიშვნელობა უნიჭება უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში.

უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ მიზნის მისაღწევად არსებითი მნიშვნელობა უნიჭება უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ მიზნის მისაღწევად არსებითი მნიშვნელობა უნიჭება უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში.

უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ამ მიზნის მისაღწევად არსებითი მნიშვნელობა უნიჭება უზრუნველყოფის სასამართლოებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში.

1. ყოველგვარი იურიდიული სისტემა თავის ბუნებით მოითხოვს სტატიკურობას. იბეიტურნი სამართლის ნორმები იქმნება იმისათვის, რათა განამტკიცოს საზოგადოებრივი ურთიერთობათა ცნობილი ნაწილი. ცხოვრებისეული მოვლენები კი, პირქეთი, დინამიკურია და ბოლომდე ვერასდეს თავსდება რაიმე ნორმების რაკონსტრუქციულ სექტორში. ეს შეუსაბამობა სამართლებრივ სისტემათა სტატიკურობასა და სამართალთეორიისათვის დინამიკურობას შორის განსაკუთრებით მკვეთრად იგრძნობა დიდი საზოგადოებრივი კატაკლიზმების დროს. ყოველგვარი სამართლებრივი დებულება გათვლილია ცნობილ ფაქტობრივ მდგომარეობაზე, იგი იქმნება იმის წარმოდგენით, რომ მოვლენათა განვითარება წარმართება სწორედ ამ რომელიმე მეტ-ნაკლებად განსაზღვრული დამსალოდნელი სახით. ამიტომ ყოველგვარი სამართლებრივი დებულებისათვის დამსასათებელია დათქმა შეცვლილი გარემოებების შესახებ. Clausula rebus sic stantibus, თუ გარემოებები, რომლებზეც გათვლილია სამართლებრივი ნორმა, შინაგულგანად შეიცვლება, მაშინ ის უნდად კარგავს ახსნა და მისი ხელშეწყობით დაცვა სრულიადაც არ მიეღწევა იმ პარადიგმას, რა მიზნისთვისაც იგი შეიქმნა.

2. დრომ გაიქვენა, რომ შინაგულგანად საზოგადოებრივ-პოლიტიკური კატაკლიზმების დროს ფორმალურ-იურიდიული მეთოდი დიდი მნიშვნელობა და პატივისცემა არ სარგებლობს. ყოველი ცალკეული კონკრეტული შემთხვევის ინდივიდუალური თავისებურების გამო, იმის გამო, რომ შეუძლებელია რაკონსტრუქციული სამართლებრივი ნორმებით მოიცვა ცხოვრებისეული ურთიერთობების რაკონსტრუქციული ნაკადი, აუცილებელია, მტკიცედ დადასტურებული მოსამართლეები არა ფორმალური სამართლის განხილვის ნორმებით, არამედ საჭიროა, მიეცეთ მათ შესაძლებლობა, განიხილონ ყოველი შემთხვევა არსებითად, ე.ი. ნება დაეროთ, თავისუფლად შეაფასონ მოვლენები. იურიდიული მოვლენების სოციალური ცვლილებების მიხედვით შეფასება მთლიანად დაცვა-შორდება რეალურობას, მაგრამ ასევე შეუძლებელია სამართლებრივი ნორმატიული მიდგომის შეცვლა წინდა სოციალოგიურით, ეპი-

დინამიკა და სტატიკა სამართალში

ზრდებოდა იმითაც რომ, რომელი ტრადიციების თანახმად, კანონი მიღებული ან უარყოფილი უნდა ყოფილიყო მთლიანად, ყოველგვარი შეხორცების გარეშე, კანონის შესაძენი ცვლილებების შედარებით, უპირატესობა ენიჭებოდა მის ახლებურ განმარტებასა და გამოყენებას.

4. დასავლეთი ევროპაში სამართლის უნივერსალური გაგების მიზნით დაიწყო სტატიკურ-ფორმალური და დინამიკურ-ტელოლოგიური მიმდინარეობების შერწყმა. სამართლის ნორმატიული, სტატიკური სისტემების საქართა შეტანა იქნეს დინამიკური ელემენტი, შექმნილა მასში „სასული“, რომლის გაუქმებაც ახალი ცხოვრებისეული ურთიერთობები „ჩასმენება“ იურიდიულ ფორმებში. ასეთი სასული სამართლისათვის არის დათქმა rebus sic stantibus. ესაა დინამიკურობის პრინციპი სამართლის სისტემაში, რაკონსტრუქციული ცნება რაკონსტრუქციული შესახებ, რომელიც აცოცხლებს სამართლის და ახლებებს მას ცვლილებების შედეგად და მდგომარეობებისათვის. ევროპაში სამართლის ამ ტიპის პრიპილმათა დასაძლევად არსებულ იქნა რამდენიმე მეტანიზმი: მაგ., პრეზუმფციო, შესრულებული, საგან გათავისუფლების“ ან „პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება“ შესახებ; უფრო მეტად ადგილი დამიკვირდა ფრანგული „ფორსმაჯორის“ (Force Majeure) ცნებაში, თუცა ეს არ გულისხმობს მანკადამარცხ ფრანგულ ფორსმაჯორს ან სხვა ნაკონსტრუქციულ დოქტრინას. ინგლისურ სამართალში ამ ინსტიტუტმა მიიღო უფრო ხატოვანი სახელოდება — Acts of God and Kings enemies (უზენაესი ღმერთისა და მეფის მტერთა ქმედებანი).

5. ნებისმიერი კონტრაქტი მხარეს აკისრებს დანაპირების შესრულების ვალდებულებას. მიმდებარეობსა და მომხმარებლებს სამოქალაქო კონტრაქტები სურთ იხილონ წარმტებით შესრულებული, მაგრამ გარეშე გარემოებების შეუქმნა ვადალის შესრულება შეუძლებელი ან მთლიანად შეუძლებელი მხარეთა ფინანსური ანგარიშები. შესაბამისი დოქტრინები მონადეხლობა, დავეზმარის იმ ზიანის მიზნითაცაიბი, რომელიც შეიძლება გამოიწვიოს მითითებულმა გარემოებებმა. ტიპური დათქმა ფორსმაჯორზე ითვალისწინებს პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძვლებს იმ შემთხვევებისათვის, როდესაც შესრულება ხდება ფაქტობრივად შეუძლებელი. ამისაგან განსხვავებით, კლასიკული

ნაოდან ეს ნიშნავს ყოველგვარი იურიდიული გაფორმებაზე უარის თქმას შეუძლებელია ცხოვრებისეული ცვლილებების ბოლომდე რაკონსტრუქციული, მაგრამ ასევე შეუძლებელია მათი ყოველგვარი იურიდიული რაკონსტრუქციული უარის თქმა. ორივე მიმდინარეობა შეიცავს თავისებურ სიმართლესა და დასაბუთებას.

3. თითოეული ადამიანის მოთხოვნა, პირველ რიგში, მართლმსაჯულების განსაზღვრულობა, მეორე — მისი სტატიკურობა და მდგრადობა. ნინასნარ უნდა იყოს მისთვის ცნობილი, რა შესაძლებელია და რაკონსტრუქციული. ეს აუცილებელია იმისათვის, რათა ინდივიდის შეიძენდეს ნათელი წარმოდგენა საკუთარ უფლებამოვალეობებსა და, ზოგადად, თავის ადგილზე მოღიან სახელმწიფო ორგანიზმში. სწორედ ადამიანის ეს ინტერესი საგადადებულ ნორმათა ნინასნარ განსაზღვრულობასა და მათი სიმტკიცის შესახებ გახდა მსოფლიო ისტორიაში სამართლის ერთ-ერთი უპირველესი ნერვოლოზი ნეაროს შემქმნის მიზეზი — Loges XII tabularum.

XII ტაბულის კოდექსის ისტორია შემდეგია: პატრიციების მხარე პლებების უკმაყოფილების ერთ-ერთი მიზეზი რესპუბლიკის ჩამოყალიბების პირველ ხანებში იყო მოქმედი ჩვეულებითი მავისტრატებისაგან. სამართლის გამოყენება პატრიციული მავისტრატების ხელში იყო და სამართლის გაურკვევლობა იძლეოდა გამოყენებისას, ამ უკანასკნელთა შრიდან მისი ბოროტად გამოყენებისათვის. ამიტომ პირველი მოთხოვნა პლებებისათვის იყო, დაეწესებინათ მოქმედი სამართალი ნათელი ნერვოლოზით კანონების ფორმით. ამ მიზნით კვერ კოდექსი 462 წელს ქრისტეს დაბადებამდე პლებების ტრიბუნმა არსა ტრენტოლმა შეიტანა პრიციკი ნერვოლოზით, კოდექსის შესაქმნელად კომისიის დანიშნებისათვის. XII ტაბულის კანონი მძიმეული რამდენიმე ჩვეულებებისაგან შედგებოდა და დეციმბრიანმა საგარეო მთავარმა მათი ფორმულირება მასში მოხლოდ იტყაი შემთხვევით ახდენდნენ ახლის შეტანას. საგადადებულ ნების ნერვოლოზით ფორმულირების ტექნიკამ იმდენად გაამარტა, რომ XII ტაბულის კანონების საფუძველზე განვიხილავთ შემდეგში ურთულ-რომანული ნორმების სისტემა — Jus civile. ცივილური სამართლის განვითარება მოხდა ორი გზით: ახალი კანონმდებლობითა და XII ტაბულის პრაქტიკული განმარტებით — interpretatione. მას აკეთებდნენ პონტიფიკები, პირველი იურისტები და სამართლის პირველი კომენტატორები. მათი როლი

I.S.S. — გარემოებების არსებითი შეცვლის შესახებ გამოიყენება, როდესაც პირობები იცვლება იმდენად, რომ შესრულება, მართალია, არ არის შეუძლებელი, მაგრამ მართლისათვის ეს უკიდურესად მძიმეა. ასეთი დათქმების არსებობა აუცილებელია განსაკუთრებით ფორმალისტური და ფრანკული კონტრაქტებისათვის, რომელთა რეალიზაციის პერიოდში ცივილიზაციური, პოლიტიკური და ფაქტობრივი პირობები შესაძლოა ძირფულად შეიცვალოს და მათ გახადონ პირობები განუხორციელებელი. ამ პირობების დაძლევის მიზნით, კერძო სამართლის არსებობა მხარეების მიერ კონტრაქტების შედეგისათვის დაკავშირებული ორი ფორმალური გარანტიის პირველი მათგანი ამოდის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების პირობებიდან, ფორსმაჯორული დათქმა მხარეს ათავისუფლებს სასულეკურლები სანციებისაგან, ინვეს შესრულების შეუძლებლობა და კონტრაქტის შედეგებას.

მეორე — Clausula rebus sic stantibus - დათქმა შეცვლილი გარემოებებისას — ითვალისწინებს მოლაპარაკებათა გამართვის კონტრაქტის ადაპტაციისათვის, კონტრაქტის პირობების გადახედვას იმგვარად, რომ შესრულების გაგრძელება შესაძლებელი გახდეს. საერთაშორისო საფარო პალატამ ორივე კლასიკული არსებობა დადასტურა და მისი რეალიზაცია მნიშვნელოვნად მიიჩნია ნებისმიერი ნაკონსტრუქციული სამართლებრივი სისტემისათვის. ამ ორგანიზაციის დასაცემით, საერთაშორისო კონტრაქტებში კლასიკული შესაძლებელია უშუალოდ აისახოს, ან მოხდეს ზოგადად მასზე მითითება.

6. საერთაშორისო საფარო პალატამ შეიმუშავა სამოქალაქო საფუძვლები, რომელთა მიხედვით, მხარეს არ დაეკისრება პასუხისმგებლობა თავისი რომელიმე ვალდებულების შეუსრულებლობისათვის, თუ ის დაამტკიცებს, რომ: — ასეთი შესრულება გამოიწვია მისი კონტროლის მიღმა არსებული ნინამდგომარეობა; — მისგან შეუძლებელი იყო კონტრაქტის დადებისას ამ გარემოებების ან მისი შედეგების გონივრული განჭვრეტა და გათვალისწინება; — მას არ შეუძლია, თვითონ აეცილებინა ან დაეძლია ასეთი ნინამდგომარეობა, ან, უკიდურეს შემთხვევაში, მისი შედეგები. ასეთი ნინამდგომარეობის შეიქმნა ნარმოქმის შემდეგმა მოვლენებმა (მათი ჩამონათვლი არ არის ამომწურავი): ა) საერთაშორისო და სამოქალაქო ომები, არეულობანი და რე-

საქიროება. „კონსტიტუციის ცვლილებებში“ უნდა იგულისხმებოდეს მხოლოდ კონსტიტუციის ტექსტის შეცვლა. „კონსტიტუციის დარღვევა“ ე.ი. ცალკეულ შემთხვევაში ტექსტისაგან გადახვევა უნდა განვიხილოთ. „კონსტიტუციური გადაწყვეტიდანაგან“, თს. — ის რჩება უცვლელი, — არამედ კონკრეტული კონსტიტუციური ნორმების, რომელთაც ბევრი კონსტიტუციური დებულების სიფარდითა და განსილობის თავისებურებით შეუძლია მივიყვანოს. შეცვლილი გარემოებების განხილვაზე უნდა მიახლოდეთ კონსტიტუციის შეცვლის პრობლემა დედაც იქ, სადაც ინტერპრეტაციული ცვლილებები გარდაუდებულია. ხოლო გადახვევებისათვის არსებობს მხოლოდ შეზღუდული შესაძლებლობა, ამ ტიპის შემთხვევაში შესაძლებელია ვილაპარაკოთ კონსტიტუციის სტაბილურობაზე; თუ, ამასთანავე, კონსტიტუციური ნორმის შინაარსი შეასწავლეთ ცალსახად, მაშინ კონსტიტუციისათვის რთულია რეალური თავისი ამოცანები საზოგადოების ცხოვრების ისტორიაში დასაძლავად. უცუქრად რადიკალურად ცვლილება უნდა იქნება, თუ კონსტიტუცია, რომლის გადახვევისთვისაც არსებობს მხოლოდ შეზღუდული შესაძლებლობა, შესაძლებელია, ნებისმიერ დროს და სრულყოფილ გარემოებებში გარეშე შეცვალოს, ე.ი. ის გამოცვლილია.“ თუმცა ასეთი გადაწყვეტილება შესაძლებლობას ნიშნავს, სწრაფად შევადგოთ კონსტიტუციური ტექსტის ერთმნიშვნელოვნებას, მაგრამ აქაც კონსტიტუცია საზოგადოების არსებობის ძირითადი სამართლებრივი საფუძვლის სახით ერთ შეასრულებს თავის ამოცანებს, ვინაიდან მას მნიშვნელოვანილად მოაკლდება მასტაბილიზებული შემოქმედება.

პირაქით, თუ კონსტიტუციური „გადახვევისათვის“ ტექსტის დარღვევები გარკვეული თავისუფლება, ხოლო, ამასთანავე, კონსტიტუციის შეცვლა გარდაუდებულია, მაშინ ეს პასუხობს კონსტიტუციის არსსა და ამოცანებს. ასეთი გადაწყვეტილება ნიშნავს ერთდროულად გარკვეულ უსასტიკრობასა და სტაბილურობას, რაც შესაძლებლობას აძლევს კონსტიტუციის, მთლიან კვების მასტაბილურობის სათანადოდ განახორციელების მასტაბილიზებული ზედაფუნქციისა და ნარმოშობად განსაზღვრულობათა ასახვის ფუნქციას.¹²

¹² Хесс, К. Основы конституционного права ФРГ. Grundlagen des Verfassungsrechts der Bundesrepublik Deutschland. - М.: Юрид. лит. 1981. - 368 с.

12. აშშ-ის კონსტიტუციამ თავისი ორასი წლის ისტორიის მანძილზე სულ 26 ცვლილება განიცადა, რა არის ამ კონსტიტუციის სტაბილურობისა და მუდმივობის საფუძველი? ამ შირიც ანალიზს მოითხოვს აშშ-ის უმაღლესი სასამართლოს როლი აშშ-ის სამართლებრივ სისტემაში: უმაღლესი სასამართლოს კონსტიტუციური დოქტრინები გახდა აშშ-ის ფაქტობრივი კონსტიტუცია. ამერიკული სამართლის არცერთი დარგი არ არის იმგვარი ხარისხით უმაღლესი სასამართლოს სამართალშემოქმედების პროდუქტი, როგორც კონსტიტუციური სამართალი; უმაღლესი სასამართლოს სამართალშემოქმედელი ფუნქცია უფრო ეფექტურად და ფართოდ რეალურდება კონსტიტუციური ნორმებში, რომლებიც სასამართლოს გადაწყვეტილებათა მეშვეობით სისტემატურად ურევა ცვლილებად პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პრობლემებს.

შეიქმნა, ისევე როგორც გერმანულ კონსტიტუციურ პრობლემაში, ამერიკული კონსტიტუციური სამართალიც, ყველა სხვა, მათ შორის თავად კონსტიტუციამ, ფორმალურად დადგენილი კონსტიტუციური ნორმების ცვლილებების მექანიზმი თავისი რეალური თანმიმდევრული ჩამოყალიბება უმაღლესი სასამართლოს სამართალშემოქმედებას. ფაქტობრივი კონსტიტუციის მნიშვნელოვანი ნაწილი სასამართლო ნელსუფლების საფუძვლის შედგენაში შეიძლება იმის მტკიცება, რომ ერთად აღებული ყველა კონსტიტუციური ცვლილება, ასევე საკანონმდებლო ცვლილებები, არ აშშ-ის სამართლებრივ სისტემაზე, როგორც ეს გააკეთა უმაღლესი სასამართლოს კონსტიტუციურმა დოქტრინებმა. მთავარი მოსამართლე პოუზის სიტყვებით: „ჩვენ ვეძებდებოდეთ კონსტიტუციის, მაგრამ კონსტიტუცია ეს ისაა, რასაც მასზე ამბობენ მოსამართლეები“.

13. კონსტიტუციური სამართალშემოქმედების სფეროში უმაღლესი სასამართლოს განსაკუთრებული როლი განაპირობებამოსილად მისი უნიკალური სახელისუფლებო უფლებამერიკული კონსტიტუციის თავისებურებებიდან. ეს დოქტრინები ატარებს პოლიტიკური კომპრომისის ნიშანსებებს და გამოირჩევა რომით. მან თავის თავში ასახა მე-18 საუკუნის „საზოგადოებრივი ზღვრულუფლებების“ და „ხელისუფლების დანაწილების დებები“, ასევე თავისი დროის საქმიან განსაზღვრული იურიდიული ენა.

ამერიკული სახელმწიფოშემოქმედებით აღნიშნავენ, რომ „კონსტიტუცია ფას ვეღვაზე უფრო ნინააღმდეგობრივი, ბუნდოვანი და არასრულ კანონებს შორის, სისუსტის არასაკმარისობის გამო, ის უფრო მეტად არის პოლიტიკური დოქტრინები, ვიდრე იურიდიული“.

სწორედ არასრულყოფილება და იურიდიული განუსაზღვრელობა კონსტიტუციის მნიშვნელოვანი დებულებებისა, როგორც გამოირკვეა, აღნიშნა ის უაღრესად მიხერებული თვისება, რომელმაც განაპირობა მისი მნიშვნელოვანი შემოქმედება, სოციალური უნარჩინობა და გამძლეობა. დღისათვის ის რჩება მოქმედ კონსტიტუციისათვის უძველესად, რითაც დამკვიდრდა კონსტიტუციის ელტი, იქცა იგი ამერიკული საზოგადოების „პილაირად“ და ეროვნულ პოლიტიკურ სიმბოლოდ. ამის ხელი შეუწყო უმაღლესმა სასამართლომაც. მთავარმა მოსამართლემ უთქვამს: „გარკვეული არ შეიძლება არ შეინდეს სინდისი, ამერიკელი ერის სინდისი მისი კონსტიტუცია, ხოლო ამ სინდისის დამცავია უმაღლესი სასამართლო“. საბოლოო ჯამში, ძირითად მიზეზი აშშ-ის კონსტიტუციის უცვლელობის მისი ცვალებადობა. ამერიკულმა სიამაყით ამბობენ, რომ ცივილიზაციის ისტორიაში მხოლოდ ბიზანტის, ვურანის, დეუსტებისა და აშშ-ის კონსტიტუციის თითოეული ნორმა განად საყოველთაო განმარტებისა და ახსნის საგანი.

14. დღისათვის „სამოსამართლო სამართალი“, ანგლო-ამერიკული „საერთო სამართლის“ ქვეყნების გარდა, განაპირობებდა სამართლის თეორიის განუყოფელი კომპონენტი, რომლის თაობაზეც ცხარე დისკუსიის საგანად, პის მიელი ნაკადი.

და მაინც, რა არის „სამოსამართლო სამართალი“?

ვეღვაზე უფრო ზოგადი კუთხით, ამ კონცეფციის საგანი სასამართლოს სამართალშემოქმედებით ფუნქცია, მაგრამ მისი უშუალო მიზანი არა იმდენად სამართლებრივი სისტემების ისტორიული ფორმირებისა, სასამართლო პრაქტიკის როლის, პრეცედენტის მოქმედების მექანიზმის, კანონმდებლობაზე სასამართლო პრაქტიკის ზემოქმედების ჩვენება, რამდენადაც ერთი მთლიანი პრინციპის — სამოსამართლო უმორჩილება კანონს — დასაცვა. ამ კონცეფციის მომხრეები მოსამართლეს, ვიდრე კანონმდებელს, აცხადებენ სამართლის უფრო მეტად სრულყოფილ გამოხატულებად, ითხოვენ მისი კომპეტენციის მნიშვნელოვან გაფართოებას,

კერძოდ, მოსამართლისათვის ისეთი უფლებების მინიჭებას, რომ გადაწყვიტოს კონსტიტუციის საქმე „კანონის წინააღმდეგ“ (Contra legem) და მთლიანად აილოს თავის თავზე წამყვანი როლი სამართალშემოქმედების სფეროში. ანგლო-ამერიკული ქვეყნებში, კანონმდებლობის ხედავითი ნიშის ზრდასთან ერთად, ცნება „სადაც მან, ატყვანდ უფრო მეტად გამოიყენება განსახილველ საჭმესთან დაკავშირებით როგორც საფუძველი კანონის გამოყენებაზე შეაძლო უარისა“.

კონსტიტუციური სისტემის ქვეყნებშიც ამაგვარი მიაღწია კანონისა და დოგმატიკის კრიტიკამ, ძველი შეხედულება მოსამართლის „სოციალური არქიტექტორი“, ვინაიდან მხოლოდ მას აქვს შესაბრები პრობლემები, რომელთაც აყენებს უსწრაფეს რიტმში მეცნიერული ჩვენი რთული ინსტრუქციული საზოგადოება.

15. „სამოსამართლო სამართლის“ იდეის წინამორბედად შეიძლება განვიხილოთ „თავისუფალი სამოსამართლო მიხერსოციული თეორია, რომელიც წარმოიშვა მე-19 საუკუნის პოლისოციული იურისპრუდენციის ნიადაგში. მაგრამ, მიუხედავად თავისუფალ სამოსამართლო მიხერსოციული სასამართლო „სამართალს“ შორის მსგავსებისა, მათ შორის არსებობს უფრო და უფრო რადიკალური ხდება და მისი გავრცელებისა და მოქმედების მასშტაბებიც დღისათვის არსებითად გაიზარდა.

მცდელობები მოსამართლეთათვის „ხელისუფლების“ შეესაბამება განაპირობებდა საზოგადოებრივი ურთიერთობების სწრაფ ცვლილებათა და მათი დარღვევების საჭიროებასთან. თუმცა, თუ გავითვალისწინებთ კანონმდებლობის ზრდის ტემპებს (მაგ., კანონის იდეის), ერთი შეხედვით, ისახება უცნაური სიტუაცია — კანონმდებლის მოქმედების აქტიურობის თან ახლავს კანონისა და მოსამართლის ურთიერთინააღმდეგობა, მისწრაფება, გადააქციონ მოსამართლე სოციალური განვითარების ნაშენ ფორმად, სამართლის ნამდვილ შემქმნელად.

„სამოსამართლო სამართლის“ კონცეფციის წარმატებას მნიშვნელოვნად განაპირობებს თავად კანონმდებლობაც:

ა) მასში დიდი რაოდენობით კაუზუსტური ნორმებისა და

რომელიც ყველა შემთხვევისათვის უშვებს მათემატიკურად ზუსტ გადამხედვას, და რომელიც შესაძლოა, წინასწარ გეგმიულისწინით, სამართალი არის სამართლიანობის კონკრეტული ცოცხალი სტყკია, როგორც ეს გაგებულა და განხორციელებულა ხალხის მიერ მოცემულ დროში. სამართალი უშუალოდ დაკავშირებულია კონკრეტულ ყოფისთან და ზემოქანასთან, ამიტომ მოსამართლის გადაწყვეტილება უნდა იყოს თავისი დროის ზემოქანობისა და სამართლებრივი შედეგების პირდაპირი გამოხატულება.

33. თორა სამართლებრივი შემართებლისა და სიცხადის შესახებ. - თუ ამ ბ-საგან აიღო სესხი ერთ წლით, ნუთუ სასამართლოსათვის აუცილებელია სამოქალაქო კოდექსის შესაბამის მხელუბზე მითითება იმისათვის, რომ დროზე გადაუხდებულ ვალის გამოქანონს გადაწყვეტილება ა-ს მიერ ბ-ს სასარგებლოდ წიწი? გადაწყვეტილება ასეთი სახით მიიღე შედეგსა და როგორც უნდა ეცადოს მოსამართლე ნებისმიერი არგუმენტაციისას იტულებული იქნება, აღიაროს ა-ს და ბ-ს შორის სამართლებრივითირობის არსებობა; ამ უკანასკნელის სასარგებლოდ იგი ამოსათვის მითითებს თუ არა კონკრეტულ სამოქალაქო სამართლებრივ წორმას არსებითი გადაწყვეტისათვის, სულ ერთია. რენაშა ჩამოყალიბდა სტყკიური თეორია სამართლებრივი შემართებლების სიცხადისა და სიმართლის შესახებ, რაც წარმოადგენს სამოქალაქო სამართლის საფუძვლებს - ბი განვითარებით სისტემა სამართლებრივი შემართებლისათვის სიცხადის შესახებ ამა თუ იმ პოზიტიური წორმისაგან დამოუკიდებლად.¹²²

34. კრახებს განმარტებით, პოზიტიური წესების წინასწარი აპკარადება მხოლოდ მათი გამოყენების პრეტენსია, ყოველი კანონი იხსნება განმარტებისა და ახსნის მეშვეობით, რომელიც შეიძლება გამოიყენებოდეს სრულად სხედასდაც საფუძვლიანდ. მხოლოდ მიუხედავად კანონის ნეოლოზით ტექსტის არსებობისა, მხარეებს ისევე ნაცლება აქვთ გარკვეული ობიექტური სამართალი, ისევე როგორც საერთო არანეოლოზი წორმის შემთხვევაში.¹²³

¹²² S. Weirbach, Die apriorische Grundlagen des bürgerlichen Rechts. Berlin, 1914, p. 254.
¹²³ S. Krabbe, Die moderne Staats idee. Hague, 1923, p. 243.

ის გამოიყენება იწყებს მხოლოდ მათი გამოყენების პრეტენსია, სადგია. ამგვარი გაგება არანორია და მთლიანად უარყოფს სამართლის განსაზღვრულობასა და წინასწარ დადგენილობის პრინციპებს, რაც თავისთავად ძალიან მნიშვნელოვანია. ის მხედველობიდან უშვებს იმ გარემოებას, რომ იურიდიული სტყკიები წინასწარ უნდა ითვალისწინებდნენ სამართლებრივი სტყკიმის მოთხოვნებს, საკუთარ უფლებებსა და პასუხისმგებლობის საფუძვლებს. მაგ. კონტრაქტის დადებისას მხარეები წინასწარ ანალიზებენ საკუთარ პოზიციებს, ზოგიერთი სამართლებრივითა მხარეებზე, საერთოდაც არ მიხედვს სამართლებრივით, ისე ამოიწროს. სამოსამართლო სამართლის პერსპექტივები სრულადაც არ მოახწავებს სამართლებრივი წორმების განსაზღვრულობისა და მათი სიმტყკიცის მოქალაქეების წინასწარ განზრუნულობის კონკრეტულობას და შესესებით პრეტენდენტული სამართალი კოდექსური ძლიერებს ამ ელემენტებს.

35. ამგვარად, სამართლის ცნების ორნახევარათისწლოვანი ისტორიის მანძილზე ჩამოყალიბებულია იურიდიული პოზიტივისტის მრავალი ნაირსახეობა. ამ შეიძლება შეუჯავშნოთ ამ ცნების მხოლოდ მთავარი ელემენტები. პოზიტივისტური სამართლის ყველა თეორიის საერთო თემა ამბობს, რომ არ არსებობს აუცილებელი ურთიერთკავშირი სამართლისა და მორალის შორის. აქ „სამართალი“ მოიაზრება პოზიტიურ სამართლად და მორალში გულისხმობენ იმას, რაც ტრადიციულად „ტუნებთ სამართლად“, „გონივრ სამართლად“, ანდა „სამართლიანობად“ იწოდება. აქედან გამომდინარე, პოზიტივისტური თემა შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოყალიბდეს, რომ ნებისმიერი მონარსი, ისეთიც კი, რომელიც ამკარად ეწინააღმდეგება სამართლიანობის ისეთივე კი, რომელიც პრინციპებს, შეიძლება იყოს სამართალი. ამ თეზის უკანააქვს პრეტენსია, რომ, ენობრივ-ცნებითი სიზუსტედაც გამოიყენებულა, უნდა მიხედეს მკაცრი გამოყენება „სამართლის, როგორც ის არის“ და „სამართალი, როგორც ის უნდა იყოს“ შორის. სამართლის პოზიტივისტური ცნება შემოიფარგლება „სამართლით, როგორც ის არის“, ეი. მოქმედი სამართლით, მატერიალური სისწორე კი, ამგვარად, პოზიტივისტური თეორიები სამართლის ცნების დეფინიტურულ კანონურობას და ნორმის თუ ნორმათა სისტემის სოციალურ ეფექტიანობას.

სამართლის პოზიტივისტური ცნების წინააღმდეგ დებატებში უმთავრესად გამოიყენება უსამართლობის არგუმენტი, რომლის მიხედვით არსებობს ნორმები და ნორმათა სისტემები, რომლებიც იმდენად უსამართლოა, რომ უნდა უარყოს მათი სამართლებრივი ნამდვილობა და სამართლებრივი ხასიათი. სამართლის ფილოსოფიის ისტორიიდან ეს არგუმენტი მრავალ ვარიანტითა ცნობილია, როგორც, მაგალითად, ტრანსიზისა და lex corrupta-ს არგუმენტი. თანამედროვე ანტიკლასიკოსები იგი უმადლის უაღესი პერიოდის ტრადიციულ დიდებულებში, განსაკუთრებით კი „მესამე ამისა“, მას შეიძლება ეწოდოს გაუკუღმართებებს. შესაბამისად რიზის არგუმენტი.

გუსტავ რადბრუხის ფორმულის თანახმად, კონფლიქტი პოზიტიურ სამართალსა და სამართლიანობას შორის იმაგვარად წყდება, რომ პოზიტიურ სამართალს, განსაკუთრებით სახელმწიფო კანონს, მამინაც კი უპირატესობა აქვს, როცა მისი მოქარისი უსამართლოა, „თუკი კანონის დაპირისპირებამ სამართლიანობასთან არ მიიღწია ისეთ აუტანელ ზღვარს, რომ კანონი, რომელიც „უსამართლო სამართალი“ სამართლიანობას უარყოფს.“¹²⁴ სამართლიანობის კრიტიკიკურად რადბრუხი იღებს ადამიანისა და მოქალაქის უფლებათა ტრადიციებიდან, უწინარესად თანასწორობის პრინციპიდან.

კრლეს მიხედვით, აუცილებელი ურთიერთკავშირი სამართლებრივ გადადებულებასა და მორალურ გადადებულებას შორის იმაგვარა, რომ პოზიტიური სამართლის განხორციელება აუცილებელია, თუკი სამართალი ზოგადად და უმთავრესად ზემოქანობას უწყებს ანგარიშს.¹²⁵

36. გერმანიის ფედერალურმა უმაღლესმა სასამართლომ და ფედერალურმა კონსტიტუციურმა სასამართლომ რადბრუხის სეული ფორმულა მრავალ პრინციპულ გადაწყვეტილებაში გამოიყენეს, მაგ. ფედერალური სასამართლის 1968 წლის გადაწყვეტილება მოქალაქეების შესახებ. მასში აღაპარი იყო სამართლის ნამდვილობაზე, კერძოდ კი 1941 წლის 25 ნოემბრის მოქალაქეების კანონის შესახებ მე-11 დადგენილების სამართლებრივ ხასიათზე, რომლითაც ემგვრებულა უბრალებს, რასობრივი საფუძვლებიდან გამომდინარე, გერმანიის მოქალაქეობა ჩამოერთვათ. ამ გა-
¹²⁴ G. Radbruch, Rechtsphilosophie, Heidelberg, 1973, p. 339-350.
¹²⁵ O. Kriele, Recht und praktische Vernunft, 1979, Kap. 5.

დაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილის 1-3 თეზისი ასეთია:
1. ნაციონალურ-სოციალისტური „სამართლის“ წორმებს შეიძლება სამართლის ნამდვილობაზე უარი ეთქვას, თუკი ისინი სამართლიანობის ფუნდამენტურ პრინციპებს ცნობენ ანაღმდეგებიან, რომ მოსამართლე, რომელსაც ისინი უსამართლოდ უწყებინა, ანდა მათი სამართლებრივი შედეგის ცნობა სურდა, მათ სამართლის ნაცლება უსამართლობად მიიჩნევიან.
2. შეთქმულად დადგენილებაში სამართლიანობისადმი დაპირისპირებამ ისეთ აუტანელ ზღვარს მიიღწია, რომ თავიდანვე ბათილად უნდა ყოფილიყო მიჩნეული;
3. ორობელ დაკანონებული უსამართლობა, რომელიც სამართლის ფუნდამენტურ პრინციპებს აშკარად ხელყოფს, არ იქცევა სამართლად იმის გამო, რომ იგი გამოყენებულა ანდა დაცულა იქნა.

37. თანამედროვეთაგან სამართლის ცნების ავტორიტეტული შეკლევარი რალფ დრაიერი მიიჩნევს: ამ ცნების კვლევისას მე გამოვიყენე იმ თეზიდან, რომ სამართლის დოგმატიკა კლინა და სამართლის თეორიამ, შესაბამისად აქვს, უნდა გასამართლოს უპირატესად მოსამართლეზე ორიენტირებული დისციპლინა. უმთავრესი უპირატესად მოსამართლეზე ორიენტირებული მოთ, კრახებს შემთხვევაში, შენიშვნასა და შესწორებას იმისათვის - გვ.)

ველა მოსამართლეს მეტ-ნაკლები სიცხადით აქვს სამართლის ცნება წარმოდგენილი. სამართლის თეორიის ამოცანაა, რომ იგი შეიქმნოს და გამოიკლიოს. სამართალი მოსამართლისათვის არის ნორმათა ერთობლობა, რომელთა მიხედვითაც იგი კაზუსებს წყვეტს. ეს ნიშნავს, მოსამართლისათვის სამართლის ცნება არის არა ემპირიული, არამედ ნორმატიული. იგი განსაზღვრავს კრიტერიუმებს, რომელთა მიხედვითაც სამართალი ახდენს ნორმის, როგორც ასეთის, იდენტიფიკაციას, წორმის, რომელიც იმ სამართლის სისტემაში, რომელსაც სამართალი ემპირიულად იმ სამართლის სისტემაში, რომელსაც ამგვარად, სამართლებრივად საეალებულია. მართალია, მოსამართლე არ იცნობს განსხვავებას „სამართლის, როგორც ის არის“, და „სამართალი, როგორც ის უნდა იყოს“ შორის. ანუ მოსამართლისეული სამართლის ცნება არის სამართლებრივად მოქმედი სამართლის ცნება, იგი სამართლებრივ ნამდვილობაში დევს მოსამართლეთათვის, ისევე როგორც ყველა იურიტიკოსათ.

იყენებენ ჩვეულებრივ სასამართლოები. ვარკვეული კლასისათვის, თუნდაც სახელმწიფო ჩინონიკებისათვის, პრივილეგიების დანერგვა მათი განსაკუთრებულ რეჟიმზე ჩაყენება ეწინააღმდეგება კანონის წინაშე თანასწორობასა და ერთი კანონისადმი მორჩილებას. ჩვენთან ვიდრე თანამედროვეების პირი, პირველი მინისტრით დაწინაურებული და გადასახადების ამერფთი დამთავრებული, ექვემდებარება ისეთსავე პასუხისმგებლობას, როგორც რიგითი მოქალაქე. სამართლის ბატონობის იდეა გულისხმობს იმას, რომ მთელ ერზე ერთი კანონი უნდა იქონიებდეს, რომელიც არ არის დამოკიდებული დროსა და ადგილზე. ამდენად, აქამდე გამოხდინარე, ფრანგული droit administratif ინკლუსივისათვის გაუგებარია. საფრანგეთში, ისევე როგორც სხვა კონტინენტურ სამართლის ქვეყნებში, ჩინონიკები არ ექვემდებარებიან ჩვეულებრივ კანონებს, ისინი ექვემდებარებიან ადმინისტრაციულ სამართალს, რომელსაც იყენებენ ადმინისტრაციული დაწესებულებების¹⁷⁷ თუმცა აღდგინების ასეთი კონტრასტი შეზღუდულია და ინკლუსურ სამართალზე მიმდინარეობს ადმინისტრაციული ელემენტების გამოცალკევების ტენდენცია.

2. საჯარი და კერძო სამართლის გამიჯვნის თანამედროვე მნიშვნელობა

ქართული სამართალი რომანულ-გერმანული სამართლის სისტემის მსგავსად იყოფა საჯარო (jus publicum) და კერძო (jus privatum ან jus civile) მართლმსაჯობად. საჯარო სამართლის სფეროს განეკუთვნება: საკონსტიტუციო და საერთაშორისო სამართალი, ადმინისტრაციული სამართალი, სისხლის სამართალი, საბაჟო, სავადა-სახადო და პროცესუალური კანონმდებლობა; კერძო სამართლის სფეროს ტრადიციულად მიეკუთვნება სამოქალაქო სამართალი და საკონორაციო სამართალი. თანამედროვე პირობებში ამგვარმა დაყოფამ პრაქტიკული მნიშვნელობა შეინარჩუნა იურიდიული ფაქტების კლასიფიკაციისა და მართლმსაჯულების გუნთ განსაზღვრისათვის.

¹⁷⁷ Дакси, Основы конституционного права Англии, Москва, 1907, 33.

ადმინისტრაციული ორგანო ფლობს კანონით ზუსტად განსაზღვრულ საცილურ უფლებამოსილებას, მაშინ როდესაც ფინანსური და კერძო სამართლის იურიდიული პირები უფლებამოსილი არიან, განახორციელონ კანონით აუკრძალავი ნებისმიერი მოქმედება. ადმინისტრაციული ორგანო შეუძლია კანონიერების პრინციპისა და სახელმწიფოებრივი ინტერესების დაცვით, მასზე არ კრძალდება კერძო სამართალი გათვალისწინებული ნების ავტონომიურობის პრინციპი. სწორედ ამ ფუნქციონირების განსხვავებების გამო ევრ ხერხდება საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ჩაყენება კერძო პირების მსგავს საერთო სამოქალაქო სამართლებრივ რეჟიმში. ამიტომ უცილებელი ხდება საჯარო სამართლის იურიდიულ პირთა საქმიანობისათვის სპეციფიკური რეჟიმის შემოღება.

ადმინისტრაციული სამართალი ადმინისტრაციის საქმიანობის მარკვეული ნების სამართალია. გავრცელებული თვალსაზრისით, ადმინისტრაციული სამართალი არსებობს მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც იმ ნორმათა ერთობლიობა თავის არსით განსხვავდება კერძო პირებს შორის ურთიერთობებში გამოყენებული ნორმებისაგან. ფაქტია, რომ მხოლოდ კერძო სამართალი ვერ ფრავს ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობასა და მასთან დაკავშირებული ურთიერთობების სიერცეს, დამატებით აუცილებელი ხდება საცილურისათვის კანონები, მაგ.: ადმინისტრაციული ორგანოს განსაზღვრისათვის, მისი პრეროგატივების რეგამენტაციისათვის, რომელსაც მხოლოდ საჯარო სამართლის იურიდიული პირები ფლობენ. საჯარო სამართლის იურიდიული პირების განსაზღვრისათვის, მკვრამ შეიძლება აღმოჩნდეს ისეც, რომ ადმინისტრაციული ურთიერთობებში კერძო სამართალი გახდეს ნუსი, ხოლო საცილური კანონები გამოხალკოს.

შეიძლება ითქვას, რომ ადმინისტრაციული სამართლის იურიდიული პირების რეგამენტაცია საჯარი და კერძო სამართლებრივი ურთიერთობების რეგამენტაციისათვის საკმარისი არ არის. კომდექსის 1-ლი მუხლის მიხედვით, საჯარო სამართლის იურიდიული პირები არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციული სამართლის იურიდიული პირების გამოყენება საჭიროების შემთხვევაში. საჯარო სამართლის იურიდიული პირების გამოყენება საჭიროების შემთხვევაში, საჯარო სამართლის იურიდიული პირების გამოყენება საჭიროების შემთხვევაში, საჯარო სამართლის იურიდიული პირების გამოყენება საჭიროების შემთხვევაში.

ამგვარად, გავრცელებული მოსაზრებით, ადმინისტრაციული სამართლებრივი რეგამენტაცია ზრგადად არის არა ასრებითად სხვა, არამედ გამოხალკისების ერთობლიობა კერძო სამართლის

მიერ სამართლებრივი ურთიერთობების რეგამენტაციაში. მოუხედავად ამისა, მრავალი ფუნქციონირებისათვის და განსხვავების გამო, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ადმინისტრაციული სამართალი სამოქალაქო სამართლისაგან განსხვავებული საცილური დარგია. ადმინისტრაციული სამართალი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს „კერძო მმართველობის“ საშუალებად, რომელიც ინიკვეთს კერძო სამართლის ნორმების გამოყენებას. პრაქტიკულ თვალსაზრისით, კერძო მმართველობა ადმინისტრაციული საქმიანობის განხორციელების ერთ-ერთი სახეობაა. ადმინისტრაციული სამართალი თავის თავში იტევს ორ სფეროს: საჯარო სამართალსა და კერძო სამართალს (კერძო სამართლის იმ ნორმათა ერთობლიობას, რომლებიც გამოყენდება საჯარო მმართველობაში და რომელიც ასრულებს დამხმარე როლს ადმინისტრაციის მიერ საჯარო ფუნქციის განხორციელებაში).

საფრანგეთის 1958 წლის კონსტიტუციამ დააფუძნა პრეზუმცია - ნებისმიერ საჯარო სახელმწიფოებრივ საქმიანობაზე აქვს ადმინისტრაციული ხასიათი, თუ სხვა რეჟიმის არსებობა არ დადგინდება (საკანონმდებლო, სასამართლო განსახლებული საქმიანობის სახეობასთან დაკავშირებით). აქედან გამომდინარე: ადმინისტრაციული რეჟიმი - ეს არის სამართლის სპეციფიკური რეჟიმი, რომელიც არეგულირებს სახელმწიფოსა და საჯარო იურიდიული პირების საქმიანობას.

მმართველობა არის სახელმწიფოსა და საჯარო იურიდიული პირების მოქმედებათა ერთობლიობა, რომელიც მრავალი საცილური ფუნქციის გამო არ ეკუთვნის სხვა რეჟიმს, გარდა ადმინისტრაციულისა.

ადმინისტრაციული სამართალი არის საჯარო ხელისუფლების საერთო სამართალი. საფრანგეთში დებულებამ ადმინისტრაციული სამართლის ავტონომიის შესახებ მკვეერი ფორმულირება პირველად მიიღო 1873 წელს ცნობილ გადაწყვეტილებაში ბლანკოს საქმეზე. მართალია, ეს გადაწყვეტილება გულისხმობდა მხოლოდ ნორმებს, რომლებიც შეეხებოდა ადმინისტრაციის პასუხისმგებლობას, მისი ფორმულირებები გავრცელდა მთლიანად ადმინისტრაციულ სამართალზე:

„პასუხისმგებლობა, რომელიც ეკისრება სახელმწიფოს, საჯარო სამსახურში მომუშავე პირების მიერ კერძო პირებისათვის მიყენებული ზიანის გამო არ შეიძლება რეგულირებულ იქნეს სამოქალაქო კოდექსის ნორმებით, რომლებიც დადგენილია კერძო პირთა ურთიერთობებისათვის...“

ანალოგიურა, სამოქალაქო კოდექსის ნორმები, რომლებიც

გაორიგებებს მიეკუთვნება, არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ადმინისტრაციული ხელშეკრულებების მიმართ. ფუნქციონირებისათვის, რომ „კანონიერად დადებული შეთანხმებები იკავებენ პრინციპული მათთვის, ვინც ისინი დადო“, არ გამოიყენება ადმინისტრაციული ხელშეკრულებების მიმართ, რომლებიც, პირიქით, ვარკვეულ პირობებში შეიძლება ცალმხრივი ნუსით შეცვალოს ადმინისტრაციამ. იმ კონტრასტით, რომელიც შეადგენს ადმინისტრაციული სამართლის იურიდიული პირების საცილურ პრინციპებს (განუსხვიებლობა, განუყოფლობა) და პრინციპულად განსხვავებულია სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი საცილურების მარკვეული ნორმებისაგან. ადმინისტრაციული ორგანო არ არის უფლებამოსილი, თავისი შეხედულებით გაასხვიოს ქონება, ისარკვევოს სახელშეკრულები ავტონომიით, აღმსარებლები გადარკვევოს სახელშეკრულებების მთელი თეორია სრულიად ორიგინალურა და ანალოგი არ მოუძებნება კერძო სამართალში.

ადმინისტრაციული სამართლის სრულ ავტონომიურობას ბეჭდონი ექვემდებარება ადმინისტრაციული მოსამართლე ვალის. ადმინისტრაციული მოსამართლე ვალის განსახლებულია კერძო სამართლის კოდექსისა და კანონებში მოცემული ნორმების გამოყენება უფრო მრავალმხრივია, ვიდრე საკუთრივ ადმინისტრაციული სამართლისა: ამიტომ ტრადიციული წარმოდგენა ადმინისტრაციული სამართლის ავტონომიურობაზე, რომელიც „მთლიანად“ განსხვავებულია კერძო სამართლისაგან, ხდება ძალზე სადავო.

სანიხალმდეგ მოსაზრებას აყალიბებს ევდელი, რომლის მიხედვით, ადმინისტრაციული რეჟიმი - საჯარო ხელისუფლების საერთო სამართლის რეჟიმი - შეიცავს შემდეგ ძირითად პრინციპებს:

პირველი - ადმინისტრაციული მოსამართლე ვალის სამართლის გამიჯვნის პრინციპი, განსაზღვრავს იმ საკითხთა ნრეს, რომლებიც არ შეეხება საერთო სამოქალაქო სამართლის იურისდიქციამ და მიეკუთვნება ადმინისტრაციული მოსამართლის იურისდიქციის ფარგლებს;

მეორე პრინციპი შეეხება ადმინისტრაციული აქტების განსაკუთრებულ რეჟიმს, ერთი მხრით, ადმინისტრაციული ფლობს აღმსარებლები გადაწყვეტილების მიღების უფლებას, ე.ი. ცალმხრივი ნუსით გამოსცემს ნორმატულ აქტებს, რომლებიც წარმოშობენ სამართლებრივ შედეგებს იმ კერძო პირთა თანხმობის გარეშე, რომელთაც ისინი უნებსებენ ვალდებულებებს. სხვა

მხარეთა უფლებრივი თანასწორობის პრინციპზე დაფუძნებული, რაც პირიპირადად სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობების არსებობას გულისხმობს და ითვალისწინებს იურიდიულ თანასწორობას სამოქალაქო ბრუნვის სუბიექტებს შორის, მათ კონკრეტულად მოქალაქეობას, მათი მხრივ ინიციატივის გამოქვეყნებას, გარეშე პირთა ჩარევით მათ საქმიანობაში. ამით სამოქალაქო ქონება ურთიერთობა ემყარება საგადასახადო, საფინანსო და ადმინისტრაციულ დაქვემდებარებაზე დამყარებულ ქონებრივ ურთიერთობებს, რომლებზეც ეს კოდექსი არ ვრცელდება.¹⁷⁸

სამართლისპირი პოზიცია გააჩნია საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის - კოდექსის მიხედვით, ადმინისტრაციული გარეგნება არის როგორც სამოქალაქო-სამართლებრივი, ისე ყველა სხვა გარეგნება, რომელშიც ადმინისტრაციული ორგანო მხარედ არის წარმოდგენილი, მიუხედავად კონტრაქტის უნიკალური ან სტატუსისა. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადებული აქტები გარეგნება რომელიც ემსახურება საჯარო მიზნებს ითვლება ადმინისტრაციული გარეგნებად, მაგრამ სახელი არ გულისხმობს, რომ ამ გარეგნებათა მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს მხოლოდ ადმინისტრაციული სამართლის ნორმები. კერძო-სამართლებრივ ურთიერთობებში სახელმწიფო მონაწილეობის და მოქმედების რიგ გარეგნებაში სამართლის სუბიექტი ამ ურთიერთობებში იგი წილიანად თანასწორია მეორე მხარისა (თუნდაც მეორე მხარე მოქალაქე იყოს) და მას არ შეიძლება რაიმე პრივილეგია დაუზღუდოს მის მიუხედავად ამისა, ახალი ადმინისტრაციული კანონმდებლობის მიხედვით, თუკი ადმინისტრაციული ორგანო დებს გარეგნებას, გარეგნებასთან დაკავშირებით წარმოიშობა დაგასამართლომ ან უკლებლად უნდა განიხილოს ადმინისტრაციული კანონმდებლობის ნორმების გათვალისწინებით.¹⁷⁹

მეც, საბურთალოს გამგეობამ სარჩულით მიმართა რაიონულ სასამართლოს და მოითხოვა ბინის ფართობი ა. და გ. მარგალიტის უფლებდაკარგული პირებზე ცნობა. სარჩულის დაგმობის შემდეგ მარგალიტის კონტრაქტი, ნიჭი, ობოლის, 1999, 29 ადგილი, ადგილი/ინტერ/კონტრაქტი (რეგ.) საბურთალოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის კონტრაქტი, ობოლის, 2002, 16, 178.

¹⁷⁸ ჯორჯიანა, ახლანდელი/ინტერ/კონტრაქტი (რეგ.) საბურთალოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის კონტრაქტი, ნიჭი, ობოლის, 1999, 29 ადგილი, ადგილი/ინტერ/კონტრაქტი (რეგ.) საბურთალოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის კონტრაქტი, ობოლის, 2002, 16, 178.

ბის ორგანოს შირიანი დადებული გარეგნება ადმინისტრაციულ გარეგნებად ჩათვალა და დაუქვემდებარა ადმინისტრაციულ განსჯადობას;

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიისა და საექიმო საზოგადოებას „ეი-ეს თელასი“ შირიანი მოქმედება ზეპირი ხელშეკრულებით დადებული თანახმადაც, „ეი-ეს თელასი“ აკადემიის ანგარიშს დაუქვემდებარა, ხოლო ეს უსაქონლო უბიდაც მას მომხმარებელი ელექტროენერჯის ღირებულებას. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიამ სარჩული აღერა მომხმარებელი - საექიმო საზოგადოება „ეი-ეს თელასის“ მიმართ, რომლისაც მოითხოვა, სასამართლოს ბათილად ექნა „ეი-ეს თელასის“ 2002 წლის 29 იანვრის აქტი შეცდომით აკადემიის მიერ მომხმარებელი ელექტროენერჯის სარჩული არ დაემოქმედებინა თაობაზე. რაიონულმა სასამართლომ ბუღალტრული დოკუმენტაციის საფუძველზე დააკავშირა სასამართლომ ადმინისტრაციული ქალაქი ურთიერთობა და საქმე განსახილველად გადასცა ამავე სასამართლოს სამოქალაქო, სამედიცინო და გაციტრების საქმეთა მინისტრატის მხრივ, სამოქალაქო პალატა არ დაეთანხმა ადამიანთა ურთიერთობის განსახილველად და განსჯადობის ქართული უზენაესი სასამართლოს, იმ მიზეზით, რომ არ ეთანხმებოდა ადმინისტრაციულ პალატას დავის სამოქალაქო ურთიერთობაზე მინიჭების შესახებ, შემდეგ გარემოებათა გამო: ვინაიდან რომ სასამართლოს აკადემიის სამოქალაქო ორგანიზაცია და საჯარო-სამართლოს იურიდიული პირი, მის მიერ დადებული გარეგნება ამიტომ და ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ნუსხით ადმინისტრაციულ სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს.

სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სასამართლოების შირიანი წარმოშობის დავების თაობაზე გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს უზენაესი სასამართლო, თუცა სასამართლო პრეტორი ექვემდებარება არ შეიძლება ჩამოყალიბებულად ჩაითვალოს. ამის საფუძველზე გადასჯადობა ორი-ერთი გველზე უფრო თვალისწინება ადამიანის სასამართლო პრაქტიკას.

სახელმწიფო ქონების მართვის სამმართველომ სარჩული აღერა კომპერატოვ „ნობაისი“ მიმართ და მოითხოვა სასამართლოს რეგისტრაციის შესახებ სასამართლოს დადგინების გაუქმება და მისთვის გადაცემული სახელმწიფო ქონების დაბრუნება საბურთალოს სასამართლომ გაერთიანებისათვის. რაიონულმა სასამართლომ სარ-

ჩელი არ დაემოქმედებინა უსაფუძვლობის გამო. ობოლის სახელის სასამართლოს სამოქალაქო, სამედიცინო და გაციტრების საქმეთა პალატის მიერ გაუქმდა გასაჩივრებელი გადაწყვეტილება და ახალი გადაწყვეტილებით დაკავშირებული ქონების მართვის სამმართველოს სარჩული, ეს გადაწყვეტილება კომპერატოვს ცნობილია¹⁸⁰; თავის მხრივ, გაასაჩივრა უზენაესი სასამართლოს, რომელიც გაუქმდა გადაწყვეტილება და საქმე განსახილველად დაუბრუნა ადმინისტრაციული სამართლისა და საგადასახადო საქმეთა სასამართლო პალატას განსჯადობით. თავის მხრივ, ადმინისტრაციული სამართალი არ დაეთანხმა განსახილველ დავის ადმინისტრაციული პალატისა და სასამართლომ დაიბრუნა უზენაესი სასამართლოს შემდეგ საფუძველზე მოითხოვით: - ადმინისტრაციულმა პალატამ არ გაიზარა მოსაზრება, რომ, რადგანაც საქმეში მხარედ მიანიჭეს ადმინისტრაციული ორგანო, ამის გამო დავა უნდა დაიბრუნოს ადმინისტრაციულად და, შესაბამისად, მისი გადაწყვეტა უნდა მიხედეს ადმინისტრაციული ნუსხით. ადმინისტრაციული სამართლის კოდექსის თანახმად, ადმინისტრაციული ნუსხით განიხილება დავები, გამოდინარე ადმინისტრაციული კანონმდებლობიდან, ანუ ამ ურთიერთობის წარმოშობის საფუძველზე უნდა იყოს ადმინისტრაციული კანონმდებლობა. ადმინისტრაციული პალატის არგუმენტაციით, მოითხოვა სასამართლომ შირიანი განსჯადობის დღეებზე გადასახილველად ურთიერთობებზე, იმ კანონმდებლობაზე სადაც დაკავშირებული ეს ურთიერთობა და სწორედ ეს დღეებზეც განსჯადობის დავის ადმინისტრაციული საქმეთა კაბეტირების, რაც იმთავითვე გამოიწვევა სუბიექტების მიხედვით დავების, კლასიფიკაციის. დებულება, რომ, თუ მხარე წარმოადგინა ადმინისტრაციული ორგანოს, საქმე უნდა ჩაითვალოს ადმინისტრაციულად, არ შეესაბამება თავად ადმინისტრაციული კანონმდებლობის. ადმინისტრაციული პალატის განსახილველად, რომ სამოქალაქო სამართლის კოდექსით სამოქალაქო საქმეთა განსახილველად სამართლებრივ ურთიერთობებს და არ ადგენს სუბიექტის ნიშნით დავის სამოქალაქო კატეგორიისთვის მსუფუნებას, კერძოდ, საქართველოს სამოქალაქო სამართლის კოდექსის მე-111, ა¹⁸¹ მუხლის თანახმად, სამოქალაქო სამართლის კანონმდებლობით დადგენილი ნუსხით სასამართლო განიხილება სამოქალაქო, საოჯახო, შრომის, სააღმკვამრელო, ბუნებრივი რესურსების გამოყენებისა და გარემოს დაცვის ურთიერთობებზე და წარმოშობის დავები, მოქალაქეებს, მოქალაქეებსა და იურიდიულ პირებს, აგრეთვე იურიდიულ პირებს შორის.¹⁸²

კონკრეტულად, განსახილველ საქმეში დავის საგანს წარმოად-

გენდა ორი მოთხოვნა: რაიონული სასამართლოს დადგენილება გაუქმება სასამართლოს რეგისტრაციის შესახებ, რომელიც მოიღობით მომხმარებელი შესახებ. კანონის საფუძველზე და თავისი ბუნებით სამოქალაქო-სამართლებრივი ხასიათისა; მეორე მოთხოვნა სამოქალაქო-სამართლებრივი ინსტიტუტისა და მოწინააღმდეგელობა ამ ნაშრომში კოდექსის 155-ე 169-ე მუხლებით შესაბამისად, დავა მით უმეტეს, ქონება კომპერატოვს მიღებული აქონდა არა ადმინისტრაციული აქტისა და ხელშეკრულების საფუძველზე, არამედ ბით.

საჯარო და კერძო სამართლის გამოყენების პრაქტიკული საჭიროებებიდან გამომდინარე მნიშვნელოვანი ხდება სამართლებრივი ურთიერთობების გამოყენების იმ კონტრეტულ დადგენა, რომელიც გამოყენებას შესაძლებელს გახდის პრაქტიკაში საჯარო და კერძო ურთიერთობების სწორი კლასიფიკაციის. აღნიშნული პრაქტიკა მდელია და სამართლის თეორიამ სხვადასხვა დროს გამოყენების განსხვავებული კონტრეტული და თეორიული შემუშავდა. საფრანგეთში საჯარო და კერძო სამართლის გამოყენების პრაქტიკის გადასახილველად შემუშავდა სპეციალური ორგანო - კონფლიქტების შესახებ ტრიბუნალი. რომელიც პარტიტულ საწყისზე კომპლექსურ სასამართლო თავისი ორგანიზაციის მინისტრის, სასამართლო სხდომებში მონაწილეობის მისაღებად, ამავე მიზნით სამ წარმომადგენელს აგზავნის სახელმწიფო საბჭო (ადმინისტრაციული საქმეთა განმარტული ორგანო), შემდეგ დაინიშნოს მოსამართლეები თავად ორგანო კდევ ორ ნევს. ორისდიქციის თაობაზე კონფლიქტის მოტივირება, როდესაც ადმინისტრაციული ხელისუფლება საერთო სასამართლოს ადმინისტრაციული ხელისუფლება საქმის ადმინისტრაციული ორისდიქციის ამოღების კუთვნილების მოტივირებით, ადმინისტრაციული ორისდიქციის სამართალი არ არის უფლებამოსილი, თავის მხრივ, სამოქალაქო სადიქციოდ ამოიღოს საქმე და ადმინისტრაციული ორისდიქციის კონფლიქტის განსჯადობის თაობაზე ნეგატიური, როდესაც განსახილველ საქმეს სამოქალაქო სასამართლოს განსჯადობა ადმინისტრაციული ორისდიქციის სასამართლო მიაკუთვნებს ადმინისტრაციული ორისდიქციის სასამართლოს განსჯადობა მიიჩნევის. საბოლოო გადაწყვეტილებებს ორისდიქციის საკითხზე იღებს სწორედ კონფლიქტების შესახებ ტრიბუნალი.

11. კერძო სამართალი – სისტემა იურიდიული დეცენტრალიზაციისა

სრულად სხვა ხერხს მიმართავს სამართალი იმ სფეროებში, რომლებიც მიეკუთვნება კერძო სამართალს. აქ სახელმწიფო ხელისუფლებამ თავის იკავებს ურთიერთობების უშუალო და ძალაუფლებრივ რეგულირებისაგან. აქ ის თავის თავს არ აყენებს ერთადერთი განმსაზღვრელი ცენტრის მფლობელობაში, პირიქით, ანაშტებს ასეთ რეგულირებას სხვა მრავალ პატარა ცენტრს, რომლებიც მოიაზრებიან როგორც დამოუკიდებელი სოციალური ერთეულები, როგორც სამართლის სუბიექტები. ასეთი სუბიექტები უმრავლეს შემთხვევაში არიან ცალკეული ინდივიდები – ადამიანები, უფრო მეტიც, სხვადასხვა ხელოვნური გაერთიანებები – კორპორაციები ან დანესებულებები, ე.წ. იურიდიული პირები, ყველა ეს პატარა ცენტრი ივრავდება საკუთარი ნებისა და საკუთარი ინიციატივის მატარებლად და სწორედ მათ ენიჭებათ ერთმანეთს შორის ორმხრივი ურთიერთობის რეგულირება. სახელმწიფო არ განსაზღვრავს ამ ურთიერთობებს თავის ნებითა და იძულებით, არამედ აქვს მხოლოდ იმ რეგანის პოზიცია, რომელიც იცავს იმას, რაც განსაზღვრულია სტატუსის მიერ. ის არ უბრძანებს კერძო პირს, გახდეს მესაკუთრე, მემკვიდრე ან შექმნას ოჯახი – ვეულებური ეს დამოკიდებულება თავად კერძო პირზე არ რამდენიმე კერძო პირზე; მაგრამ სახელმწიფო ხელისუფლება დაიცავს იმ ურთიერთობებს, რომლებიც დადგენილი იქნება კერძო პირების მიერ თავისი განსაზღვრული ნების, მხოლოდ რამდენიმე დანაკლისის შესაქვებამდე. მაგალითად, ანდერსის არ არსებობს შეზღუდვები ურთიერთობებს განსაზღვრავს კანონით მემკვიდრეობის თანმიმდევრობას. ამის გამო, კერძო სამართალი ნორმებს, ზოგადი წესის მხედვით, აქვთ არა იძულებითი, არამედ მხოლოდ სუბსიდიარული, შესებითი ხასიათი და შესაძლებელია გაუქმდეს და შეცვალოს კერძო განსაზღვრებები (fas dispositivum). ამის შედეგად სამოქალაქო უფლებები (ნორმები) არის მხოლოდ უფლებები, და არა ვალდებულებები. სუბიექტი, რომელსაც ისინი ეკუთვნიან, უფლებამოსილია, გამოიყენოს და უფლებამოსილია, არ გამოიყენოს უფლებათა განხორციელება არ არის არანაირი სამართლებრივი შეზღუდვა.

ამგვარად, თუკი საჯარო სამართალი არს ურთიერთობათა იურიდიული დეცენტრალიზაციის სისტემა, სამოქალაქო სამართალი, პირიქით, არის სისტემა იურიდიული დეცენტრალიზაციისა – ის თავისი არსებითი მოიცავს თავისი კოლესისთვის მრავალი

სახელმწიფო ორგანიზაციისაგან, ეს უკანასკნელი გამოდის კერძო სუბიექტის სახით, რომელსაც არ გააჩნია არანაირი ეპიკრატული ცალკეულ მოქალაქეთათვის შედარებით. ამიტომ ურთიერთობათა ბინის ყოველგვარეფიანს ვითარდება, ასე ვთქვათ, თანაწარმ და კეთილ ნებაზე დაყრდნობით, მხოლოდ მხარეთა შეთანხმებით და ე.წ., ასევე მყოფელის მოქალაქის ნებისა. უფრო მეტიც, ბინის გამოყვანილი და მყოფელი და მხოლოდ მხარეთა შეთანხმებით და ე.წ., ასევე მყოფელის მოქალაქის ნებისა. თეორიის ორმხრივი შეთანხმებით განსაზღვრავს ვალდებულებათა პირების, მათ შორის: ფასს, გადახდის თანმიმდევრობას, სანქციების ვალდებულებათა შესრულებებისა და ა.შ.

ამასთანავე, კიდევ ერთი არსებითი მომენტი მხარეთა ნებისა და ინტერესებით დადებული ხელშეკრულება ყველა პირობით, რომლებიც დამოუკიდებლად განსაზღვრულია მყოფელის და გამოყვანილის მიერ, ხდება იურიდიულად სავალდებულო დოკუმენტი. იურიდიულად იმდენად სავალდებულო, რამდენ პრინციპში არ ჩამოუყარდება კანონს.

სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, გამოყვანილის ვალდებულება უძრავი ქონება გადასცეს მყოფელს, შესრულებულად ითვლება ამ ქონების გადაცემის შემდეგ, თუ სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული ხელშეკრულებით. (ასეთ ნორმებს ეწოდებათ დისპოზიციური. კანონის ნორმა ამოქმედდება იმ შემთხვევაში, როდესაც ამ საკითხზე მხარეებს შორის არ არის შეთანხმება, აქ შეთანხმება კერძო პირებს შორის აღმოჩნდება კანონზე უფრო „ლიბერალური“ კი).¹⁴

13. დასკვნები

ჩვენ მიერ განხილული თითოეული თეორია, მიუხედავად ცალკეული ხარვეზისა, შეიცავს რაციონალურ მარცვლებს, რომელთა საფუძველზეც ეკუთვნება ზოგადი დასკვნა კერძო სამართლებრივი საწყისი თავისი არსით არის იდეალური იურიდიული წესრიგი, რომლის შესაბამისადაც ცალკეული პირი უფლებამოსილია, დამოუკიდებლად, ავტონომიურად, საკუთარი ნებით, სახელმწიფო ხელისუფლების გარეშე განსაზღვროს თავისი უფლებები იურიდიულად მიზნულად პირობები, ხოლო სახელმწიფო ხელისუფლების დანესებულებები, როგორც პარადოქსულიც არ უნდა იყოს, ვალდებული არიან, ცნონ და იძულებითი ძალით მხარი დაუჭირონ

¹⁴ Алексеев, Частное право, Москва, 2002, 8.

თვითგანმსაზღვრელი ცენტრის არსებობას. თუ საჯარო სამართალი არის სუბორდინაციის სისტემა, სამოქალაქო სამართალი არის კოორდინაციის სისტემა; თუკი პირველი არის ძალაუფლებისა და დაქვემდებარების სფერო, მეორე არის თავისუფლებისა და კერძო ინიციატივის სფერო.¹⁵

12. საჯარო სამართლის და კერძო სამართლის მრავალფეროვნება

სამართლის დაყოფა საჯარო და კერძო სფეროებად ატარებს არა მხოლოდ საკანონმდებლო ხასიათს, არამედ ეს დაყოფა კონცეპტუალური ხასიათისაა. იგი შეეხება სამართლის საფუძველებს, მის აფჯილას და როლს ადამიანთა ცხოვრებაში, მის განმსაზღვრელ ფასეულობებს. ამ მიზნით შეიძლება განხილულ იქნეს ორი მრავალფეროვნება:

პირველი – საჯაროსა და ურთიერთობები და მათი იურიდიული რეგულირება. გადასახადების გადახდა არის იმ მოქალაქეთა ვალდებულება, რომლებიც ფლობენ საკუთრებას. გადახდის ვალდებულება, მისი იფენობა და პირობები დადგენილია კანონით. ურთიერთობა გადასახადების გადახდის სფეროში იმპერატული ხასიათისაა: სურს თუ არა გადახდეს გადასახადების გადახდა, სურს თუ არა საჯარო-სახელი ინსპექციის, მისთვის შეუძლებელია არა თუ იმ პირებს გადახდისას – ამას იურიდიული რწმუნება არ გააჩნია. თუ აქვს პირს ქონება, რომელიც დაბეგრის ექვემდებარება – გადასახადის გადახდის ვალდებულება რწმუნება ავტომატურად, პირდაპირ „კანონის მიხედვით“. ამასთანავე, გადასახადების, მოქალაქეები თუ ორგანიზაციები რამე სახით გადასახადის გადახდის პირობებზე კერძო-სახელი შევადგენს ვერ მოახერხებენ, ამის უფლება მათ არ გააჩნიათ (პირიქითა, ამის თანხმებუ შეთანხმება სულადა მათ არ გააჩნიათ (პირიქითა, კანონისწინადადგევო ატქია, რომლისადად ინსპექციის მუშაკთან კანონისწინადადგევო ატქია, რომლისადად ბრალუღო იურიდიული პასუხმშებლობა). შუალედური მოქალაქე ბრალუღო იურიდიული გადახდა, გადასახადისაგან გათავისუფლება და ა.შ. შესაძლებელია მხოლოდ კანონის და კომპეტენტური თანამდებობის პირის დახმარებით.

მეორე შემთხვევა – მოქალაქის მიერ ბინის შესყიდვა. იურიდიული ურთიერთობები ამ სფეროში პრინციპულად განსხვავებულია, ვიდრე ურთიერთობები გადასახადების სფეროში. იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც მოქალაქე ბინას იყენებს მუნიციპალური

¹⁵ Pokrovskiy, Osnovnye problemy, grazhdanskogo prava, Moskva, 2002, 77.

ამ გადაწყვეტილებას და უზრუნველყოფს ყველა სადავო საკითხის გადაწყვეტა დამოუკიდებელი სასამართლოს მიერ.

სხვაგვარი ამოსავალი საწყისი ახასიათებს საჯარო სამართალს – ესაა, ზოგადად რომ ვთქვათ, ნესტიანი ძალაუფლება-დაქვემდებარება, ნესტიანი, რომლის შესაბამისადაც, პირი, რომელიც ძალაუფლებას ფლობს, უფლებამოსილია, ცალმხრივად და უშუალოდ განსაზღვროს სხვა პირთა (დაქვემდებარებულთა) მოქმედება და ამის შესაძლებელია (დაქვემდებარებულთა) მოქმედებების მიღობის სისტემა ვალდებულება, იძულებითი უზრუნველყოფის ხელისუფლების პრინციპებისა და მითითებების სრული და ზუსტი რეალიზაცია, ხოლო „ყველა სხვა“ პირი ვალდებულია, უპირობოდ დაემორჩილოს მას. საჯარო სამართლის მიზანობის გამოხატება ფორმულია: იურიდიული ვალდებულებები + იურიდიული პასუხისმგებლობა; კერძო სამართალი – სუბიექტური უფლებები + იურიდიული გარანტიები. უფრო კონკრეტულად, სამართლებრივი ურთიერთობებისაგან, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო, ერთი მხრივ, წარმოადგენს მხარეს ამ ურთიერთობაში და მეორე მხრივ, ახორციელებს საჯაროსამსახურებრივ მისიას (ფუნქციას). საჯაროსამსახურებრივი ფუნქციის განხორციელება სახეზეა, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო ახორციელებს ადმინისტრაციული კანონმდებლობით გათვალისწინებულ და რეგულირებად მოქმედებას.

ადმინისტრაციული სამართალი, სამართლის სხვა დარგებთან შედარებით, პროდროულად შეიცავს კოდეფიციაციისა და პრეცედენტულობის ელემენტებს, განსაკუთრებით რთულია განსჯადობის შესახებ ნორმების რიცხვი. შესაბამისად, სამოქალაქო სამართლის განუწყვეტელ დინამიკაში. შესაბამისად, სამოქალაქო სამართლისა და ადმინისტრაციული სამართლის კონსტრუქციის, რეგულირების სფეროს განსაზღვროს და მათი ურთიერთგამყვინისათვის თვით-და მრატქია ურთიერთგამყვინისათვის.

¹⁴ Алексеев, Частное право, Москва, 2002, 8.

რეპატრიანტების ქვეშა, რაც ამ შემთხვევაში წარმოადგენს საჯარო სამსახურის მიზანს.

ამგვარად საჯარო სამსახურის მიზანი განისაზღვრება ამ სიტყვის ენით გაგებით. აუცილებელია, რომ საჯარო სამსახურის განხორციელება დაევალოს კერძო პირს.

ბ) საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ დადებული ხელშეკრულება საჯარო სამსახურთან მისი მიმართების მიუხედავად ადმინისტრაციულ ხასიათს ატარებს, თუ იგი შეიცავს საერთო სამართლის ფორმებიდან გამავალ პირობებს; ამ ფორმულას და ხუსტება ესაჭიროება.

1. რას წარმოადგენს "საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობები"? საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობებზე მიჩნეულ უნდა იქნას ხელშეკრულების ის პუნქტები, რომლებიც მიზნად ისახავენ მხარისათვის იმდენი უფლებებისა თუ ვალდებულებების მიზიდვას, რომლებიც სხვაგვარი თავისი ბუნებით, ვიდრე ისინი, რაიმეხნა მიღებაზეც სხვაგვარი თავისი მხარის მიტეხულ იქნას თავისუფლი თანხმობა სამოქალაქო თუ საჯარო კანონმდებლობის ფორმლებში, ან ეს პირობები თავისი ბუნებით განსხვავებულია იმათგან, რომლებიც შესაძლოა ჩანერგილი იქნას ანალოგიურ სამოქალაქო-სამართლებრივ ხელშეკრულებებში.

მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი რომელიც წარმოიშობა არის ის, საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი ხელშეკრულების ის პუნქტები, რომლებიც არ იღებს კერძოსამართლებრივ ხელშეკრულებებში იმპიტომ რომ ნებადართული არ არის კანონით, თუ მხოლოდ იმპიტომ, რომ ხელშეკრულების მხარეებს არ გააჩნიათ მისი მიმართების პრაქტიკა. უმრავლესი პუნქტები, რომლებსაც სასამართლო პრაქტიკა განიხილავს, რაიგორც საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობებს, არ წარმოადგენს არა კანონიერი კერძოსამართლებრივ ხელშეკრულებები, მაგრამ პრაქტიკაში ისინი არ გამოიყენება. ამგვარად, საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გადის "სადამსჯელო" პირობები, რომლებიც ითვალისწინებენ ადმინისტრაციის სასარგებლოდ ცალმხრივ შეწყვეტას, ისტრუქციების მიცემის უფლებამოსილებას, ესენი არ არის მანიცავდამიხე არაკანონიერი კერძოსამართლებრივ ხელშეკრულებებში, მაგრამ ვეხუდება უაღიურესად იმითად.

საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობები გულისხმობს მხარეთა დაქვემდებარებას საჯარო ხელისუფლების რეჟიმისადმი. ამ პირობების ხელშეკრულებით გათვალისწინების

ადმინისტრაციული და კერძოსამართლებრივი ხელშეკრულებების განსხვავება არ მოიცავს ხელშეკრულების ავტომატურად.

ა) ადმინისტრაციული ხელშეკრულება იდება როდესაც კონკრეტული შედეგად, რომლის გარკვეული ელემენტებისაც ცალმხრივი ხასიათით გააჩნიათ.

ბ) ადმინისტრაციის წარმომადგენელი, რომელსაც ხელშეკრულების დადების კომპეტენცია გააჩნია, ამისათვის სპეციალურად უნდა იყოს უფლებამოსილი.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Ветель, Административное право Франции, Москва, 1982, 218.

შემთხვევებში, მხარეებს ვეღარ გააკეთებენ დათქმას, რომ იგი მიუხედავად ამისა რჩება კერძოსამართლებრივ ხელშეკრულებად.

2. საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობები ხელშეკრულებას ადმინისტრაციულ ხასიათს ანიჭებს მანძინაც, თუ ამ ხელშეკრულებას კემპირი არ აქვს საჯარო ხელისუფლებასთან. ბუნებრივია ხელშეკრულება რომელიც შეიცავს საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობებს უპირველესად არის ადმინისტრაციული, მაშინაც კი თუ მას არ გააჩნია კერძო პირის მიერ საჯარო ხელისუფლების განხორციელების მიზანი. ამ შემთხვევაში თუ მიზანი ამგვარია, მაშინ საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობები ხდება ზედმეტი კრიტერიუმი. ეს ხელშეკრულება მოკლებულიც რომ იყოს საჯარო ხელისუფლებასთან კონკრეტული ურთიერთობის, ატარებს ადმინისტრაციულ ხასიათს, თუ იგი შეიცავს საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობებს. ამ თეორიის მიზნად აღმდგენებზეც ვაქვს, რომლებსაც მაშინ ნიათ რომ საერთო სამართლის ჩარჩოებიდან გამავალი პირობები ხელშეკრულებას ვერ მისცემენ ადმინისტრაციულ ხასიათს, თუ საქმე ეხება სამრეწველო და საავტომობილო ხასიათის საჯარო სამსახურის მიერ მათ კლიენტურასთან დადებულ ხელშეკრულებებს. (იხ. ვ. ვედელი, 98)

3. ადმინისტრაციული ხელშეკრულებები კანონის მიხედვით

ზემოთქმული ეხება ყველა ხელშეკრულებას, რომლებსაც არ გააჩნიათ კანონისმიერი კვალიფიკაცია. ზოგიერთ შემთხვევაში კანონმდებელმა თავად იზრუნა შეეცა ხელშეკრულებებისათვის გარკვეული ხასიათით: საჯარო ან კერძო გარეგნად მოახდინა მისი კვალიფიკაცია, რითაც დავის შემთხვევაში განსაზღვრა მისი იურისდიქცია. ამ შემთხვევაში, პრაქტიკაში გამოვინის კრიტერიუმების გამოყენება აღარ გვჭირდება, ვინაიდან ხელშეკრულების ხასიათის ფქსირება მოხდა თავად კანონის მიერ. მაგ. ფრანგული კანონმდებლობის მიხედვით, ადმინისტრაციული ხასიათისა: ხელშეკრულებები საზოგადოებრივი სამუშაოების წარმოების შესახებ, გარეგნები საჯარო სექტორის კუთვნილი ქონების გამოყენებისა და სახელმწიფოს კუთვნილი მინერალური რესურსების მიმართ. პირაქით, კანონის მიხედვით კერძოსამართლებრივი ხასიათი გააჩნია მუნიციპალური ქონების ქრავინობას, ამრის მომარაგებას და ა.შ.

პ ა რ ი XIII

კახუნის ამონხნის მეთოდია (საჯარო მართლებლობის სფეროში)

1. ადმინისტრაციული სამართლის სისტემა

ადმინისტრაციული სამართალი, როგორც საჯარო ხელისუფლების საქმიანობის მართვითი საშარალი ეფუძნება ითხ ძირითად პრინციპს: ესაა, უპირველესად, ადმინისტრაციული სამართლის ავტონომია, რაც მოიცავს მისი მოქმედების არეალის განსაზღვრას; ამის შემდგომ მოდის ადმინისტრაციული ორგანოებისა და ადმინისტრაციული საქმიანობის განხორციელების ფორმების, მათი სექციური საქმიანობის განხორციელება შეიძლება ითქვას რომ წარმოადგენს ადმინისტრაციის პრეროგატივას, მომდევნო ორი პრინციპი უკვე მისი ვალდებულებას: ესაა, კანონიერების პრინციპი და საჯარო ხელისუფლების ანგარიშვალდებულებას და პასუხისმგებლობის პრინციპი. თითოეული პრინციპი მთლიანად ადმინისტრაციული სისტემის ავტონომიურობისა და სექციურობის განსაზღვრელია. გარკვეული სამართალურთიერთობებზე ადმინისტრაციული იუსტიციის გავრცელებისას საწყისი ეტაპია იურისტიციის განსაზღვრის საკითხი.

2. ადმინისტრაციული სამართლის ავტონომია (როდის?)

ადმინისტრაციული და კერძოსამართლებრივი იურისდიქციის გამოყვანა, რომელიც განსაზღვრავს იმ საკითხთა წრეს, რომელიც არ შედის კერძო სამართლის იურისდიქციაში და წარმოადგენს ადმინისტრაციული სამართლის ფარგლებს, ეს პრინციპი განსაზღვრავს ადმინისტრაციული სამართლის გამოყვანის სფეროს. ადმინისტრაციული იუსტიციის იურისდიქციის განსაზღვრა წარმოადგენს ადმინისტრაციული სამართალურთიერთობის რეგულირების საწყის და ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ეტაპს, ვინაიდან განსჯადობის საკითხის არასწორი გადაწყვეტა შემდგომში იწვევს შედეგების ანულირებას.

ამიტომ, რომელი საკითხები ექვემდებარება კერძოსამართლებრივ და რომელი საკითხები ადმინისტრაციულ რეგულირებას, სა-

ძოდ აღმინისტრაციულ სამართალს სამოქალაქო სამართლისაგან
ნასესხები აქვს ამ დარგის ძირითადი ინსტიტუტები ხელშეკრულებები.
აღმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადებული ხელშეკრულებები
შესაძლებელია იყოს როგორც აღმინისტრაციულსამართლებრივი,
როგორც მინაშენ საჯაროსამართლებრივი (ქსაბამისად რეგულა-
ციურდება აღმინისტრაციული კანონმდებლობით), ასევე კერძო-
სამართლებრივი, რაც სამოქალაქო კოდექსის სფეროს წარმოად-
გენს.

თავისუფალია კი აღმინისტრაციული ორგანო თავისუფლად
აირჩიოს მოქმედების ფორმა? რეგულირებასა რომელი მიენიშოს
უპირატესოა აქტის გამოცემას თუ ხელშეკრულებას დადების?
გერმანიის ფედერალური აღმინისტრაციული სასამართლოს გან-
მარტებით, "ხელშეკრულება თავის ძალას არ კარგავს მხოლოდ
იმ შემთხვევაში, რომ აღმინისტრაციული ორგანოს სურდა საერთო მოქ-
მედობის მიზნის მიღწევა სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშე-
კრულების მეშვეობით. კანონი არ უნდა იყოს კომუნალური კერძო ან
გარკვეულ ფორმას, ამიტომ პრინციპში ის თავისუფალია კერძო ან
საჯარო სამართლის ფორმების გამოყენებაში, მის ნიშნულ მდგარი
ამოცანების განხორციელებისას. არც კონსტიტუციური და არც
სხვა კანონებიდან არ გამომდინარეობს დასკვნა, რომ აღმინის-
ტრაციულმა ორგანომ უნდა გადაიტვიტოს მის ნიშნულ მდგარი ამო-
ცანები, უპირატესად საჯარო სამართლის ფორმების მეშვეობით."
საქართველოს ზოგადი აღმინისტრაციული კოდექსის თანახ-
მად, "აღმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია კონკრეტულ
აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის, რომლის
ინდივიდუალურ აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამო-
ცემის გზით მოწესრიგების უფლებამოსილება მას კანონით აქვს
მინიჭებული, მონაწილეობის აღმინისტრაციული ხელშეკრულების
დადების გზით".

უნდა ითქვას, რომ თავის ბუნებიდან გამოდინარეობს რაო-
დენიმეობრივად აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები წინა-
შეაღწევიან აღმინისტრაციული ხელშეკრულებების
აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების კანონმდებლობის
დაკავშირებით, მეტწილად თანხმობა არსებობს იმ კრიტერიუ-
მების მიმართ, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს აღმინისტრაც-
იული-სამართლებრივი აქტი, კერძოდ იგი უნდა აკმაყოფილებდეს
ფორმალური და მატერიალური კანონიერების კრიტერიუმებს.
ფორმალური კანონიერების ნიშნები უპირატესად აღმი-
ნისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემული უნდა იყოს
უფლებამოსილი აღმინისტრაციული ორგანოს მიერ საკუთარი

კომპეტენციის ფარგლებში (ამ კრიტერიუმის დაუცველობა ინე-
ცეს აღმინისტრაციული აქტის არაა აქტად მიჩნევა; იგი გამო-
ცემული უნდა იყოს სათანადო აღმინისტრაციული წარმომადგენლის
წარმოებით გამოცემებით: მარტივი, ფორმალური ან საჯარო აღ-
მინისტრაციული კომპეტენციის დაუცველობა ინეცეს აქტის ბათი-
ლობას); უნდა გაიანდეს კანონით განსაზღვრული საკანონმდებლო
რეკვიზიტები(მაგ. გასაჩივრების უფლების განმარტების არ ქონა
აქტში ინეცეს კანონით დადგენილი გასაჩივრების ვადების
დადგენევა); აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუ-
თებულობა - მისი სამოქალაქო და აღმინისტრაციული ბუნების, რო-
მელიც გეგმობრება მისი კანონიერების გადამინიშნებაში;

მატერიალური კანონიერების ნიშნებიდან აღსანიშნავია გამო-
ცემული აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შესაბამისობა
ნორმატიული აქტების იერარქიის პრინციპთან, ზემდგომ ნორმა-
ტიულ აქტთან ნინააღმდეგობა ინეცეს მის ბათილობას; ამიტომ
ინდივიდუალური აღმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი სა-
გვალის საფუძველზე კანონის საფუძველზე და სახეზე უნდა იყოს
მისი შესაბამისობა კანონთან; მის გამოცემას საფუძველად შეიძლე-
ვა დაედოს ის მტკიცებულებები, რომლებიც სათანადოდ იქნა გა-
მოყენებული აღმინისტრაციული წარმომადგენლის მიერ კონკრეტულ
ხელშეკრულების არსებობისას ასევე უნდა მოხდეს დადგენილების
არსებული ვარიანტის საჯარო და კერძო ინტერესების ბალანსის
პროპორტიულობის ჩვენება.

4. კანონიერების პრინციპი (როგორ?)

კანონიერების პრინციპი, ერთის მხრივ, მოითხოვს აღმინის-
ტრაციული ორგანოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს კანონ-
თან შესაბამისობას, მეორეს მხრივ, აღმინისტრაციულ ორგანოს
ვალდებულებას პატივს სცეს და დაცვას ნორმები, მათ შორის მის
მიერ მიღებული ნორმებიც. კანონიერების პრინციპი "კანონი"
გაგებულ უნდა იქნას ძალიან ფართოდ, როგორც "სამართლის"
სინონიმი. კანონიერება გამოიხატება მოქმედ სამართალთან შესა-
ბამისობას და წარმოადგენს მოქმედ სამართალთან შესა-
ბამისობას და წარმოადგენს მოქმედ სამართალთან შესა-
ბამისობას. კანონიერების პრინციპი აღმინისტრაციისათვის მიმართება-
ში ადგენს ვალდებულებას, რომლის თანხმდაც აღმინისტრაციის
ვალდებულება იმოქმედოს სამართლის შესაბამისად.
კანონიერების პრინციპი გათვალისწინებულია საქართველოს
ზოგადი აღმინისტრაციული კოდექსის მე-5 მუხვით, უფლებამო-

სილებს განხორციელება კანონის საფუძველზე: აღმინისტრ-
აციული ორგანოს უფლება არა აქვს კანონმდებლობის მოთხოვნების
საწინააღმდეგოდ განხორციელოს რაიმე ქმედება; უფლებამოსი-
ლების გადაღებებით გამოცემულ აღმინისტრაციულ-სამართლებ-
რივი აქტს, აგრეთვე აღმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამო-
ცემულ ქმედებას არა აქვს ურთიერთობა ძალა და ბათილად
უნდა გამოცხადდეს. (ქვე უნდა ითქვას რომ, უფლებამოსილების
გადაღებებით აღმინისტრაციული აქტის გამოცემა არს არა ბა-
თილობის, არამედ მისი არაა აქტად მიჩნევის საფუძველზე; აუ-
ცილებელია აღნიშნული სერიოზული ლაქსების საფუძველზე; სა-
კანონმდებლო დონეზე). ამგვარად, ქართული კანონმდებლობის
მიერ "კანონიერების" პრინციპის გაგება უაკმაოდება აღმინის-
ტრაციული ორგანოს მიერ მის კომპეტენციის ფარგლებში მოქ-
მედებას, რაც როგორც ამ ტერმინის ეტიმოლოგია მიწმობს "კანონ-
იერების" ცნების შინაარსის მხოლოდ ერთ-ერთ შემთხვევით
კომპონენტად.

აღმინის უფლებათა ვეროპული კონვენციის განმარტების
თანამედროვე პრაქტიკა გამოყოფს "კანონიერების" ცნების ოთხ
ძირითად მნიშვნელობას: "კანონიერების" ცნებაზე მოითხოვბა,
გულისხმობს სამართლებრივი რეგულირების არსებობას (სხვის
არარსებობის საწინააღმდეგოდ). სასამართლო მიმართება გამო-
საყენებელი დებულების ფართო ინტერპრეტაციას ან ამატებს
საჯარო ხელისუფლების ვალდებულებების მიზლის გათვალისწი-
ლად სამართლებრივი ნორმები ამ ნორმათა ვეტიტურობისათვის. ყო-
ველი უფლების აღიარებას უნდა გააჩნდეს ნაციონალური კანონ-
მდებლობაში მისი რეალიზაციისათვის "საკმაოდ ეფექტური საპარ-
თალგამოყენებითი მექანიზმები".

მეორე, "კანონის" და "კანონიერებაზე" მოითხოვბა მოქმედა
მოითხოვდეს, ამა თუ იმ სფეროში სამართლებრივი რეგულირ-
ებას უნდა ქმნიდეს გარკვეული ხარისხობრივი მასშტაბებზე;
სახელმწიფო ორგანოთა ქმედება კანონს უნდა ეფუძნებოდეს, ამ
შემთხვევაში "კანონს" უნდა მიეცეს არა ტექნიკური განმარტე-
ბა, არამედ სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა სასამართლოს
ინტერპრეტაციით, საზოგადოებრივი ურთიერთობის მარტე-
ლორებელი ნებისმიერი სამართლებრივი ნორმა, უნდა იყოს ხელ-
მისაწვდომი, საკმაოდ ზუსტი და გასაგები, რათა მისი გამოყე-
ნება გაეხადოს გამოსაცნობი და გამჭვრეტელი. საქმეში "საფე-
თაში გაერთიანებული სამეფოს ნინააღმდეგ" ნათქვამია, რომ
"სამართლებრივი ბაზა უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, იმდენად
რომ მოქალაქემ შესძლოს ადეკვატური წარმოდგენის მიღება იმ

წესებზე, რომლებიც მოქმედებდა მის სიტუაციაში; ამას ვარდა,
სამართლებრივი ნორმა მხოლოდ მაშინ შეესაბამება "კანონს",
რომელიც შესაძლებლობას გვაძლევს შეუთანხმობა მას ჩვენი ქმე-
დებები; მოქალაქე უნდა შეძლოს შესაძლებლობა - თუ ეს საჭიროა
პროცესული კონსულტაციის დახმარებით - საკმაოდ ალბათობით
განმეორტოს კონკრეტული საქმის გარემოებებში თავისი მოქმედ-
ებათა შედეგები". აღიარებს რა პრაქტიკაში სამართლებრივი ნორ-
მების ამსოლუტური სისუსტით გამოყენების შეუძლებლობას, სა-
სამართლო განსაკუთრებით აღნიშნავს სახელმწიფო ორგანოთა
თვითნებობისაგან დაცვის ადეკვატური მექანიზმების შექმნის აუ-
ცილებლობას. ასეთია სახელმწიფო ორგანოთა გადაწყვეტილებე-
თა ვალდებულება განმარტონ თავისი მოქმედების მიზეზები. ამ შექა-
ნებულებას გათვალისწინებლობა, სახელმწიფო ორგანოთა ფართო
უფლებამოსილებას, რომელიც არაირი ფარგლებსა და შეზღუდ-
ებებს არ შეიცავს, არ არის რეგულამენტირებული სახელსუფლებო
უფლებამოსილებათა განხორციელების პროცესში, ყოველივე ეს
წარმოადგენს კონვენციით გათვალისწინებულ "კანონიერების"
of 2 August 1984, series A no.82 სამართლებრივი სახელმწიფოს
დოქტრინა გულისხმობს სახელმწიფო ორგანოთა თვითნებობის
შეზღუდვას, ვაიძულებს სახელმწიფო იფუნქციონიროს გარკვეუ-
ლი წესების შესაბამისად, რომელიც გამოხატული იქნება კონსტი-
ტუციის, კანონებისა და სხვა სამართლებრივი აქტების ფორმებში.

სახელმწიფო ორგანოთა მოქმედების "კანონიერება" შეიძლება
განმარტებულ იქნას სტრასბურგის სასამართლოს მიერ როგორც
სათანადოდ უფლებამოსილი განხორციელების პროცესში, ყოველივე ეს
ან ორგანოს სახელმწიფო სუბიექტის, კომპეტენტური პირის
და არა სამართლებრივი მოქმედება; ცნების ეს მიმართლება ეზე-
ბა არა სამართლებრივი ნორმების შინაარსს, არამედ სახელმწიფო
ორგანოთა მოქმედების მექანიზმებს ფაქტებით, მათი ეროვნული
სამართლის წესებთან და პროცედურებთან შესაბამისობის თვალ-
საზრისით. ამ უკუთხედს შესაძლებელია ვისაუბროთ "კანონიერე-
ბაზე", როგორც საჯარო ორგანოების ვალდებულებაზე დაცვან
კომპეტენციის ფარგლებში, ამისათვის ნაციონალური კანონმდებლო-
ბის ყველა სხვა ნუსხისა და პროცედურების შესაბამისად. ცნების
ამ მიმართულებას გააჩნია ორი ასპექტი: სახელმწიფო უნდა მოქ-
მედებდეს კომპეტენტური (უფლებამოსილი) ორგანოს სახით (სუ-

გადაწყვეტილების მომზადებისას, როგორც წესი, მისამართლო ისინი იმისკენ არიან მიდრეკილებილები, რომ საკმისი გაყენებისას პირისათვის საინტერესო იყოს გადაწყვეტილების ტექსტის კითხვა ან უკიდურეს შემთხვევაში იყოს იგი მაქსიმალურად ხელმისაწვდომი; გარდაუვალი კანონში გარკვეული რაოდენობის პრინციპული ცნებების გამოყენება, რაც დამახასიათებელია ნორმატიული ცნებებისათვის, მაგრამ რომლის თავიდან აცილებასაც იცდომილი გადაწყვეტილების წერის კარგი სტილია. კანონები არ იწერება ჩვეულებრივ სუბიექტური სალაპარაკო ენით, მაგრამ ეს არ ნიშნავს რომ მისამართლომ თავისი გადაწყვეტილება წერის ისე, რომ თერაპიულ როლს იკავოს ტექსტი.

როგორც ამერიკელი მისამართლო მიიჩნევენ, რაც უფრო მსუბუქი იქნება სასამართლო გადაწყვეტილების კითხვა, მით მეტია ვარაუდი იმისა, რომ იგი არ ნათქვამი იქნება მთლიანად მოახდენს ზეგავლენასაც. მიუხედავად იმისა რომ ელექტრონული ბაზის თანამედროვე სისტემები თვითურად ძვირის შესაძლებლობას იძლევა, მათგან ისეთი რომელიმე დაწერილია უფრო საინტერესოდ და დახვეწილად, აქვე დიდი შანსი მიიჭირონ მომავალი მისამართლებისა და მათი თანამშენებლის ურთიერთობა, ხოლო ზოგჯერ უფრო ფართო პუბლიკაც კი. მისამართლებს, როგორც წესი ეს მოსწონთ, მათ არ სურთ იყვნენ უსახური ბიურკრატიები. ეს მომენტები განსაზღვრის მთავალი მისამართლებისათვისაც, რომლებიც საშუალო გადაწყვეტის პრაქტიკას ამ სტადიაზე კახულების ამონისის სახით წააღებენ.

კახუსი (1)

ტელეკომპანია "პანორამას" საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის მიერ გაცემული ლიცენზიის თანახმად მიიღება რეგიონალური ტელემაუწყებლობის განხორციელების უფლება; ამავე ლიცენზიით გათვალისწინებული იქნა პირობა, რომ რეგიონალური მაუწყებლობა ტელეკომპანიის მიერ უნდა განხორციელდეს არა უკვირის 1 ნოსი ლიცენზიის გაცემიდან. ტელეკომპანიის მიერ 1 ნოსი ლიცენზიის შემდეგ არ მომზადდა რეგიონალური მაუწყებლობის განხორციელება, თუმცა როგორც შემოწმებით გარკვეა ტელეკომპანიამ გარკვეული სამუშაოები შეასრულა სალიცენზიო პირობების განხორციელებლად, მის მიერ შექმნილი იქნა სპეციალური ტექნიკა, მოწვეული იქნენ ოპერატორები და ა.შ. მაგრამ კომპანიაში შექმნილი ფინანსური კრიზისის გამო საქმე ბოლომდე ვერ იქნა მიყვანილი. ლიცენზიის გაცემიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ, კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის განცხადებით მიმართა სხვა ტელეკომპანიამ ნალეგური რეგიონალური მაუწყებლობის განხორციელებისათვის ლიცენზიის გაცემის მოთხოვნით. კომუნიკაციების ეროვნული კომისია დაინტერესდა რა ვადამ იქნებოდა შესაძლებელი ტელეკომპანია "პანორამას" მიერ რეგიონალური მაუწყებლობის დაწყება და მოითხოვა მისგან ამ საკითხზე საკუთარი მოსაზრებების და ლიცენზიით ნაკლები ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამადასტურებელი მტკიცებულების წარდგენა. ტელეკომპანია "პანორამას" მიერ კომისიაში წარდგენილი ინფორმაციაში ნათქვამია, რომ მას რეგიონალური მაუწყებლობის დასაწყებად დასჭირდება მინიმუმ კიდევ ერთი წელი. ამ ინფორმაციის მიღების შემდეგ კომისიამ მიიღო გადაწყვეტილება ტელეკომპანია "პანორამასათვის" მინიმალური ლიცენზიის გაუქმებისა და აღნიშნული ლიცენზიის მოკლებასზე აუქციონის გამოსცხადების შესახებ. აუქციონის დასრულების შემდეგ გამოვლინდა ლიცენზიის მფლობელი ახალი კომპანია.

კომისიის გადაწყვეტილებას სასამართლოში ასაჩივრებლად ტელეკომპანია "პანორამა", იგი ითხოვს მისთვის ლიცენზიის ჩამორთმევის ნაწილობრივ კომისიის გადაწყვეტილების გაუქმებას და ზიანის ანაზღაურებას. მას ასევე უკანონოდ მიჩნია კომისიის მხრიდან ახალი ადმინისტრაციული ნაწილების დაწყება, რასაც მოჰყვა მისთვის ჩამორთმული ლიცენზიის სხვა კომპანიისათვის გაცემა.

ცივილი, დასაბუთოთი სარჩელის დასაწყებაში და დასაბუთებულა. ასევე გადაწყვიტოთ, გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის მოქმედების საკითხი.

კახუსის ამონისა

1. უწყებრივი ქვემდებარეობა და განსჯადობა

ადმინისტრაციული სამართლის ადრინოშია განსაზღვრავს იმ საკითხთა წრეს, რომელიც არ შედის კერძო სამართლის იურიდიულობის და ნარმოადგენს ადმინისტრაციული სამართლის ფარგლებს. ეს პრინციპი განსაზღვრავს ადმინისტრაციული სამართლის გამოყენების სფეროს. ადმინისტრაციული იურისდიქციის იურიდიულობის განსაზღვრა ნარმოადგენს ადმინისტრაციული სამართლის იურიდიულობის რეგულირების საწყის და ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ეტაპს, ეინადან განსჯადობის საკითხის არსნორი გადაწყვეტა შემდგომში იწვევს შედეგების უპირობი ანელორებას. ამიტომ, რომელიც საკითხები ექვემდებარება კერძო სამართლებრივ და რომელიც ადმინისტრაციულ რეგულირებას, საჯარო და კერძო სფეროს გამოყენის კრიტერიუმების ცოდნა დავის წარმატებული გადაწყვეტის (კახუსის ამონისის) საინდიკატორია.

ადმინისტრაციული სფეროს განსაზღვრისათვის ცენტრალური მნიშვნელობა აქვს ადმინისტრაციული ორგანოს ფიციონისა. ადმინისტრაციული სამართლებრივი ურთიერთობის განსაზღვრისათვის საავადებულ ელემენტია ურთიერთობის ერთ-ერთ მხარეზე ადმინისტრაციული ორგანოს გამოხატვა. თუმცა ეს ელემენტიც არ ნარმოადგენს გადაწყვეტე ფაქტორს ურთიერთობის საჯარო სამართლებრივი ბუნებისათვის. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, სახელმწიფო ორგანოები კერძო სამართლებრივი ურთიერთობებში საქმიანობენ კერძო სამართლის იურიდიული პირის თანაბარი სტატუსით, მათი საქმიანობის ეს მხარე სამოქალაქო კოდექსის რეგულირების სფეროა. ადმინისტრაციული იურიდიულობის სფეროა ადმინისტრაციული ორგანოს არა ყველა საქმიანობა, არამედ მისი "საჯარო სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით განხორციელებული ქმედება".

ჩვენს მიერ განსახილველ შემთხვევაში, განსჯადობის საკითხის გადასაწყვეტად, უნდა განისაზღვროს ერთი მხრივ, საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის სამართლებრივი სტატუსი და მეორეს მხრივ, უნდა შევადგათ კახუსში აღწერილი ამ ორგანიზაციის სადავოდ მიჩნეული ქმედების სამართლებრივი ბუნება.

საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისია ნარმოადგენს საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს. იგი არის მულტიმომქმედი დამოუკიდებელი მარგვალრებელი ორგანი, რომელიც არ

ექვემდებარება არც ერთ სახელმწიფო უწყებას. "მაუწყებლობის შესახებ" საქართველოს კანონის თანახმად, კომისიის ფუნქციაა სალიცენზიო პირობების დადგენა აგრეთვე ლიცენზიების გაცემა, მოდიფიცირება, ლიცენზიების მოქმედების შეწყობა და განალება, ლიცენზიების გაუქმება. ამავე კანონის თანახმად, კომისია კანონმდებლობით დაფუძნებულია წესით, თავისი უფლებამოსილება ფარგლებში, იღებს (გამოსცემს) სამართლებრივ აქტებს. კომისიის სამართლებრივ აქტებს განეუფებება კომისიის დადგენილება, კომისიის გადაწყვეტილება და კომისიის თავმჯდომარის ბრძანება. კომისიის დადგენილება ნორმატიული სამართლებრივი აქტია, ხოლო კომისიის გადაწყვეტილება არის ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი, რომელიც მიიღება კანონმდებლობით კომისიისთვის მინიმალური უფლებამოსილების ფარგლებში. კომისიის სამართლებრივი აქტები შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ამგვარად, როგორც საქართველოს კანონმდებლობის ანალიზი ცხადყოფს, საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისია საჯარო სამართლის იურიდიული პირია, კანონმდებლობით მინიმალური აქვს საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების ფუნქცია და ამ სფეროში სარგებლობს ადმინისტრაციული აქტების გამოცემის უფლებამოსილებით, შესაბამისად იგი ადმინისტრაციული ორგანოა.

ჩვენს მიერ განსახილველ შემთხვევაში დავის საგანს წარმოადგენს საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის მიერ მულტიპლ გადაწყვეტილება-ინდივიდუალური ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტი სატელეკომუნიკაციო ლიცენზიის გაუქმების ნაწილობრივ, რაც ნარმოადგენს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საჯარო უფლებამოსილების განხორციელებას.

საქართველოს ადმინისტრაციული სამართლის კოდექსის მეორე მუხლი განსაზღვრავს ადმინისტრაციული სამართლის განსჯად საქმეებს, რომლის თანახმადაც, სასამართლოში ადმინისტრაციული დავის საგანი შეიძლება იყოს ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის შესაბამისობა საქართველოს კანონმდებლობასთან. დაინტერესებულ მხარე სასამართლოსაგან ითხოვს კომისიის ინდივიდუალური-ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტის გაუქმების კანონიერების შემოწმებას, რაც განსაზღვრავს კოდექს დავის საჯარო-სამართლებრივი ხასიათს, ეინადან დავის საგანია დამოუკიდებელი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების მიღებული ინდივიდუალური

IV. სარჩელის/შესაბამისი დასაბუთებულობა

1. მტკიცების ტერიორია

ზოგადი წესის თანახმად, მოსარჩელე ვალდებული დასაბუთებს თავისი სარჩელი და ნარადგინო შესაბამისი მტკიცებულებები. განსაზღვრულ შემთხვევაში მოქმედებს საქართველოს ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის 17-ე მუხლით გათვალისწინებული საგანმანათლებლო წესის, როლის თანახმად ცხადია, რომ სხვა არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არაა აქტად აღიარების, ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების შესახებ სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში, მტკიცების ტერიორია ექსტრენა ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელმაც გამოიცა ეს აქტი, როგორც კახულის ფაქტობრივი გარემოებებიდან ირკვევა. სარჩელის ავტორი უკანონოდ მიიჩნევა საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული ადმინისტრაციის დადანიშნულებას მისთვის მინიჭებული სტატუსით უკანონო კომუნიკაციის გაუქმებისა და შეზღუდვის მის სხვა კომუნიკაციების უკანონო კომისიის მიერ გამოცემული აქტის ფორმალური კანონიერების, მაგ. უნდა ეფიარდებოდეს, რომ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულ იქნა სათანადო ადმინისტრაციულ ნაწილებს ფორმის გამოყენებით. განსაკუთრებული შემთხვევაში კანონი ადმინისტრაციულ ორგანოსთან ითხოვს საჯარო ადმინისტრაციული ნაწილების გამოყენებას. ამ შემთხვევაში, როგორც კახულის ფაქტობრივი ირკვევა, მოსარჩელეს საჯარო მართალი გასაჩივრებული იასას არა ფორმალური, არამედ ფაქტობრივი კანონიერების ნიშნები. მოქმედებს უნდა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერ საფუძველი უნდა გადამწყვეტილი გადაწყვეტილების მიღებისას რამდენად მოქმედებდა იგი კანონის საფუძველზე და მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისობა კანონთან, მაგ. უნდა უზრუნველყოს გადაწყვეტილების დასაბუთებულობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში სასამართლო უფლებამოსილი იქნება დააკმაყოფილოს მოსარჩელის მოთხოვნა. სასამართლო განსახილველ შემთხვევაში გადაწყვეტილების გამოტანისას იგულისხმებულ საჯარო ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, რომლის მიხედვითაც, თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან მისი ნაწილი კანონი უნდა აღიქვას და ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალური) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ

უფლებას, ან ინტერესს ან უკანონოდ ზღუდავს მის უფლებას, სასამართლო ამავე კოდექსის 22-ე მუხლით აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით გამოიტანს გადაწყვეტილებას ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის შესახებ. აღნიშნული ტიპის მოთხოვნებიდან გამომდინარე სასამართლოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის სარჩელთან დაკავშირებით გამოცხადებულია ერთი მხრივ, განსაკუთრებით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ან მისი ნაწილის კანონთან წინააღმდეგობის ფაქტის დადგენაზე და, მეორეს მხრივ, კანონის დარღვევის და მოსარჩელის კანონიერ უფლებების და ინტერესების შეზღუდვისათვის მიზეზობრივ კავშირზე.

2. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების მიღება მოხდა კანონის საფუძველზე

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-6 მუხლი აცხადებს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ უფლებამოსილების კანონის საფუძველზე განხორციელების ფუნქციონირების კანონის ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლება არა აქვს კანონდებლობის მოთხოვნების საწინააღმდეგო განხორციელების რაიმე ქმედება. უფლებამოსილების გადაწყვეტილებით გამოცემულ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტს, აგრეთვე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებულ ქმედებას არა აქვს იურიდიული ძალა. მოქმედების წარმომადგენელმა სასამართლოში წარადგინა შესაბამისი მისივე რწმუნებული კომპანის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების კანონიერების დასადასტურებლად მისი მტკიცებულება მოქმედების კანონის საფუძველზე და გასაჩივრებული გადაწყვეტილება კანონთან შესაბამისია. აღნიშნულის დასადასტურებლად იგი უთითებს "გაუწიებლობის შესახებ" საქართველოს კანონის 5-ე მუხლზე, სადაც აღნიშნულია მანუშელების სფეროში კომისიის ფუნქციები, კერძოდ, ამავე მუხლის 3) პუნქტის თანახმად, კომისიის ფუნქციას სალიცენზიო პირობების დადგენა, ავტორიზაციის უწყვეტობის გადამწიგნობის, ლიცენზიების მოქმედების შეწყვეტისა და განახლება, ლიცენზიების გაუქმება. ამავე კანონის 6-ე მუხლის თანახმად, კომისია კანონდებლობით დადგენილი წესით, თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, იღებს (გაამტკიცებს) საპროცესო აქტებს. შუალედური დასკვნა: კომისია განსახილველ შემთხვევაში მოქმედებდა კანონის საფუძველზე.

შედეგად მისთვის კანონით დადგენილ საპროცესო უფლებამოსილების ფარგლებში, მისი მხრიდან ადგილი არ აქვს უფლებამოსილების გადაწყვეტებას, შესაბამისად არ არსებობს საპროცესო ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის 32 მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული გასაჩივრებული იასას ბათილად გამოცხადების საფუძველი.

3. გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის დასაბუთებულობა და შესაბამისობა კანონთან

კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის წარმომადგენელი მისივე რწმუნებული კომპანის მოქმედების კანონთან შესაბამისობის დასადასტურებლად, უთითებს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლზე. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების უფლება აქვს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ადმინისტრაციული ორგანოს. მართალია, განსახილველ შემთხვევაში ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტი, რომლის მიმართაც მოსარჩელეს კანონიერი ნდობა გააჩნდა, მაგრამ მოქმედების მტკიცებით, ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედება ამ შემთხვევაში კანონის შესაბამისია. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლის მეორე ნაწილი ადგენს კანონის საფუძველზე გამოცემულ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების ძალადაკარგულად გამოცხადების განსაკუთრებული შემთხვევებს. ჩვენს შემთხვევაში, ადმინისტრაციულ ორგანომ იხელმძღვანელა ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლის მეორე ნაწილის 3) პუნქტით: ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი არ არის ძალადაკარგულად გამოცხადოს კანონის შესაბამისად გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ დარღვეულია აქტის დადგენილი ვალდებულება, რომლის შესრულებლობაც კანონდებლობის შესაბამისად შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების საფუძველი. კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის წარმომადგენელი უთითებს ტელეკომპანია "აპნორამას" მიერ სალიცენზიო პირობების შესრულებლობაზე, კერძოდ მან ვერ უზრუნველყო ლიცენზიის მიღებიდან ერთი წლის ვადაში რეგიონალური ტელემაუნიფიკაციის დაწყება, რაც წარმოადგენდა სხივების მიწოდების

ერთ-ერთ პირობას. მან ნაკისრი ვალდებულების შესასრულებლად ითხოვა კიდევ ერთი წლიანი ვადის მიცემა, რაც მოუვლდად მიიჩნია იასას გამოცემის ადმინისტრაციულ ორგანომ.

შუალედური დასკვნა: მოქმედების გადაწყვეტილება დასაბუთებულია და მიღებულია საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლის მეორე ნაწილის 3) პუნქტის საფუძველზე.

4. კანონიერი ნდობა და ზიანის ანაზღაურება

როგორც წესი, აღმჭურველი იასას გაუქმების, რომლის მიმართაც დინტერესებულ მხარეს გააჩნდა კანონიერი ნდობა უნდა მოემყვინ ამ აქტის გაუქმებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება. განსახილველ შემთხვევაში კანონიერი ნდობა მოსარჩელის მხრიდან სახეზეა, მაგრამ მას არ გააჩნია ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მიხედვით (61-ე მუხლის მეოთხე ნაწილი), აღმჭურველი იასას ძალადაკარგულად გამოცხადების შემთხვევაში ზიანი არ ანაზღაურდება თუ იგი გაუქმებული იქნა იმ საფუძველით, როდესაც დინტერესებულმა მხარემ არ შეასრულა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილი ვალდებულება, რომლის შესრულებლობაც კანონდებლობის შესაბამისად შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების საფუძველი.

შუალედური დასკვნა: არ არსებობს არააპროპრიული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გაუქმებით ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი, თანახმად, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლის მეოთხე ნაწილის.

საბოლოო დასკვნა:

სარჩელი არის დასაშვად, მაგრამ არა დასაბუთებული, შესაბამისად სასარჩლო მოთხოვნა სასამართლოს მიერ არ უნდა იქნას დაკმაყოფილებული.

და მათ საქმიანობას ამ სფეროში ანიჭებს საჯარო-სამართლებრივი ურთიერთობის ხასიათს. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მიხედვით, ადმინისტრაციული ორგანოსადგან გარკვეულწილად განსხვავებულია საჯარო დაწესებულების ცნება საჯარო ინფორმაციის გაცემის ნაწილში; სხაკის 27-ე მუხლი მოიცავს საჯარო დაწესებულების განმარტებას: ადმინისტრაციული ორგანო, სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებიდან დაფინანსებული კერძო სამართლის იურიდიული პირი ასეთი დაფინანსების ფარგლებში; ამგვარად, საჯარო დაწესებულება, რომელიც ვალდებულია საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე, გარდა ადმინისტრაციული ორგანოსი, შესაძლებელია იყოს კერძო სამართლის იურიდიული პირი სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუჯეტის დაფინანსების ფარგლებში. გათვალისწინებული უნდა იქნას, რომ ადმინისტრაციული ორგანოსა და საჯარო დაწესებულების ცნება ინფორმაციის თავისუფლებისა და საჯარო ინფორმაციის გაცემის ნაწილში იდენტური არ არის, ადმინისტრაციული ორგანოს ფუნქციონალური ელემენტი ჩანაცვლებულია დაფინანსების წყაროს-ცენტრალური ან ადგილობრივი საბიუჯეტო დაფინანსების კრიტერიუმით.

ამის გათვალისწინებით რომ, განსახილველ შემთხვევაში შპს "ტრანსმენი" დაფინანსებული იქნა თბილისის მერიის მიერ გამოყოფილი თანხებით, სხაკის 27-ე მუხლის ა) პუნქტიდან გამომდინარე, მან შეიძინა საჯარო დაწესებულების სტატუსი მერიის ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხების განკარგვის ნაწილში და შესაბამისად, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 24-ე მუხლის შესაბამისად ნაწილის თანახმად, იგი მიეკუთვნება ადმინისტრაციული კანონმდებლობის მოქმედების არეში. ამავდროულად გამოდინარე საჯარო დაწესებულებას ექნება იმ ინფორმაციის გაცემის ვალდებულება, რომელიც არ წარმოადგენს პირის პერსონალურ ინფორმაციას და არ არის კომერციული, პროფესიული ან სახელმწიფო სახელმწიფოს შემცველი. აღნიშნული საკითხების შემომწმება უწყებრივად ადმინისტრაციული სასამართლოს განსჯადია. ამასთანავე, ვინაიდან საქრელის ადრესატს წარმოადგენს კერძო სამართლის იურიდიული პირი, ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენის ვალდებულება ექნება იქნება რეალურად.

შუალედური დასკვნა: საქრელის ადრესატს შპს "ტრანსმენი" სადავო შემთხვევაში წარმოადგენს საჯარო დაწესებულებას მერიის ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხების განკარგვის ნაწილში და საქრელი ინფორმაციის გაცემასთან დაკავშირებულია.

შუალედური დასკვნა: აშვარად, დაინტერესებული მხარის მიერ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 24-ე მუხლის თანახმად, სწორად არის შერჩეული უფლების დაცვის მექანიზმი.

2. განსახორციელებელი ღონისძიების სამართლებრივი ბუნება

საქრელის მიზანია: საჯარო ინფორმაციის გაცემა არ მოითხოვს ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გამოცემას. ინფორმაციის თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე საჯარო ინფორმაციის გაცემა რეალურად უნდა იქნას საჯარო დაწესებულების მიერ შესაბამისი ქმედების განხორციელება. სასარჩელი მოთხოვნა თავისი მიზნიდან გამომდინარე ადვოკატური და კანონიერა. საქართველოს საპროცესო კოდექსის 24-ე მუხლის თანახმად, საქრელი შეიძლება აღძრულ იქნას ქმედების განხორციელების მოთხოვნით.

საქრელის საგანია კომპანია "ტრანსმენის" უარი გაცემის მოსარჩელის მიერ მოთხოვნილი ინფორმაცია, როგორც მოპასუხეს მხარეა აღნიშნული ინფორმაციის გაცემის ვალდებულება მას არ აქონია. საქრელის ავტორის მიერ სწორად არის შერჩეული გასარჩევრების ობიექტი.

3. პირდაპირი და უშუალო ზიანი

სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე დასაშვებია, თუ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელება ან რაიმე მოქმედებისგან თავის შეკლება პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალური) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე მუხლის თანახმად, ყველას აქვს უფლება მოითხოვოს საჯარო ინფორმაცია, რისთვისაც პირი წარადგენს წერილობით განცხადებას. განცხადებებში აუცილებელი არ არის მიეთითოს საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის მოტივი ან მიზანი. შესაბამისად, ვინაიდან კანონი ყველას ანიჭებს საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის უფლებას კომპანია "ტრანსმენის" უარი, უნდა ვივარაუდოთ, რომ მუხლდულ იქნა ინფორმაციის მომთხოვნის კანონიერი უფლებები და ინტერესები.

ბული დავის შემთხვევაში საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 2-ე მუხლის შესაბამისად ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული სასამართლოს განსჯადია.

II. საქრელის დასაშვებობა

ვინაიდან საქრელის ადრესატს წარმოადგენს კერძო სამართლის იურიდიული პირი, ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენის ვალდებულება განსახილველ შემთხვევაში ექნება რეალურად და საქრელი პირდაპირ სასამართლოში უნდა იქნას წარდგენილი.

განსჯადობის გადაწყვეტის შემდეგ შემომწმებას მოითხოვს სამართალწარმოების დაწყებისათვის მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი - საქრელის დასაშვებობის თემა, ვინაიდან ზოგჯერ საქრელი შესაძლებელია იყოს სასამართლოს უწყებრივად ქვემდებარე, მაგრამ არა ყოველთვის დასაშვები. ამიტომ განვიხილოთ საქრელის დასაშვებობის კომპონენტები:

1. საქრელის სათანადო სახე

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია ითხოვს სასამართლომ დაევალოს შპს "ტრანსმენს" მათ მიერ მოთხოვნილი იმ ინფორმაციის გაცემა, რაც მათ საჯარო ინფორმაციად მიაჩნიათ. ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის მიერ წარდგენილია სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 24-ე მუხლის თანახმად, სარჩელი შეიძლება აღიაროს ისეთი მოქმედების განხორციელების ან ისეთი მოქმედებისგან თავის შეკავების მოთხოვნით, რომელიც არ გულისხმობს ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გამოცემას. ამგვარად, მოსარჩელის მიერ სწორად არის განსაზღვრული საქრელის სახე: განსახილველ შემთხვევაში საქართველოს საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლების დაცვის სხვა საშუალებები მაგ. სარჩელი ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობისა ან მისი ძალადაკარგვლად გამოცხადების მოთხოვნით, ასევე აღიარებით საქრელის წარდგენა ჩაითვლება უფლების დაცვის არასათანადო სახედ. მოსარჩელის მოთხოვნის დაკმაყოფილება, რაც გულისხმობს მოპასუხისათვის ინფორმაციის გაცემის ვალდებულების დაკისრებას წარმოადგენს მიზნის მიღწევის ადეკვატურ საშუალებას.

4. საქრელის წარდგენის საპროცესო ვადები
კახუის ფაბულა არ იძლევა საფუძვლს ვიჯადელოი საქრელის ხანდაზმულობაზე. თუ დაინტერესებული მხარის მიერ დავის საგანი გასარჩევნად იქნა გადაწყვეტილების გატანობიდან 1 თვეში, ეს გამოირცხავს საქრელის დაუშვებობას ხანდაზმულობის ვადის გაშვების გამო.

5. ადმინისტრაციული საჩივრის ინსტიტუტი

ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში ერთჯერადი გასარჩევრების მოთხოვნა ექნება ვადრცელებდა კერძო სამართლის იურიდიულ პირებზე, ამიტომ მათ მიერ უფლებების დარღვევა პირდაპირ სასამართლოში წესით დაცვის ქვეშედება.

6. საპროცესო უფლებაწარმოება და ქმედწარმოება
სარჩელი წარდგენილია დაინტერესებული მხარის მიერ იმ ორგანოს მიმართ, რომელიც უარს აცხადებს ინფორმაციის გაცემაზე, რაც გეაძლევის საფუძვლს დეფაცენა რომ მოსარჩელის მიერ სწორად არის შერჩეული სათანადო მოპასუხე.

სარჩელი აკმაყოფილებს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით დადგენილ დასაშვებობის მოთხოვნებს, არ არსებობს საემის წარმოების შეწყვეტის საფუძვლები. ვინაიდან დასაშვებობის საკითხი არ არის საჭირო, არ არსებობს საქრელის დაუშვებლად ცნობის საფუძვლები. სასამართლომ განმწმობებული სხდომის ჩატარების გარეშე უნდა გადაწყვიტოს საქრელის წარმომებში მიღება.

შუალედური დასკვნა: საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია წარმოადგენს დაინტერესებულ მხარეს, მის მიერ სწორად არის შერჩეული საქრელის სახე და მოპასუხე, შესაბამისად სარჩელი დასაშვებია საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 24-ე მუხლის საფუძველზე და იგი სასამართლოს განიხივებოთ წარმოებაში უნდა იქნას მიღებული.

III. საქრელის/შესაგებების დასაშვებობა

1. მტკიცების ტვირთი
ზოგადი წესის თანახმად, მოსარჩელე ვალდებული დასაშვებობის თვის საქრელი და წარადგინოს შესაბამისი მტკიცებულებები.

კომიტეტი დაეის საჯარო-სამართლებრივ ხასიათს, ენიჭიან დავის საგანია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის კანონიერება, რაც საქართველოს ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის მეორე მუხლით გათვალისწინებული ადმინისტრაციული ოსტაციის ქვეყნდებარეობის თანახმად, უწყებრივად ადმინისტრაციული სასამართლოს განსჯადია.

შუალედური დასკვნა: დავა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 2-ე მუხლის პირველი ნაწილის ა) პუნქტის თანახმად, ადმინისტრაციული სასამართლოს განსჯადია.

II. სარჩელის დასაშვებობა

სასამართლოს უწყებრივი განსჯადობის დადგენის შემდეგ შეიძლება მოითხოვოს სარჩელის დასაშვებობის საკითხი, ენიჭიან სარჩელი შესაძლებელია იყოს სასამართლოს უწყებრივად ქვეყნდებარე, მაგრამ არა დასაშვებია. ამ თვისის შემთხვევაში კომპონენტია საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით განსაზღვრული უფლების დაცვის შექანში: სარჩელის ავტორის მიერ სწორად უნდა იქნას შეჩრეული უფლების დაცვის ადვოკატურის საშუალება- სარჩელის სახე.

I. სარჩელის სათანადო სახე

მს "ძველი თბილისის" მიერ სწორად არის განსაზღვრული სარჩელის სახე: მის მიერ სასამართლოში წარდგენილია სარჩელი ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის ბათილობის საფუძვლით მისი გაუქმების თაობაზე, განსახილველ შემთხვევაში საქართველოს საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლების დაცვის სხვა საშუალებები მას, სარჩელი ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე ან სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე, ასევე ალიარებით სარჩელი წარდგენა ჩაითვლება უფლების დაცვის არასათანადო სახედ. სარჩელი ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გაუქმების თაობაზე წარმოდგენს მიზნის მიღწევის ადვოკატურ საშუალებას: მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, "ძველი თბილისის" უფლებამოსილი იქნება განხორციელოს რეაბილიტაციური ოპერაციის მშენებლობა, რაც მისი მოთხოვნის საბოლოო მიზანია, ამგვარად, დანტერესებული მხარის მიერ საქართველოს ადმინისტრაციული

4. სარჩელის წარდგენის საპროცესო ვადები
როგორც კახუსიანდ ირკვევა დანტერესებული მხარის მიერ დავის საგანი გასაჩივრებულ იქნა ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით რეგლამენტირებულ ვადაში - გადაწყვეტილების მიღებიდან 10 დღეში, რაც გამოირჩევა სარჩელის დაუშვებლობის ხანდაზმულობის ვადის გაუმეების გამო.

5. ადმინისტრაციული საჩივრის ინსტიტუტი

მს "ძველი თბილისის" მიერ სასამართლოში გასაჩივრებულია ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული საჩივრის წარმოების ფორმებში მიღებული გადაწყვეტილება, რაც დანტერესებულ მხარეს ანიჭებს სარჩელის სასამართლოში წარდგენის შესაძლებლობას.

6. საპროცესო უფლებაუნარიანობა და ქვეუუნარიანობა

სარჩელი წარდგენილია დანტერესებული მხარის მიერ გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ადმინისტრაციული ორგანოს მიმართ, რაც გააძლევს საფუძვლს დავასაქვანთ რომ, სარჩელი აკმაყოფილებს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 22-25-ე მუხლებით დადგენილ დასაშვებობის მოთხოვნებს, არ არსებობს საექმის წარმოების შეწყვეტის საფუძვლები.

შუალედური დასკვნა: მს "ძველი თბილისის" მიერ წარდგენილი სარჩელი დასაშვებია საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლის საფუძველზე და იგი სასამართლოს განჩინებით წარმოებაში უნდა იქნას მიღებული.

III. გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის მოქმედების საკითხი

ზოგადი წესის თანახმად, სარჩელის მიღება სასამართლოში აჩრებს გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის მოქმედებას. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 29-ე მუხლის მეორე ნაწილი ამომწურავად განსაზღვრავს პირობებს, როდესაც გასაჩივრებული

საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლის თანახმად, სწორად არის შეჩრეული უფლების დაცვის შექანში: წარდგენილია სარჩელი ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის თაობაზე სარჩელის სათანადო სახის დადგენის შემდეგ შეჩრეებას მოითხოვს სარჩელის დასაშვებობის სხვა კომპონენტები.

2. განსაზღვრული უფლების დაცვის საპროცესო ვადები

სარჩელის მიზანი: არ გულისხმობს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის გამოცემა. საშუაუნელო კომპანია "ძველი თბილისის" ითხოვს აღმჭურველი ინდივიდუალური-ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის ბათილობის გაუქმებას, რომლითაც მან დაჯარვა ძველი თბილისის უბანში რეაბილიტაციური მშენებლობის უფლება. მოთხოვნის დაკმაყოფილება მას ავტომატურად აღადგენს ძველ სტატუსში, იგი უფლებამოსილი იქნება აღმჭურველი აქტის საფუძველზე თვისის მიზნიანდ გამოიძინარე ადვოკატური და კანონიერია. საქართველოს საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლის თანახმად, სარჩელი შეიძლება აღძრულ იქნას ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების მოთხოვნით.

სარჩელის საგანია ადმინისტრაციული საჩივრის განჩინებულ ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება- ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტი, რომლითაც გათვალისწინებულია მხარის არტექტურის დაბარტმენტის მიერ დაინტერესებული მხარის მიმართ გამოცემული აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტი. სარჩელის ავტორის მიერ სწორად არის შეჩრეული გასაჩივრების ოპიეტტი.

3. პირდაპირი და უშუალო ზიანი

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ აღმჭურველი აქტის ბათილად მიღებამ პირდაპირი და უშუალო ზიანი მიავუნა მს "ძველი თბილისის" კანონიერ უფლებას და ინტერესს, მან ამ გადაწყვეტილებით დაჯარვა რეაბილიტაციური მშენებლობის უფლება. როგორც მოსარჩელი მხარეა გასაჩივრებული აქტი უკანონოდ ზღუდავს მის უფლებას.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის მოქმედება არ შეჩრდება. ჩვენს მიერ განსახილველი შემთხვევა არ შეიცავს შემთხვევითი ნორმით გათვალისწინებულ რომელიმე შემთხვევას. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ გასაჩივრებული იასა გამოიქვით ორგანოს მიერ არ ყოფილა დეკლარირებულ დასარჩულად მიქცეული, გადაუდებელი აღსრულების ავტომატობის საფუძვლით და სარჩელის ადრესტა სასამართლოსთვის აღიან არ ითხოვს იასას მოქმედების შეჩრების გაუქმებას. საბოლოო უამში კახუსის ფაბულოდან გამოიძინარე არ არსებობს გასაჩივრებული იასას მოქმედების გაგრძელების კანონით განსაზღვრული რომელიმე საფუძველი.

შუალედური დასკვნა: საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 29-ე მუხლის პირველი ნაწილის საფუძველზე სასამართლოს მიერ მიღებულ უნდა იქნას განჩინება გასაჩივრებული იასას-ს შეჩრების თაობაზე.

IV. სარჩელის/შესაგებების დასაშვებობა

I. შტაკიების ტვირთი
ზოგადი წესის თანახმად, მოსარჩელე ვალდებულია დასაბუთოს თავისი სარჩელი და წარადგინოს შესაბამისი შტაკიებულებები. განსახილველ შემთხვევაში მოქმედებს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 17-ე მუხლით გათვალისწინებული საგამონაკლისო წესი, რომლის თანახმადც, თუ კალტურული აქტის არარა აქტად აღიარების, ბათილად ცნობის ან შემთხვევაში, შტაკიების ტვირთი ეკისრება ადმინისტრაციული ორგანოს, რომელმაც გამოსცა ეს აქტი. როგორც კახუსის ფაქტობრივი ვარგებებიდან ირკვევა, სარჩელის ავტორი უთითებს მოპასუხის მხრიდან საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 17-ე მუხლის დარღვევაზე, ასევე ამ დარღვევადან გამომდინარე, მას უკანონოდ მიანია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება.

სასამართლო განსახილველ შემთხვევაში გადაწყვეტილების გამოტანისას იხელმძღვანელებს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით,

ადმინისტრაციული კოდექსის მე-60 მუხლის მეხუთე ნაწილის მიხედვით, "დანიტერესებული მხარის კანონიერი ნდობა არსებობს იმ შემთხვევაში, თუ მან ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე განაზოცრცელა იურიდიული მნიშვნელობის მოქმედება და უკანონო ადმინისტრაციული აქტის ბათილად ცნობით მას მიადგება ზიანი". რიგორც კახუის ფაბულის შესწავლით ირკვევა, სამშენებლო კომპანია "ტელ თბილისს" გაუქმებული აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე მშენებლობა ან სხვა იურიდიული მნიშვნელობის მოქმედება არ განუხორციელებია, შესაბამისად, საბეზე არ გვაქვს კანონიერი ნდობის არსებობისათვის სავალდებულო კომპონენტი, რაც საბოლოოდ გამოიკვბვის გაუქმებული აქტის მიმართ მოსარჩელის კანონიერი ნდობის არსებობასა და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს.

შუალედური დასკვნა: არ არსებობს გაუქმებული აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ მოსარჩელის კანონიერი ნდობა და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი.

საბოლოო დასკვნა:

სარჩელი არის დასაშვები, მაგრამ არა დასაბუთებული, შესაბამისად სასარჩულო მოთხოვნა სასამართლოს მიერ არ უნდა იქნას დაკმაყოფილებული.

საქართველოს არეზიდენტის

ბანკარგულეა

№ 466 2001 წლის 22 მაისი ქ. თბილისი

„გოგიაშვილისათვის თბილისის საოლქო სასამართლოს
მოსამართლის უფლებამოსილების დაკისრების შესახებ

„აერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის
მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად გიორგი გოგიაშვილს
თბილისის საოლქო სასამართლოს მოსამართლის უფლებების
განხორციელება 18 თვის ვადით.

ე. შევარდნაძე

ე. შევარდნაძე

4

საქართველოს პარლამენტის

განკარგულება

№ 564 2001 წლის 5 ივნისი ქ.თბილისი

გ. გოგიაშვილის თბილისის საოლქო სასამართლოს
სახლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის თავმჯდომარედ
დანიშვნის შესახებ

დანიშნოს გიორგი გოგიაშვილი თბილისის საოლქო სასამარ-
თის სახლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის თავმჯდომარედ.

ქ. შევარდნაძე

ქ. შევარდნაძე

საქართველოს პრეზიდენტის

განკარგულება

№ 563 2001 წლის 5 ივნისი ქ.თბილისი

გ. გოგიაშვილის თბილისის საოლქო სასამართლოს
თავმჯდომარის მოადგილედ დანიშვნის შესახებ

ინიშნოს გიორგი გოგიაშვილი თბილისის საოლქო სასამარ-
თავმჯდომარის მოადგილედ.

ე. შევარდნაძე
ე. შევარდნაძე

6

ქართველოს პრეზიდენტის

ბრძანებულება

511 2002 წლის 12 დეკემბერი ქ. თბილისი

თბილისის საოლქო სასამართლოს მოსამართლედ
დანიშვნის შესახებ

გიორგი გოგიაშვილი თბილისის საოლქო სასამარ-
ტლედ ათი წლის ვადით.

3

სამართლებლოს კრედიტის

ბანკარგულეა

№ 372 2003 წლის 4 აპრილი ქ. თბილისი

გ.გოგიაშვილის თბილისის საოლქო სასამართლოს სისხლის
სამართლის საქმეთა კოლეგიის თავმჯდომარედ დანიშვნის შესახებ

დაინიშნოს გიორგი გოგიაშვილი თბილისის საოლქო სასამარ-
თლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის თავმჯდომარედ

2

საქართველოს პრეზიდენტის

განკარგულება

№ 373 2003 წლის 4 აპრილი ქ. თბილისი

გ.გოგიაშვილის თბილისის საოლქო სასამართლოს თავმჯდომარის
მოადგილედ ღანიშენის შესახებ

ღანიშენის გიორგი გოგიაშვილი თბილისის საოლქო სასამარ-
თლის თავმჯდომარის მოადგილედ.

1

საქართველოს პრეზიდენტის

ბანკარგ ულება

№ 573 2004 წლის 6 ივლისი ქ. თბილისი

გოგიაშვილის თბილისის საოლქო სასამართლოს
თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობიდან
გათავისუფლების შესახებ

თბილისის საოლქო სასამართლოს თავმჯდომარის
დანიშნულად დანიშნულად დაკავშირებით გიორგი
გათავისუფლდეს თბილისის საოლქო
სამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობიდან.

მიხეილ საბუაშვილი

საქართველოს კრედიტების

ბანკარბულება

№ 574 2004 წლის 6 ივლისი ქ. თბილისი

გ. გოგიაშვილის თბილისის საოლქო სასამართლოს
თავმჯდომარედ დანიშვნის შესახებ

დანიშნოს გიორგი გოგიაშვილი თბილისის საოლქო
სამართლოს თავმჯდომარედ.

მისეილ სააკაშვილი
